

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

P-ISSN: 2586-9825

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562)

Vol.1 No.1 (January-April 2019)

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารราย 4 เดือน รับผิดชอบและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในมิติด้านศิลปศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม การท่องเที่ยว การโรงแรม และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

คณะกรรมการอำนวยการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	คณบดีคณะศิลปศาสตร์
2. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	รองคณบดีด้านบริหารและพัฒนาระบบ
3. อาจารย์วันดี ศรีสวัสดิ์	รองคณบดีด้านวิชาการและวิจัย
4. อาจารย์ศุภชาติ เสถียรธนาสาร	รองคณบดีด้านพัฒนานักศึกษา
5. อาจารย์วาสนา มะลินิน	รองคณบดีประจำศูนย์นันทบุรี
6. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	รองคณบดีประจำศูนย์สุพรรณบุรี
7. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์	หัวหน้าสำนักงานคณบดี

บรรณาธิการ

1. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
3. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
4. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
5. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโข, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. อาจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
8. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. พลอากาศตรี ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11. ดร.จิตติมา พักเพียง	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกโธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ต่อ)

3. รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา	มหาวิทยาลัยพะเยา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์ จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ธวัชธร ตู้ทองคำ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
14. พลอากาศตรี ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
15. นาวาอากาศหญิง ดร.อุษา โพนทอง	กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม
16. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตูฒิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตามใจ อวิรุทธโยธิน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดิ์ กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
25. ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
26. อาจารย์ ดร.ณนัต แก้วเจริญไพศาล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
27. อาจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
28. อาจารย์บรรรัตน์ ลาวัณย์เลิศสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
29. ดร.จิตติมา พักเพียง	องค์การบริหารส่วนตำบลราชบุรี
30. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโข, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
32. ดร.ภาส ภาสสัทธา	ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล จิตวิรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาลิษฐ์ บุษมี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจันทร์ สินโพธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เนาวรัตน์ อินทรประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทวดี วงษ์เสถียร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจินดา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตยา ปุระชาติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิภา วิริยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
14. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
15. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
16. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุขใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. อาจารย์ ดร.ธารณี นวสันธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
19. อาจารย์ ดร.ธณภูมิ ปองเสงี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
21. อาจารย์ ดร.เบญจพร เชื้อผึ้ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
23. Mr. Arnel Dave A. Jimenez	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

จัดเตรียมต้นฉบับ

1. อาจารย์นิสาชล ตรีไพบูลย์
2. อาจารย์ชนิตาภา กระแจะจันทร์
3. อาจารย์กังสดาล ญาณจันทร์
4. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล
5. อาจารย์จิราณีย์ พันมูล

ตรวจสอบบทความย่อ ภาษาอังกฤษ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจันทร์ สิ้นโพธิ์
2. อาจารย์จ๊กกเมธ พวงทอง
3. Mr. Arnel Dave A. Jimenez
4. Ms. Aura Mendoza Siojo
5. อาจารย์ออมวจี พิบูลย์
6. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก

ตรวจรูปแบบและพิสูจน์อักษร

1. อาจารย์นที เพชรบุรี
2. อาจารย์ฐานะมนตร์ กลิ่นจันทร์แดง
3. อาจารย์จุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์
4. อาจารย์ชาลินี สำราญอินทร์

ดูแลระบบวารสาร

1. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส
2. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข
3. อาจารย์วาสนา มะลินิน
4. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช
5. นายเอกชัย นาคณอม
6. นายจิระวุฒิ สารธรรม

ออกแบบปก : นายจิระวุฒิ สารธรรม

จำนวนพิมพ์ : 120 เล่ม

เจ้าของ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208
<http://www.arts.rmutsb.ac.th>

พิมพ์ที่ : ออยุธยาดีไซน์

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านสังคมศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนถึงการท่องเที่ยวและการโรงแรม

วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ จัดทำขึ้นปีละ 3 ฉบับ ฉบับนี้เป็นฉบับแรก (ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2562) มีบทความจำนวน 8 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 6 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง

อนึ่ง ความคิดเห็นจากบทความวิชาการหรือรายงานการวิจัยแต่ละเรื่องที่น่าสนใจในวารสารฉบับนี้ เป็นความเห็นจากผู้เขียนหรือผู้วิจัย กองบรรณาธิการมีหน้าที่จัดพิมพ์และเผยแพร่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการแก่สังคมเท่านั้น

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ ตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป จะได้รับสาระประโยชน์จากวารสารฉบับนี้

ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

บรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University of
Technology Suvarnabhumi

สารบัญ

บรรณาธิการ (ข)

บทบรรณาธิการ (ช)

บทความวิจัย : Research Article

- การบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง
จังหวัดนครปฐม 1
INFORMATION TECHNOLOGY SERVICE MANAGEMENT OF RAIKHING
MUNICIPALITY NAKHONPATHOM PROVINCE
พีรพัฒน์ วรรณรัมย์, รัฐพล เย็นใจมา และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
- ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR
ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 13
THE COOPERATION OF PRIVATE SECTORS TO DRIVE SUSTAINABLE
DEVELOPMENT GOALS WITH CSR METHOD IN SAMPRAN DISTRICT
NAKHON PATHOM PROVINCE
พระมหาจักรกฤษ ทิพนปญโญ (โกติรัมย์), เดชา กัปโก และพระสุธีรัตนบัณฑิต
- กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม 31
COMMUNITY ENTERPRISES NETWORKING PROCESS OF RAIKHING
SUB-DISTRICT SAMPHRAN DISTRICT NAKHONPATHOM PROVINCE
ณัฏชา ญัฐโชติภคิน, อนุวัติ กระสังข์ และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
- การเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี 41
ENHANCEMENT OF ELDERLY HEALTHCARE OF TAMBON THAMAKHAM
MUENG DISTRICT AT KANCHANABURI PROVINCE
พระมหาสมคิด กมล (มีสี), อนุวัติ กระสังข์ และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

สารบัญ (ต่อ)

- การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชนบ้านหัวอ่าว อำเภอสามพราน 53
จังหวัดนครปฐม

THE OCCURRENCE AND EXISTENCE OF SOCIAL CAPITAL IN COMMUNITY
BAN HUA AEO DISTRICT SAM PHRAN NAKHON PATHOM

วาสนา มะลินิน, สัมพันธ์ สุขใส และนิตยา ปุระชาติ
- การจัดการความรู้และรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน 65
ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

KNOWLEDGE MANAGEMENT AND APPROPRIATE FORMS FOR PROVIDING
ACADEMIC SERVICES TO THE COMMUNITY OF THE FACULTY OF ARTS
RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY SUVARNABHUMI

จิระวุฒิ สารธรรม

บทความวิชาการ : Academic Article

- ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 77

THE BUDDHA'S CONCEPT OF LEADERSHIP & THAILAND 4.0

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, พระครูโสภณวิธานวัตร, พระครูวิบูลย์เจติยานุรักษ์
และเอกมงคล เพ็ชรวงษ์
- การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ Brochure 89

DEVELOPMENT OF TEACHING MATERIALS FOR BROCHURE
PUBLICATIONS

พระครูโสภณวิธานวัตร, พระครูวิบูลย์เจติยานุรักษ์, พระครูโกศลธรรมานุสิฐ
และเอกมงคล เพ็ชรวงษ์

ภาคผนวก

- คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 101
- ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย 110
- ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/ปกิณกะ 113

การบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
ของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม
INFORMATION TECHNOLOGY SERVICE MANAGEMENT OF
RAIKHING MUNICIPALITY NAKHONPATHOM PROVINCE

พิรภัฒน์ ธารีนรมย์

Perapat Raruenrom

รัฐพล เย็นใจมา

Rattapon Yenjaima

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

Kiettisak Suklueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : perapat.rr@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.932 จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไปในตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 384 คน จากประชากรทั้งหมด 22,398 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คนแบบตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัย

ส่วนบุคคล พบว่า ประชากรที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัญหา อุปสรรค คือ ปัจจุบันเทคโนโลยีมีหลากหลายประเภท และมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาทำให้ไม่สามารถทำความเข้าใจและใช้งานตามได้ทันเพราะการให้บริการในแต่ละด้านต้องใช้เวลาาน อีกทั้งมีราคาสูงไม่สามารถซื้อรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาระบบได้ทัน การใช้งานของผู้สูงอายุนั้นยังไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ ประชาชนประกอบอาชีพการเกษตรไม่ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยี ศูนย์ข้อมูลข่าวสารยังไม่เพียงพอ ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการถ่ายทอดความรู้จากผู้นำชุมชน ระยะเวลาในการจัดอบรมบางเรื่องยังไม่เพียงพอ ขาดการให้ความรู้แบบลงพื้นที่เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่แท้จริง ขาดการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นฐานข้อมูล ขาดการจูงใจในการเข้าอบรมและเข้าใช้เทคโนโลยี ขาดการสำรวจข้อมูลหรือแนะนำหัวข้อก่อนวันเริ่มประชาคม ประชาชนจึงไม่มีข้อมูลที่เพียงพอในการเสนอต่อที่ประชุม ข้อเสนอแนะ คือ ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะเทคโนโลยีกับการดำเนินงานนั้นควรมีการพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เน้นการใช้แอปพลิเคชันที่สามารถใช้งานกับเทคโนโลยีที่ราคาไม่สูง ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสู่กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มการเกษตร เพิ่มศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนโดยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการให้บริการคอมพิวเตอร์ สร้างความเชื่อมั่นด้านความรู้ความสามารถของผู้นำชุมชน เพิ่มระยะเวลาในการจัดอบรม พร้อมกับการลงพื้นที่ปฏิบัติจริงจะได้ทราบถึงปัญหาในการใช้งานขณะนั้นและสามารถแก้ปัญหาการใช้งานได้จริง จัดทำคู่มือเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ใหม่ สร้างแรงจูงใจในการเข้าอบรมและเข้าใช้เทคโนโลยี เช่น การให้รางวัล และทำการสำรวจข้อมูลก่อนวันเริ่มประชาคม เพื่อให้ประชาชนได้จัดเตรียมเนื้อหาข้อมูลเสนอต่อที่ประชุม

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, การบริการ, การบริหารการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

Abstract

The objectives of this research are to study the level of information technology service management of Rai Khing Municipality, to compare public opinion on information technology service management of Rai Khing Municipality by classifying according to personal factors and to study the problems, obstacles and suggestions for information technology service management of Rai Khing Municipality, Nakhon Pathom province. The research methodology of this study was the mixed methods comprised: 1) The quantitative research conducted by survey method, collecting data from 374 samples from 22,398 general population aged 12 years living in Rai Khing sub-district, Sam Phran district, Nakhon Pathom province with the use of questionnaire which was reliability at 0.932, analyzed data with

Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviations whereas T-test and F value test were done by one-way analysis of variance. In case of two or more independence variables were different, the comparison of the mean difference was paired by the least significant difference method; 2) The qualitative research collected data from 12 key informants by in-depth-interview and the obtained data were analyzed by descriptive content analysis.

The findings of this research were as follows: 1) Level of management of information technology service of Rai Khing Municipality Nakhon Pathom province in overall picture was at a high level and; 2) The comparison of management of information technology services of Rai Khing Municipality, Nakhon Pathom province classifying by personal factors found that the population with different gender, age, status, education level and occupation had no difference in the level of opinion in overall picture. Therefore, the set hypothesis was rejected. The problem found in the study were as follows: The current technology had many types and developed all the time that made it impossible for the involving personnel to understand and use in short because each service required a long time to be able to serve the customer; The price for the tools was too high that the organization unable to buy a new model to develop the system in time; The use of information technology to serve the elderly was still not fully effective; People engaged in agriculture did not recognize the importance of the use of technology; Information center was insufficient; People lacked confidence in transferring knowledge from community leaders; Some training time was not sufficient and appropriate; Lack of knowledge in the area for real practice; Lack of a manual to be a database; Lack of motivation for training and accessing to technology; Lack of survey data or guidance on topics before the commencement day the public therefore participated people did not have sufficient information to propose to the meeting. The suggestions were as follows; There should be an encouragement of the use of technology in all forms. In particular, technology and operations should be developed to keep up with changes over time by focusing on the use of applications that can be used with technologies that are not expensive; Promote technology learning to the elderly and agricultural groups; The number of information center should be increased in order to provide the required information to the public by creating cooperation with other agencies for providing computer services ; The related agencies should build

confidence in the knowledge and capabilities of community leaders ; The related agencies should increase training time along with adding the actual field- study which will be able to know the real problem so such problem can be solve in practical ; The related agencies should create a manual to be a database for the implementation of new staff as well as incentives for training and using of technology such as rewarding and conducting surveys before the commencement day for the public to prepare the information content presented to the meeting.

Keywords: Management, Service ,Information Technology Services

บทนำ

การบริหารงานของภาครัฐในทุกกระดับ ล้วนต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีที่ทันสมัยประเภทต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินงานของภาครัฐเกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด รวมถึงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงานภายในองค์กร ให้สูงขึ้นและมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามจากสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นในระบบราชการของ ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปัญหาด้านการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร อันเนื่องมาจาก ความรู้ความสามารถของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่มีความรู้ความสามารถใน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการขาดแคลนเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการ บริหารงาน มาตรฐานและคุณภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมาตรฐาน และคุณภาพต่างบประมาณในการสนับสนุนเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงานไม่เพียงพอ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาท้องถิ่น ก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงานของ ระบบราชการ ทำให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการจัดการที่เป็นระบบและที่ สำคัญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการกระจายอำนาจ ถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง มีอำนาจ หน้าที่ในการบริหารงานภายในท้องถิ่นของตนให้พัฒนามากยิ่งขึ้น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด (เศกสรรค์ คงขวัญ, 2556)

เทศบาลเมืองไผ่จึงได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานและบริหารงาน รวมทั้งการกระจายข่าวสารข้อมูลไปสู่ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้บริการสืบค้น ระบบ ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต การให้บริการด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น มีการจัดการระบบเทคโนโลยี สารสนเทศให้มีระบบเพื่อให้เป็นมาตรฐานในการดำเนินงานของเทศบาลเมืองไผ่ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น อย่างมากหากมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภายในองค์กร แต่ไม่มีการจัดการระบบ ไม่มีการวางแผน

งาน จัดหมวดหมู่ของข้อมูลสารสนเทศขององค์กร จะทำให้เกิดปัญหาในภายหลังได้ และมีการพัฒนาระบบการบริหารเพื่อให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการและผู้ให้บริการโดยมีความพึงพอใจและส่งผลดีต่อการพัฒนาองค์กรสู่การพัฒนาประเทศชาติต่อไป ระบบเทคโนโลยีจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนเป็นจริงและสามารถตรวจสอบได้ตามแนวทางของหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นและหน่วยงานอื่น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและระบบข้อมูล ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน เป็นการสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจให้ประสบความสำเร็จ และสนับสนุนบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยในการปฏิบัติงานและบริหารงานนั้น ย่อมต้องมีการพัฒนาความรู้และความสามารถของบุคลากรและประชาชนควบคู่กันไป เพราะการลงทุนในด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นต้องใช้งบประมาณที่ค่อนข้างสูงมาก หากนำไปใช้ไม่ถูกวิธีหรือไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน รวมถึงบุคลากรและประชาชนไม่มีความรู้และความเข้าใจในการใช้งาน จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานต้องสิ้นเปลืองงบประมาณเป็นจำนวนมาก และยิ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เทศบาลเมืองไร่ขิงจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบสารสนเทศปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและเชื่อถือได้ พัฒนาทักษะความรู้ด้านการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของประชาชนผู้เข้ารับบริการ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการให้บริการภาครัฐ (เทศบาลเมืองไร่ขิง, 2558)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐมเพื่อจะได้สภาพทั่วไปในการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและทราบถึงการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐมโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างได้จากประชาชนทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไปในตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีจำนวน 384 คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane (สุจิตรา บุญรัตพันธุ์, 2557) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี 2) ด้านการให้บริการ 3) ด้านทรัพยากรบุคคล 4) ด้านโครงสร้างชุมชน 5) ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม

2.2 แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นใช้ในการศึกษานี้ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัด และมีความแม่นยำในการวัด ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ร่างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และแนวทางที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity)
3. นำแบบสอบถามกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ
4. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการ เพื่อขอรับคำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) จำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีสถานภาพเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
6. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการ หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สถิติทางสังคมศาสตร์ จึงได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.932
7. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไผ่ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.91$) ด้านการให้บริการ ($\bar{X} = 3.89$) ด้านทรัพยากรบุคคล ($\bar{X} = 3.98$) ด้านโครงสร้างชุมชน ($\bar{X} = 3.93$) และ ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.94$)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไผ่ จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไผ่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไผ่ จังหวัดนครปฐม คือ ปัจจุบันเทคโนโลยีมีหลากหลายประเภท ยังไม่สามารถทำความเข้าใจและใช้ได้ครบทุกประเภท โดยเฉพาะเทคโนโลยีกับการดำเนินงานนั้นมีการพัฒนาและปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาทำให้ไม่สามารถตามได้ทันเพราะการเรียนรู้ในแต่ละด้านต้องใช้เวลาานาน อีกทั้งราคาเทคโนโลยีมีราคาสูงบางกลุ่มอาจเข้าไม่ถึงหรือไม่สามารถซื้อรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาระบบได้ทัน เมื่อมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น การเข้าถึงของผู้สูงอายุนี้ยังไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ และประชาชนส่วนใหญ่ทำการเกษตรจึงไม่ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยี ศูนย์ข้อมูลข่าวสารยังไม่เพียงพอหากประชาชนต้องการใช้คอมพิวเตอร์ต้องเดินทางไปเทศบาลที่เดียว ทางด้านการถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชนจากประธานชุมชนนั้นบางหมู่บ้านก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนว่าจะนำสิ่งใดมาให้กับหมู่บ้านบ้างทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกัน ระยะเวลาในการจัดอบรมบางเรื่องยังไม่เพียงพอต้องใช้ความรู้ความเข้าใจสูง เช่น การคำนวณภาษีเพื่อจ่ายให้กับเทศบาล ขาดการให้ความรู้แบบลงพื้นที่เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่แท้จริง ขาดการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการปฏิบัติเพื่อเป็นฐานให้กับเจ้าหน้าที่ใหม่ ขาดการสนใจในการเข้าอบรมและเข้าใช้เทคโนโลยี และขาดการสำรวจข้อมูลหรือแนะนำหัวข้อก่อนวันเริ่มประชุม ประชาชนจึงไม่มีข้อมูลที่เพียงพอในการเสนอต่อที่ประชุม

ข้อเสนอแนะ คือ ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะเทคโนโลยีกับการดำเนินงานนั้นควรมีการพัฒนาและปรับปรุงให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เน้นการใช้แอปพลิเคชันที่สามารถใช้งานกับเทคโนโลยีที่ราคาไม่สูงก็สามารถใช้งานได้ ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสู่กลุ่มผู้สูงอายุให้มากขึ้นอาจผ่านทางบุตรหลาน และส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสู่กลุ่มเกษตรกรซึ่งเทคโนโลยีนั้นเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนโดยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการให้บริการคอมพิวเตอร์ สร้างความเชื่อมั่นด้านความรู้ความสามารถของผู้นำชุมชนในต้นแบบการใช้งานด้านเทคโนโลยีเพื่อ

ถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน เพิ่มระยะเวลาในการจัดอบรมให้มากขึ้นเพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความสามารถก่อนนำไปใช้จริง พร้อมกับพาลงพื้นที่ปฏิบัติจริงจะได้ทราบถึงปัญหาในการใช้งานขณะนั้น และสามารถแก้ปัญหการใช้งานได้จริง จัดทำคู่มือเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ใหม่ สร้างแรงจูงใจในการเข้าอบรมและเข้าใช้เทคโนโลยี เช่น การให้รางวัล การให้สวัสดิการ และทำการสำรวจข้อมูลหรือแนะนำหัวข้อก่อนวันเริ่มประชาคม เพื่อให้ประชาชนได้จัดเตรียมเนื้อหาข้อมูลเสนอต่อที่ประชุม

อภิปรายผล

การบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไผ่เชิง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถบริหารจัดการได้ดี อาจเนื่องมาจากการบริหารด้านทรัพยากรบุคคลที่ดี และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานิตา นพฤทธิ์ (2556) พบว่า นวัตกรรมการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในฝันประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การพัฒนาครู 3) การส่งเสริมนักเรียนใช้ ICT และ 4) ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วม ในส่วนของการประเมินนวัตกรรมการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในฝันใช้รูปแบบ CIPP model ผลการประเมินด้านบริบททั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์สถานศึกษา ใช้หลักการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับเป็นตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการประเมินด้านปัจจัย ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยความพร้อมของครูในการได้รับการอบรมคอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการประเมินด้านกระบวนการ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีการกระตุ้นให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลโดยใช้ ICT มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการประเมินด้านผลผลิต ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และงานวิจัยของศิริชัย ตันจ้อย (2555) พบว่า ลักษณะของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการความรู้ ได้แก่ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลแลกเปลี่ยนกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ภาพรวมทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่เอื้อต่อองค์กรในการจัดการความรู้ ได้แก่ ภาวะผู้นำวัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี การวัดและประเมินผล ส่วนโครงสร้างหลักของรูปแบบที่เหมาะสมควรประกอบด้วย 1) โครงสร้างพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา 2) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) กระบวนการจัดการความรู้ 4) ปัจจัยที่เอื้อต่อองค์กรในการจัดการความรู้ 5) ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น 6) การนำไปใช้ และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไผ่เชิง จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาสกร เพ็ชรประไพ

(2548) พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.6 เป็นเพศชาย ที่เหลือเป็นเพศหญิง และเมื่อจำแนกตามอายุส่วนใหญ่ ประมาณ ร้อยละ 42.0 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี แต่เมื่อจำแนกตามอาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการ คือ ประมาณร้อยละ 34.9 และเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 บาท คือประมาณ ร้อยละ 10.7 ความต้องการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร ด้านฮาร์ดแวร์ซอฟต์แวร์และบุคลากร เมื่อแบ่งตามเพศ อายุ หลักสูตรที่ศึกษา และอาชีพ เพศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หลักสูตรที่ศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และอาชีพมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุป

การบริหารจัดการการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไผ่เชิง จังหวัดนครปฐม ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีเทศบาลจัดเตรียมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่ทันสมัย และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ จัดเตรียมสถานที่สำหรับให้บริการประชาชนที่เหมาะสม ติดตั้งอุปกรณ์อย่าง ปลอดภัยทำให้มั่นใจในการใช้บริการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดซื้อการเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการดูแลและซ่อมแซมคอมพิวเตอร์ ด้านการให้บริการ มีขั้นตอนการให้บริการที่ ไม่ยุ่งยากและไม่ซับซ้อน ให้บริการที่ตรงตามความต้องการของประชาชน ชี้แจงรายละเอียดการ ให้บริการและกิจกรรมอยู่เสมอ มีช่องทางออนไลน์ในการติดต่อสอบถามที่สะดวกและทันสมัย มีการ ประชาสัมพันธ์ได้อย่างทั่วถึง ด้านทรัพยากรบุคคล จัดให้มีการฝึกอบรมจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการ ใช้บริการด้านต่าง ๆ มีพนักงานเพียงพอกับจำนวนผู้มาใช้บริการ มีพนักงานคอยให้คำแนะนำในการใช้ บริการอยู่ตลอดเวลา เทศบาลยังมีการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่อยู่เสมอ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีใน การอบรมทักษะแก่ประชาชน ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการดำเนินงานตามนโยบายและ วัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้ เชิญให้เข้าร่วมการจัดกิจกรรม เชิญชวนให้เข้ามาใช้บริการมากขึ้น ทำการ สอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอยู่เสมอ มีพื้นที่สามารถรองรับการบริการได้อย่างมาก มีความ เป็นธรรมและเปิดเผยข้อมูลชัดเจน ด้านโครงสร้างชุมชน สามารถรองรับการให้บริการของชุมชนได้อย่าง ทั่วถึง มีป้ายบอกจุดให้บริการและป้ายประชาสัมพันธ์ที่เห็นเด่นชัด มีสถานที่ตั้งที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีสาธารณูปโภคเหมาะสม มีการแบ่งเขตให้สมาชิกดูแลอย่างทั่วถึง และอำนวยความสะดวกอื่นเพื่อให้ บริการประชาชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ในการทำงานให้หลากหลายมากกว่าที่เป็นอยู่ตามคุณสมบัติของเทคโนโลยีสารสนเทศชนิดนั้น ๆ และตามความนิยมของคนส่วนมากในสังคม

1.2 ภาครัฐควรมีนโยบายการพัฒนาการทำงานรวมทั้งรูปแบบบริการให้เป็นบริการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

1.3 ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ประชาชนและเจ้าหน้าที่ควรสร้างความร่วมมือกันในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศโดยการประเมินผลทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เพื่อจะนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

2.2 ประชาชนควรสนใจเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้นกว่าเดิม

2.3 เจ้าหน้าที่ควรรับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการจัดการสารสนเทศโดยการใช้เนื้องานจริงตามกระบวนการวางแผนเพื่อยืนยันความถูกต้องของระดับความรู้ที่มีและแลกเปลี่ยนความรู้ภายในเทศบาล

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวางแผนอย่างมีแบบแผนและง่ายต่อการปฏิบัติงานในการจัดการสารสนเทศ

3.2 ควรศึกษาวิจัยกระบวนการสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.3 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.4 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.5 ควรบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถใช้งานได้อย่างเต็ม ประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการติดต่อสื่อสาร และการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ทั้งภายใน ภายนอก และระหว่างหน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

- ฐานิตา นพฤทธิ. (2556). *นวัตกรรมการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในฝัน*.
ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เทศบาลเมืองไโรจิง. (2558). *แผนพัฒนาเทศบาลสามปี (พ.ศ. 2559 – 2563)*. นครปฐม:
สำนักปลัดเทศบาลเมืองไโรจิง.
- ภาสกร เพ็ชรประไพ. (2548). *การศึกษาความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*.
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ศิริชัย ต้นจอ. (2555). *รูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการความรู้ของ
สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย*. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาคุณบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เศกสรรค์ คงวัน. (2556). *การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในองค์การ
บริหารส่วนตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. *วารสาร Veridian
E-Journal*. 6(3).
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 14).
กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.

**ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR
ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม**
**THE COOPERATION OF PRIVATE SECTORS TO DRIVE SUSTAINABLE
DEVELOPMENT GOALS WITH CSR METHOD IN SAMPRAN DISTRICT
NAKHON PATHOM PROVINCE**

พระมหาจักรกฤษ ทินนปญโญ (โกติรัมย์)

Phramaha Chakkrit Dinnapanyo (Kotiram)

เดชา กัปโก

Decha Kuppko

พระสุธีรัตนบัณฑิต

Phrasuthiratanapundit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : chakkrit290634@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ พระสังฆาธิการ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน บุคลากรของหน่วยงานภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ทราบถึงปัญหา สาเหตุและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชื่อมโยงให้ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน

ผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชนเชื่อมโยงกันเป็นส่วนหนึ่งคือการคิดของผู้นำ โดยเน้นคำว่า “บวร” โดยการดำเนิน

กิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อตอบสนองต่อสังคมซึ่งเป็นหลักสำคัญของภาคเอกชน มีการรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นจากบุคคลอื่น อีกทั้งการทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับชุมชนนั้นเป็นเรื่องการสร้างความสัมพันธ์และการเข้าถึงชุมชนที่จะมองเห็นถึงประโยชน์ที่ภาคเอกชนนั้นนำเข้ามา นับเป็นการยอมรับของชุมชนที่มีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของภาคเอกชน ความร่วมมือของภาคเอกชนเป็นความร่วมมือที่มีมาอย่างต่อเนื่องจากการช่วยเหลือชุมชน จึงมีการผลักดันให้เกิดกระบวนการของกิจกรรมไปยังหลักของ CSR ให้เกิดอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน กระบวนการในการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชนนั้นภาครัฐจะมีการประชุมกันทุกเดือนโดยเชิญเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนเข้ามาประชุมมีมติร่วมกันพัฒนาศักยภาพพนักงานในองค์กรด้วยการอบรม สำรวจชุมชนถึงปัญหาและความต้องการสิ่งที่รับผิดชอบต่อไปคือกระบวนการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในชุมชน เมื่อสองฝ่ายเข้าใจกันแล้วผลที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือทั้งในส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี หรือคุณภาพชีวิตสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในเกือบทุกมิติ โดยพัฒนากระบวนการมาจากหลักของการวิเคราะห์บริษัท นั่นก็คือหลัก SWOT ซึ่งถือเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ระบบการดำเนินการให้เกิดความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา มีการวัดผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ด้วยการพัฒนาความรู้ที่เชื่อมโยงกระบวนการทุกขั้นตอนเข้าด้วยกันจากบ้าน ชุมชน สังคม โรงเรียน บริษัท และภาครัฐ โดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน ผู้บริหารส่วนหนึ่งยังมองงาน CSR จากกรอบความคิดเรื่อง ต้นทุน-ผลประโยชน์ระยะสั้นในหลายบริษัท งาน CSR ถูกจัดรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกต่าง ๆ แทนที่จะมีผลงานรับผิดชอบโดยตรง ทำให้ต้องแบ่งบุคลากรที่ทำงานด้านนั้น ๆ มารับผิดชอบต่องาน CSR ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจในเนื้อหา CSR จริง ส่งผลให้กิจกรรมด้าน CSR ออกมาในเชิงลบมากกว่าจะเป็นการเข้าไปช่วยแก้ไขบรรเทาปัญหาในสังคมอย่างจริงจัง อีกทั้งปัญหาการพูดคุยกับชุมชนที่ไม่แนชัดการสื่อสารถ่ายทอดวัตถุประสงค์เกิดความคลาดเคลื่อนทำให้ชุมชนไม่เข้าร่วมมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมนั้น ๆ อุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งของการทำโครงการ CSR ที่พนักงานบริษัทต้องลงไปทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน คือ ความยากลำบากในการสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจว่าบริษัทมีเจตนาที่ดีที่ต้องการเข้ามาช่วยเหลือ ชุมชนกับบริษัทที่อยู่ในชุมชนจะต้องหันหน้าเข้าหากันไม่ว่าจะเป็นตอนที่ไม่มีปัญหาหรือไม่มีปัญหา ควรหมั่นพูดคุยทำความเข้าใจกันอยู่เสมอ รัฐต้องเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย เป้าหมายในการพัฒนาชุมชนสำคัญที่สุดต้องไปค้นหาข้อเท็จจริงว่าในพื้นที่ชุมชนที่เขาต้องการมากกว่าการที่เราอยากจะให้เขา เพราะฉะนั้นการที่ดีที่สุดการสร้างความร่วมมือ การปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกันกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : ความร่วมมือ, การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, หลัก CSR

Abstract

The findings are concluded as follows: The cooperation of private sector to drive sustainable development goals with CSR method in Sampran District Nakhon Pathom Province has 3 objectives: 1) to study the cooperation of private sector to drive sustainable development goals with CSR method in Sampran District Nakhon Pathom Province 2) to study the process of implementing the cooperation of private sector to drive sustainable development goals with CSR method in Sampran District Nakhon Pathom Province 3) to analyze problems, obstacles and suggestions for The cooperation of private sector to drive sustainable development goals with CSR method in Sampran District Nakhon Pathom Province. This research is a qualitative research. The key informant is Sangha Administrative Officer Officials of government agencies, community leaders, personnel of private sector agencies, Sampran District, Nakhon Pathom Province A total of 15 person collected data by in-depth interviews. To know the problem The causes and factors that are related to drive the to the cooperation to drive sustainable development goals with CSR method . The data are then analyzed and synthesized to the cooperation of private sector to drive sustainable development goals with CSR method.

The research found that: The cooperation of private sector to drive sustainable development goals with CSR method is partly linked to the thinking of leaders by emphasizing the words "Bowon" by systematically implementing activities in response to society which is method of the private sector Listening to information and opinions from other people And conducting public hearings on business operations to prevent impacts on society and the environment The creation of a partnership between the private sector and the community is about building relationships and community access to see the benefits that the private sector brings. It is a recognition of the community that has expectations for the operation of the private sector. The cooperation of the private sector is a continuous cooperation from the community. Therefore pushing forward the process of activities to the of CSR method for continuous and sustainable development. The process of implementing the cooperation of private sector to drive sustainable development goals with CSR method. The public sector will have a community every month by inviting government organization officials. And the private sector came into the community with a joint resolution Develop the potential of employees in the organization by training Explore the community about

problems and needs. The next responsibility is the process of creating understanding with people in the community. When the two parties understand each other, the result of cooperation both in education, religion and culture or quality of life, environment In almost every dimension By developing the process from the core of the company analysis That is the SWOT method, which is considered a technique to analyze the operation system to be up-to-date at all times. There is a measure to achieve operational efficiency. Improve success according to the set goals. By developing knowledge that connects every step of the process from home, community, society, school, company and government, without affecting each other. Some executives also view CSR work from the conceptual framework of Short-term cost-benefit in many companies. CSR work is included as part of various departments. Instead of having direct responsibility thus having to divide personnel working in that area Taking responsibility for the CSR work, which most of these personnel do not understand in the actual CSR work, resulting in negative CSR activities rather than helping to alleviate serious social problems. In addition, the problem of not being able to talk to communities that are unclear, communicating the objectives, causing misunderstandings, causing the community to not join hands in driving that activity. Another important obstacle for doing CSR projects that.

Keywords: The cooperation, drive sustainable development goals, CSR method

บทนำ

โลกธุรกิจยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกของการแข่งขันอย่างเสรีที่เปิดกว้างถึงกันอย่างทั่วถึง หรือ ที่เรียกว่า “การค้าเสรี” ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ต้องแข่งขันกันอย่างรุนแรง เพื่อความอยู่รอดและเพื่อสร้างความมั่งคั่งสูงสุดให้กับองค์กร ในขณะที่องค์กรธุรกิจต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มุ่งกอบโกยผลประโยชน์ ผลกำไรสูงสุด จนลืมที่จะมองเห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) กลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ลูกค้า บุคลากร คู่ค้า ชุมชน เป็นต้น ก่อให้เกิดการสั่นคลอนต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน เป็นเหตุให้วงการธุรกิจต้องหันกลับมามอง และคิดกันใหม่ในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมอันเกิดจากการดำเนินธุรกิจที่มีต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ จึงได้มีการกล่าวถึงคำว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ” (Corporate Social Responsibility: CSR) มากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรธุรกิจกับสังคมในช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดจากการทำกิจกรรมสังคมแบบการทำบุญ บริจาคเงิน หรือบริจาคสิ่งของพัฒนาไปเป็นความร่วมมือเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ นำไปสู่การ

ค้นพบจุดเริ่มต้นของกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจแบบใหม่โดยองค์การธุรกิจต่าง ๆ พยายามเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นที่เป้าหมายการทำการกำไรแต่เพียงอย่างเดียวมาเป็นการเสริมสร้างภาพพจน์และชื่อเสียงด้านการรับผิดชอบต่อผลจากการกระทำของธุรกิจ หรือ รับผิดชอบต่อผลจากการดำเนินธุรกิจกันมากขึ้น ทำให้หลายคนต่างมองและวิจารณ์กันว่า การที่องค์กรต่าง ๆ ลุกขึ้นมาทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR เป็นเพียงการสร้างภาพ หรือ เป็นเพียงกลยุทธ์ทางการตลาดเท่านั้น แต่งานวิจัยหลาย ๆ งาน ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าการทำกิจกรรม CSR นั้นเป็นผลดีต่อองค์กรระยะยาว เป็นการสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กร ส่งผลให้นักลงทุนหันมาสนใจที่จะร่วมลงทุนในธุรกิจขององค์กรเหล่านั้นกันมากขึ้น (เครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2552)

แนวคิดการบริหารที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมนี้สามารถปรับใช้ได้กับองค์กรทุกประเภท ความข้างต้นเป็นจริงเช่นกันกับการบริหารของหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งแม้ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อมุ่งสร้างกำไรและมีพันธกิจที่ทำอยู่ก็เพื่อสังคมอยู่แล้ว ยังต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม หากนโยบาย แผนงาน โครงการของตนส่งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อวิถีและการดำรงชีวิตของประชาชน ยิ่งการบริหารองค์กรในสังคมระบบเปิด เน้นหลักธรรมาภิบาล การบริหารที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม ยิ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นที่เลี่ยงไม่ได้ จึงมีผู้กล่าวว่า “ทำดีด้วยการเป็นพลเมืองดี (doing well by doing good)” การประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรม CSR ในประเทศไทยนั้น ยังมีมิติด้านจริยธรรมเกี่ยวกับ CSR อยู่มากดังจะเห็นได้ว่า มีกิจกรรม CSR เทียมมากมายด้วยความเข้าใจว่า CSR คือการบริจาค การประชาสัมพันธ์ หรือกิจกรรมการตลาด สร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงาน กิจกรรม CSR ในภาคเอกชนของไทยมีการณรงค์ที่เด่นชัด โดยเฉพาะองค์การขนาดใหญ่ที่มีนโยบายที่ชัดเจน ประกอบกับความพร้อมด้านบุคลากร ดังนั้นจึงสมควรทำการศึกษาว่า หน่วยงานของภาคเอกชนของไทยมีกลไกในการบริหารความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร พึงแสดงบทบาทด้านใดในการขับเคลื่อน ทำไปแล้วประสบอุปสรรคปัญหาอะไรบ้าง ซึ่งจะนำไปสู่การระบุปัจจัยที่จะช่วยสร้างความสำเร็จและเสนอแนวทางการบริหารความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐที่บังเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งประโยชน์ที่จะบังเกิดแก่หน่วยงานที่มีการบริหารความรับผิดชอบต่อสังคมมีหลายประการ เช่น ช่วยให้องค์การดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม ทำให้การดำเนินธุรกรรมของหน่วยงานกับผู้เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างเป็นมิตรและราบรื่น สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงานต่อสาธารณชน เป็นที่ยกย่องยอมรับ และสร้างกำไรในระยะยาว CSR สร้างความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรต่อพันธกิจ สินค้าและบริการทำให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น ได้ผู้สมัครที่มีอุดมการณ์เดียวกันเข้าปฏิบัติงานดึงดูดผู้มีศักยภาพสูงเข้ามาทำงานกับองค์กรสร้างความผูกพันระหว่างพนักงานกับองค์กร และ CSR จะส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของหน่วยงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญทุกองค์กร โดยเฉพาะองค์กรภาคเอกชน ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความ

สนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบและกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ขององค์กรภาคเอกชน ในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อเจาะลึกถึงรูปแบบและกิจกรรมที่องค์กรภาคเอกชนได้ดำเนินการเพื่อรับผิดชอบต่อสังคม และประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินการอย่างเพียงพอและตรงความต้องการของประชาชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิจัยประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล มีการถ่ายภาพและบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้นจำนวน 15 รูป/คน ซึ่งแบ่งกลุ่มทางความร่วมมือในการอยู่ร่วมกันตามหลักบรรพ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) พระสังฆาธิการ 2) เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ 3) ผู้นำชุมชน/ประชาชน และ 4) บุคลากรของหน่วยงานภาคเอกชน

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 1.1 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร พิจารณารายละเอียดในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถสร้างแบบสัมภาษณ์ได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 1.3 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 1.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.5 นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องพระไตรปิฎก หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา ความร่วมมือ กระบวนการ ดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่น ๆ
2. ทำการศึกษาวិเคราะห์กระบวนการสร้างและการใช้ตัวชี้วัดความร่วมมือ ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน องค์กร และสถาบันทางพระพุทธศาสนา
3. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ กระบวนการและแนวทางความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ในมิติต่าง ๆ
4. สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบการประยุกต์ใช้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR

การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ กระบวนการสร้าง ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กรหรือสถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นองค์กรที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับคณะสงฆ์ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และส่วนงานที่เกี่ยวข้อง
3. ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย
4. สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ในมิติต่าง ๆ ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้คณะสงฆ์ ผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ
5. สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ให้ทราบเรื่องการขอสัมภาษณ์บุคลากรในวัด หน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน/ประชาชนที่มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน และกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์

2.2 ทำการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่กำหนด โดยการสนทนากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 รูป/คน พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกข้อมูลโดยการถ่ายภาพ จดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาถอดเสียงและจดบันทึกเป็นข้อความ จากนั้นจึงจัดหมวดหมู่ข้อมูลแล้วทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์กับเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน

2.4 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์ไปสนทนาในพื้นที่เพื่อพัฒนากิจกรรมความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน

2.5 นำความรู้ที่ได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเยาวชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ที่เกิดจากการความร่วมมือรวมทั้งการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) ข้อมูลที่สอดคล้องกัน เพื่อค้นหาความสอดคล้องเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ที่เกิดจากการความร่วมมือ และนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”

ผลการวิจัย

ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จะประกอบไปด้วยความร่วมมือ 4 ด้าน คือ

1. การกำหนดนโยบายร่วมกัน คือ เป็นความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ในการกำหนดนโยบายร่วมกัน ในการควบคุมราคาและมาตรฐานสินค้า และดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ โดยเน้นการ

สร้างความสัมพันธ์กับทุกฝ่าย เพื่อร่วมส่งเสริมเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต เสริมสร้างความสามารถในการประกอบอาชีพ สนับสนุนทุนการศึกษาแก่เยาวชน สนับสนุนความรู้ในการสร้างอาชีพ และป้องกันการเกิดมลพิษในชุมชน

2. การดำเนินงานร่วมกัน คือในการดำเนินงานร่วมกันนั้นภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เช่น การร่วมกิจกรรมทำความสะอาด การแจกน้ำดื่ม การแจกทุนการศึกษา มีการจัดให้มีกิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชน เช่น การสร้างและซ่อมแซมอาคารเรียน การปรับปรุงสนามเด็กเล่น การทาสีเครื่องเล่น การปลูกป่าชายเลน การสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอนและการกีฬา และยังมีการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมชาวพุทธ เช่น การร่วมทอดกฐินสามัคคี การจัดกิจกรรมประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ซึ่งทางด้านสิ่งแวดล้อมภาครัฐจะเป็นผู้ควบคุมและตรวจสอบ

3. การสร้างรายได้ร่วมกัน การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เน้นการพัฒนาทั้งอุตสาหกรรมและการเกษตรกรรมไปพร้อมกัน เน้นการพัฒนาความเจริญไปสู่ชนบท แต่ยังคงเกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างชนบทกับเมือง การเกิดรายได้ร่วมกันระหว่างภาคเอกชนกับชุมชนนั้นเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าเมื่อเกิดอุตสาหกรรมย่อมเกิดการสร้างรายได้จากการค้าขายบ้าง มีการนำเงินมาใช้จ่ายหมุนเวียนในชุมชน พนักงานได้รับเงินเดือนจากโรงงานเพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัว เศรษฐกิจในชุมชนเกิดรายได้จากการปลูกผัก หรือนำของมาแจกจ่ายแก่พนักงาน อีกทั้งภาคเอกชนยังมีการสร้างรายได้ทางอ้อมจากการเสียภาษีต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการปันมาสู่สังคมเข้ามาที่องค์กรบริหารส่วนตำบล เช่น ภาษีจากการประกอบกิจการ ภาษีบำรุงท้องที่ ค่าแสดมภ์ ค่าภาษีเหล่า เป็นต้น เป็นการส่งเสริมในทางที่ดีเพราะหากพนักงานมีชีวิตที่ดี เกิดรายได้เพียงพอในการดำรงชีพ ก็จะทำให้เกิดการใช้จ่ายในชุมชนที่ดีทำให้ชุมชนเกิดรายได้ที่มากขึ้น

4. การจัดสวัสดิการร่วมกัน การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ระบบสวัสดิการที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบครอบคลุมจำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น และที่สำคัญคือภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมได้เข้ามามีบทบาทในการจัดสวัสดิการมากขึ้นเพื่อเติมเต็มการจัดสวัสดิการโดยภาครัฐที่อาจมีข้อจำกัดการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนเพื่อเป็นกำลังสำคัญในอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้บริษัทฯจึงส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของเยาวชนและชุมชนเพื่อช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษาของไทย การให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งอาจจะยังไม่ได้เข้ามาเติมรูปแบบ การบริจาคสิ่งของเพื่อสังคมให้แก่ชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อน การมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมที่มีผลการเรียนและความประพฤติดี เป็นต้น อีกทั้งภาคเอกชนพยายามจะดูแลปรับปรุงสวัสดิการทางสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งจะมีภาครัฐคอยเข้ามาช่วยด้วย เพราะภาคเอกชนจะประสานงานกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลในการขอความช่วยเหลือ เพราะว่าเมื่อใดชุมชนมีขนาดเล็กเป็นชาวบ้านเล็ก ๆ บางคนไม่รู้หรือไม่มีความพอที่จะไปแจ้งหน่วยงานที่รู้หรือว่า

เขาไม่มีความรู้พอที่รู้ว่าจะต้องแจ้งใคร เราจะเป็นกระบอกเสียงให้เขาหรือว่าเขาจะเป็นตัวแทนที่ไปแจ้งในการพัฒนาพื้นที่ชุมชน

กระบวนการในการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม มี 3 กระบวนการ คือ 1) การวางแผน คือ มีการวางแผนในการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR โดยภาคเอกชนจะต้องวางกรอบโครงสร้างให้มีความสอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบต่อสังคม สิทธิและความเท่าเทียมกัน อีกทั้งยังส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภาครัฐจัดการประชาคมเพื่อรับข้อร้องเรียนและร่วมกันแก้ไขปัญหา 2) การดำเนินกิจกรรม คือมีการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR บริษัทไม่ได้มองถึงผลกำไรแต่มองถึงการอยู่ร่วมกันกับชุมชนได้โดยที่ไม่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน การทำโครงการกับชุมชนเป็นจุดที่ยากที่สุดเพราะความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียชุมชนก็มีความหลากหลายองค์กรเองก็มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์กลยุทธ์ซึ่งต้องหาจุดที่ได้รับความพอใจทั้งสองฝ่ายและสามารถต่อยอดเพื่อเลี้ยงตัวเองได้ ทั้งด้านสุขภาพ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม และการศึกษา จากการทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน เช่น การปลูกดอกดาวเรือง การสนับสนุนทุนการศึกษา และ 3) การติดตามผล คือมีการติดตามผลการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR เป็นการยกระดับชุมชนโดยให้ภาครัฐเป็นสื่อกลางในประชุม และวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ประชุมติดตามผลอย่างเป็นระบบมีปฏิสัมพันธ์อย่างสมดุลภายใต้หลักพอประมาณ มีเหตุผล เช่น ส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างโอกาสในการพัฒนา จัดสวัสดิการ ด้วยการพัฒนาที่เชื่อมโยงกระบวนการจากบ้าน ชุมชน สังคม โรงเรียน บริษัท และภาครัฐ

ปัญหาและอุปสรรคความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม มี 4 อย่าง คือ 1) ปัญหาและอุปสรรคของชุมชน คือ ความยากลำบากในการสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจว่าบริษัทมีเจตนาที่ดีที่ต้องการเข้ามาช่วยเหลือ ไม่ใช่ต้องการทำเพื่อหวังผลประโยชน์แอบแฝง ดังนั้น การเข้าถึงชุมชนและการสร้างการยอมรับของชุมชนต่อกิจกรรม CSR จึงเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนและต้องการผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้มาก อีกทั้งโรงงานที่เข้ามาก็มีทั้งดีและไม่ดีและบางที่ก็เข้ามาแก้ปัญหาในชุมชนคนเขาก็เอายาเสพติดมา บางโรงงานก็ควบคุมดีก็ไม่มีปัญหาอะไร บางที่การพักอาศัยห้องเช่าที่ใกล้เคียง โรงงานมีมากก็จะแออัดอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ทำให้ดูแย่มาก 2) ปัญหาและอุปสรรคของภาครัฐ คือ การเข้าถึงและการตอบสนองความต้องการของชุมชนในหลายบริษัท การดำเนินการด้าน CSR จะถูกผลักดันมาจากผู้บริหารระดับสูงซึ่งมักจะเป็นเพียงการกำหนดทิศทางหรือมองกว้าง ๆ ถึงประเด็นที่ผู้บริหารสนใจ เช่น เรื่องการศึกษาของเด็กในชุมชน หรือเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์ หาความต้องการของชุมชนหรือกลุ่มเป้าหมาย เช่น ปัญหาสำคัญของชุมชนในช่วงเวลานั้น

เป็นปัญหาภัยแล้ง แต่นโยบาย CSR ของบริษัทต้องการทำเรื่องการศึกษา ทำให้ผู้ปฏิบัติด้าน CSR ของบริษัทจึงไม่สามารถจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้กับชุมชนได้ 3) ปัญหาและอุปสรรคของภาคเอกชน คือ กิจกรรมที่ทำนี้เป็นกิจกรรมต่อเนื่อง ซึ่งทางภาคเอกชนก็หวังว่าจะได้ทำตามแผนงานเราต้องสร้างความไว้วางใจกับชุมชนมันถึงเวลาที่เราอยู่กับชุมชนต้องเป็นอะไรที่ไว้วางใจกันบางอย่างก็อาจจะรู้ว่าเราทำอะไรในแง่ของการดำเนินธุรกิจแต่เขาอาจจะยังไม่รู้ว่าเราเข้าไปรักษาสีงแวดล้อมด้วยการในแง่ของภาพผู้ประกอบการอาจจะยังไม่ได้เห็นภาพนี้ เราเองพูดออกไปเราและอยากจะเปิดโอกาส เราอาจจะเจอพันธมิตรที่อาจจะพูดคุยแล้วก็แสวงหาความร่วมมือเพิ่มเติมได้เปิดรับฟังความคิดเห็นเพื่อเอามาใช้ในการพัฒนาแต่งงานของเราด้วย ถึงแม้ว่าบางบริษัทอยากจะปรับปรุงการดำเนินงานของบริษัทให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น แต่จะส่งผลถึงต้นทุนสูงในการผลิตทำให้บริษัทต้องตั้งราคาสินค้าและบริการสูง ผู้บริโภคก็จะได้รับผลกระทบต่อการบริโภค และ 4) ปัญหาอีกส่วนเกิดจากความเข้าใจผิดของพนักงานต่อกิจกรรม CSR และไม่ให้ความร่วมมือ เพราะบ่อยครั้งที่กิจกรรมด้าน CSR ของบริษัทต้องขออาศัยความร่วมมือจากพนักงานในบริษัท แต่พนักงานส่วนหนึ่งมักมองว่าเป็นการเพิ่มภาระงานโดยไม่ได้ผลตอบแทนเพิ่ม เพราะสิ่งขอให้ทำไม่ใช่หน้าที่หลักของเขา จึงไม่ได้รับความร่วมมือจากพนักงาน เว้นแต่จะถูกบังคับให้ไปร่วมงาน นอกจากนี้แล้วในการดำเนินการด้าน CSR ส่วนหนึ่งมองว่า รัฐบาลยังไม่ได้ให้การสนับสนุนงานด้าน CSR มากนัก ยังไม่เพียงพอจะสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจทุกแห่งดำเนินงาน CSR

อภิปรายผล

ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชนเน้นคำว่า “บวร” องค์กรภาคเอกชนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้จากกระแสความรับผิดชอบต่อสังคมที่กำลังทวีความเข้มข้นเรื่อย ๆ ในอนาคต ที่จะต้องพิจารณาการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบและจับต้องได้ เพื่อให้ตอบสนองต่อสังคมซึ่งเป็นหลักสำคัญของภาคเอกชน การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชนด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เอกชนเป็นผู้ดำเนินการผลิตและเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต รัฐบาลควบคุมราคาสินค้าและมาตรฐานสินค้าดำเนินธุรกิจในขณะที่สอดคล้องกับกฎหมาย ข้อบังคับ และกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด การสร้างความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายที่ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและไว้วางใจกัน ทั้งกับชุมชน รัฐบาล บริษัทร่วมทุน และลูกค้า เพื่อร่วมส่งเสริมเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน เสริมสร้างความสามารถในการประกอบอาชีพให้กับทุกครัวเรือนทั้งอาชีพหลักและอาชีพรอง สนับสนุนการศึกษาแก่เยาวชนในชุมชน และส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน อย่างยั่งยืน ด้านการกระจายรายได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแต่เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างชนบทกับเมือง และเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนมีรายได้มากขึ้นจากการค้าขายบ้างเกิดเงินหมุนเวียนใช้จ่ายในชุมชน ด้านสวัสดิการทางสังคม การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ระบบสวัสดิการที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบครอบคลุมจำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น และที่สำคัญคือภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมได้เข้ามามีบทบาทในการจัดสวัสดิการมากขึ้นเพื่อเติมเต็มการจัดสวัสดิการโดยภาครัฐที่อาจมีข้อจำกัดการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนเพื่อเป็นกำลังสำคัญในอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกประเทศ ด้วยเหตุนี้ บริษัทฯ จึงส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของเยาวชนและชุมชน เพื่อช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษาของไทย นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อาทิ กฐินสามัคคี การให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ สนับสนุนและส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการควบคุมดูแลจัดการตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกวิทย์ สวัสดิ์มงคล (2550) พบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นต่อแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนลักษณะการดำเนินธุรกิจที่เป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมกรณีการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ กาญจนพันธุ์ (2551) พบว่าปัจจุบันองค์กรธุรกิจมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจว่าจะเป็นวิธีการที่จะขับเคลื่อนให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตามองค์กรธุรกิจบางองค์กรก็ยังไม่มีการดำเนินงานในด้านที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะมุ่งเน้นใน 2 มิติเป็นหลัก คือ มิติด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม และถึงแม้ว่าองค์กรธุรกิจจะมีความรู้ความเข้าใจด้านการรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจแล้วก็ตาม แต่ในด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์การดำเนินงานนั้น องค์กรธุรกิจยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง สำหรับแนวโน้มในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นในอนาคต องค์กรธุรกิจจะให้ความสำคัญในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น โดยจะมีการจัดการที่เป็นเชิงกลยุทธ์มากยิ่งขึ้น มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านนี้โดยเฉพาะ มีการมุ่งเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของพนักงาน คู่ค้ามากขึ้น และจะมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจโดยเฉพาะ

กระบวนการในการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชนนั้นจะต้องมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินธุรกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบของธรรมาภิบาล มีนโยบายที่จะสานสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยจะต้องวางกรอบโครงสร้างเพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อคนในชุมชน มีระบบสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม การการควบคุมและตรวจสอบ โดยจะต้องให้

เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อชุมชน ในส่วนของภาครัฐจะมีการประชุมกันทุกเดือนโดยเชิญเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐภาคเอกชนหมายถึงบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เข้ามาประชุมกันทำเวทีประชุมกันมีมติร่วมกัน มีการพัฒนาศักยภาพพนักงานในองค์กรด้วยการอบรม มีการสำรวจชุมชนก่อนว่าชุมชนมีปัญหาความ ต้องการอะไรถ้าเป็นงบประมาณของส่วนราชการไม่ได้ ก็จะส่งต่อให้เอกชน สิ่งที่ต้องรับผิดชอบต่อไปก็คือเกี่ยวกับกระบวนการการสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนในพื้นที่ว่าวัตถุประสงค์ของบริษัททำอะไร เพื่ออะไร ประชาชนได้อะไร เมื่อสองฝ่ายเข้าใจกันแล้วผลที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือเมื่อสองฝ่ายก็จะเดินด้วยกันไปตลอด ทั้งในส่วนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีหรือว่าเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิตสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในเกือบทุกมิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ McGuire (2000) พบว่าการจัดการความร่วมมือของประชาชน มีความพึงพอใจ และจะมุ่งเน้นไปในเรื่องของกระบวนการและผลกระทบของการทำงานร่วมกันซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบริหารจัดการการทำงานร่วมกันของประชาชนโดยการสงเคราะห์ตามระยะเวลา ได้แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบของโครงสร้างความร่วมมือที่เกิดขึ้น ประเภทหรือชนิดของทักษะที่เป็นเอกลักษณ์ของการจัดการความร่วมมือ และยังบอกถึงผลกระทบของความร่วมมือ วิจัยด้านการจัดการสาธารณะเป็นกลุ่มของการหาผลการวิจัยที่นำไปสู่ฐานความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ และที่เสริมสร้างทฤษฎีการจัดการสาธารณะ การจัดการกิจกรรมอะไรก็จะเป็นการยกระดับของชุมชนขึ้นมา ซึ่งกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นควรประกอบไปด้วยมนุษย์เป็นหลักที่สำคัญที่สุดในการนำปัญญาในการพัฒนา สังคมเป็นการจัดวางรูปแบบเพื่อเป็นเครื่องมือและเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการธรรมชาติควรมองให้เป็นส่วนหนึ่งใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และเทคโนโลยีที่มีการผลิตและพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา กระบวนการในการสร้างความร่วมมือของภาคเอกชนในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ต้องมีการวิเคราะห์ในการพูดคุยกันแล้วก็เอาข้อมูลที่ผ่านมากำหนดเป็นมีการกำหนดแยกเป็นวัดโรงเรียนเป็นขอบเขตในเรื่องการให้ความช่วยเหลือ โดยพัฒนากระบวนการมาจากหลักของการวิเคราะห์บริษัท นั่นก็คือหลัก SWOT ซึ่งถือเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ระบบการดำเนินการต่าง ๆ ให้เกิดความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา มีการวัดผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานปรับปรุงความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ด้วยการพัฒนาความรู้ที่เชื่อมโยงกระบวนการทุกขั้นตอนเข้าด้วยกันจากบ้าน ชุมชน สังคม โรงเรียน บริษัท และภาครัฐ คงไม่ได้มองถึงผลกำไรแต่ว่าเรามองถือว่าทำอย่างไรให้องค์กรของเราอยู่ร่วมกับชุมชนได้โดยที่ไม่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ในการที่จะคิดโครงการอะไรสักอันโครงการนั้นมันต้องมีคุณค่าตัวเองถ้าเราจะทำโครงการกับชุมชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอะไรก็แล้วแต่ต้องยั่งยืนได้ มันก็ต้องได้ผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ต้องได้ผลดีด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Leary & Vij (2012) พบว่า ประเด็นที่สำคัญที่สุดในการวิจัยการจัดการความร่วมมือของประชาชน และการปฏิบัติ ประกอบไปด้วย (1) ประเด็นเกี่ยวกับค่านิยม หรือค่านิยม ความของหลากหลายของการแข่งขันและการจัดการความร่วมมือ (2) การเปลี่ยนแปลงของ

การจัดการสาธารณะ ซึ่งการจัดการสนับสนุนทำให้เกิดการจัดการความร่วมมือของประชาชน (3) “แนวคิดแบบ DaVinci” ให้คิดนอกกรอบแบบสหวิชา (4) การจัดการกับความท้าทายของการทำงานในเครือข่าย (5) ความขัดแย้งของความสมดุล และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (6) ปัจจัยที่ควรพิจารณาก่อนการจัดการความร่วมมือ (7) ความสำคัญของแต่ละบุคคล (8) ความท้าทายของความเป็นผู้นำ (9) จุดอ่อนในการวิจัยการจัดการความร่วมมือ และ (10) การขาดความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ สรุปว่าการศึกษาและการปฏิบัติของประชาชนในการจัดการความร่วมมือจะถูกแยกส่วนโดยทั่วไปกับระดับต่ำของฉันทามติ จากมุมมองของการวิจัยภาคสนามตามกระบวนการเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (1) ขอตกลงในเรื่องคำจำกัดความของความร่วมมือ (2) ขอตกลงในการจัดการความท้าทาย ของความร่วมมือ การวิจัยและร่วมไปถึงการปฏิบัติ คำถาม และความสำคัญ (3) แบบจำลองทางทฤษฎีที่แม่นยำยิ่งขึ้นของพฤติกรรม (4) ขอตกลงในการวัดของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน ผู้บริหารส่วนหนึ่งยังมองงาน CSR จากกรอบความคิดเรื่องต้นทุน-ผลประโยชน์ระยะสั้นในหลายบริษัท งาน CSR ถูกจัดให้รวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกต่าง ๆ แทนที่จะมีส่วนงานรับผิดชอบโดยตรง ทำให้ต้องแบ่งบุคลากรที่ทำงานด้านนั้น ๆ มารับผิดชอบงาน CSR ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจในเนื้อหาของงาน CSR จริง ส่งผลให้กิจกรรมด้าน CSR ออกมาในเชิงต่าง ๆ มากกว่าจะเป็นการเข้าไปช่วยแก้ไขบรรเทาปัญหาในสังคมอย่างจริงจัง อีกทั้งปัญหาการพูดคุยกับชุมชนที่ไม่แน่วชัดการสื่อสารถ่ายทอดวัตถุประสงค์เกิดความคลาดเคลื่อนทำให้ชุมชนไม่เข้าร่วมมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมนั้น ๆ อุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งของการทำโครงการ CSR ที่พนักงานบริษัทต้องลงไปทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน คือ ความยากลำบากในการสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจว่าบริษัทมีเจตนาที่ดีที่ต้องการเข้ามาช่วยเหลือ ไม่ใช่ต้องการทำเพื่อหวังผลประโยชน์แอบแฝง ในส่วนของภาคเอกชนจะไม่ค่อยมีปัญหา เนื่องจากเขาอยากให้เราช่วยอะไรเราก็ให้ความร่วมมือช่วยเหลือตลอดเวลา ความเจริญมันเข้ามาเรื่อย ๆ โรงงานอยู่กลางชุมชนก็ต้องช่วยพัฒนาไปด้วยกันก็มีปัญหาบ้างแต่สุดท้ายก็ประสบความสำเร็จ ชุมชนกับบริษัทที่อยู่ในชุมชนจะต้องหันหน้าเข้าหาหรือกันไม่ว่าจะเป็นตอนที่มีปัญหาหรือไม่มีปัญหา ก็ควรที่จะหันหน้าพูดคุยทำความเข้าใจกันอยู่เสมอ รัฐต้องเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย เป้าหมายในการพัฒนาชุมชนสำคัญที่สุดต้องไปค้นหาข้อเท็จจริงว่าในพื้นที่ชุมชนที่เขาต้องการมากกว่าการที่เราอยากจะทำให้เขาให้บางครั้งเขาอาจจะไม่ยอมได้เพราะฉะนั้นการที่จะดีที่สุดคือการสร้างความร่วมมือการปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกันกำหนดเป้าหมายร่วมกันอยากจะทำเรื่องอะไรเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (2561) พบว่า ชาวกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ธุรกิจในประเทศไทยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ด้านทัศนคติและพฤติกรรมชาวกรุงเทพมหานคร ในการเลือกซื้อ สินค้าและหรือ

บริการชาวกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ร้อยละ 50 มีความคิดที่จะเลือกซื้อสินค้าและหรือบริการ ขององค์กรธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวคือจะซื้อผลิตภัณฑ์และ หรือบริการจากองค์กรธุรกิจที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเท่านั้น จะอุดหนุนสินค้าที่นำมาขายเพื่อหารายได้ ไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทาง สังคม จะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการเฉพาะยี่ห้อที่ผู้ผลิตมีความรับผิดชอบต่อสังคมเท่านั้น จะไม่สนับสนุน สินค้าและหรือบริการจากองค์กรธุรกิจที่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของคนงาน และจะแนะนำต่อให้กับสมาชิก ในครอบครัวและญาติพี่น้องให้ช่วยกันสนับสนุนสินค้าและหรือบริการที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไร ก็ดี ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ผู้บริโภคยังคง พิจารณาจากคุณภาพ และราคาเป็นหลัก หากสินค้ามีราคาและคุณภาพไม่แตกต่างกันโดยที่สินค้ายี่ห้อ หนึ่งเป็น ของบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และอีกยี่ห้อหนึ่งเป็นของบริษัทที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริโภคก็จะเลือกยี่ห้อของสินค้าของบริษัทที่รับผิดชอบต่อสังคม หากสินค้าของบริษัทที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคมมีราคาสูงกว่า แต่คุณภาพไม่แตกต่างกัน ผู้บริโภคก็จะเลือกซื้อสินค้ายี่ห้ออื่น ๆ ที่มีราคาต่ำกว่าถึงแม้บริษัทเหล่านั้นไม่มีหรือมีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยก็ตาม สำหรับความ รับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในประเทศไทยที่ชาวกรุงเทพมหานคร เห็นว่าควรจะมีการพัฒนา 5 ลำดับแรก จากการสำรวจพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคในครั้งนี้ มีดังนี้คือ การรักษาสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการศึกษา และการกีฬาของเด็กและเยาวชน การให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการผลิต และการบริโภค การผลิตสินค้าและบริการที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ และการณรงค์และการส่งเสริม กิจกรรมด้านการต่อต้านยาเสพติด

สรุป

ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชนแทบจะ เชื่อมโยงกันเป็นส่วนหนึ่งนี่คือเรื่องหนึ่งในระบบของการคิดของผู้นำ โดยเน้นคำว่า “บวร” ซึ่งเป็นหัวใจ สำคัญในการพัฒนาชุมชน คือ 1) สถาบันพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระสังฆาธิการ 2) ภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ 3) ภาคประชาชน ได้แก่ ประธานชุมชน และ 4) ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้จัดการบริษัทเอกชน ด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เอกชนเป็นผู้ดำเนินการผลิตและเป็นเจ้าของ ปัจจัยการผลิต รัฐบาลควบคุมราคาสินค้าและมาตรฐานสินค้าดำเนินธุรกิจลักษณะที่สอดคล้องกับ กฎหมาย ข้อบังคับ และกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด การสร้างความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ กับทุกฝ่ายที่ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและไว้วางใจกัน ทั้งกับชุมชน รัฐบาล บริษัทร่วมทุน และลูกค้า เพื่อร่วมส่งเสริมเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน เสริมสร้างความสามารถในการประกอบ อาชีพให้กับทุกครัวเรือนทั้งอาชีพหลักและอาชีพรอง สนับสนุนการศึกษาแก่เยาวชนในชุมชน และส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน อย่างยั่งยืน ด้านการกระจาย รายได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแต่เกิดความเหลื่อมล้ำของ

รายได้ระหว่างชนบทกับเมือง และเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนมีรายได้มากขึ้นจากการค้าขายบ้างเกิดเงินหมุนเวียนใช้จ่ายในชุมชน ด้านสวัสดิการทางสังคม การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ระบบสวัสดิการที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบครอบคลุมจำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น และที่สำคัญคือภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมได้เข้ามามีบทบาทในการจัดสวัสดิการมากขึ้นเพื่อเติมเต็มการจัดสวัสดิการโดยภาครัฐที่อาจมีข้อจำกัดการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนเพื่อเป็นกำลังสำคัญในอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกประเทศ ด้วยเหตุนี้บริษัทฯ จึงส่งเสริมและพัฒนาศึกษาของเยาวชนและชุมชน ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สนับสนุนและส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและรักษาสิ่งแวดล้อม เช่นการดำเนินการจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย และมลภาวะทางเสียงโดยการควบคุมดูแลจัดการตามที่กฎหมายกำหนด

กระบวนการในการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชนนั้นจะต้องมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินธุรกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบของธรรมาภิบาล มีนโยบายที่จะสานสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยจะต้องวางกรอบโครงสร้างเพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อคนในชุมชน มีระบบสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม การการควบคุมและตรวจสอบ โดยจะต้องให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อชุมชน

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผู้บริหารส่วนหนึ่งยังมองงาน CSR จากกรอบความคิดเรื่อง ต้นทุน-ผลประโยชน์ระยะสั้นในหลายบริษัท งาน CSR ถูกจัดให้รวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกต่าง ๆ แทนที่จะมีส่วนงานรับผิดชอบโดยตรง ทำให้ต้องแบ่งบุคลากรที่ทำงานด้านนั้น ๆ มารับผิดชอบงาน CSR ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจในเนื้อหา CSR จริง ส่งผลให้กิจกรรมด้าน CSR ออกมาในเชิงต่าง ๆ มากกว่าจะเป็นการเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างจริงจัง อีกทั้งปัญหาการพูดคุยกับชุมชนที่ไม่แนชัดการสื่อสารถ่ายทอดวัตถุประสงค์เกิดความคลาดเคลื่อนทำให้ชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมนั้น ๆ อุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งของการทำโครงการ CSR ที่พนักงานบริษัทต้องลงไปทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน คือ ความยากลำบากในการสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจว่าบริษัทมีเจตนาที่ดีที่ต้องการเข้ามาช่วยเหลือ ไม่ใช่ต้องการทำเพื่อหวังผลประโยชน์แอบแฝง ในส่วนของภาคเอกชนจะไม่ค่อยมีปัญหา เนื่องจากเขาอยากให้เราช่วยอะไรเราก็ให้ความร่วมมือช่วยเหลือตลอดเวลา ความเจริญมันเข้ามาเรื่อย ๆ โรงงานอยู่กลางชุมชนก็ต้องช่วยพัฒนาไปด้วยกันก็มีปัญหาบ้างแต่สุดท้ายก็ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริม สนับสนุนการใช้ระบบ "บวร" บ้าน วัด รัฐ ในการสร้างความร่วมมือของทุกหน่วยงานและภาคประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความสามัคคี

1.2 หน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาชนควรกำหนดการทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนตามหลัก CSR เพื่อความคุ้นเคยกันมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ภาคเอกชนควรสนใจเรื่องการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนตามหลัก CSR และให้ควรให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ให้มากขึ้นกว่าเดิม

2.2 ภาคเอกชน ทุกหน่วยงาน และประชาชนควรสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเองเพื่อสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดให้มากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน

3.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบพุทธบูรณาการเครือข่ายในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ สวัสดิ์มงคล. (2550). ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการรถเอกชนร่วมบริการ ขสมก. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2552). การพัฒนา CSR ในประเทศไทยและบทบาทอาสาสมัคร (ฉบับแปล). ใน รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.

ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2561). โครงการสำรวจพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม พ.ศ. 2559 จาก <http://www.dpu.ac.th/researchcenter>.

สุเมธ กาญจนพันธ์. (2551). กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Mc Guire, M. (2000). Collaborative Public Management: Assessing What We Know and How We Know It. *Public Administration Review*, 66 (ssup).
- O’Leary R., & Vij, N. (2012). Collaborative Public Management Where Have We Been and Where Are We Going?. *Journal of Management Inquiry*. October 1(2013), 22: 382-392.

กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ชิง
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
COMMUNITY ENTERPRISES NETWORKING PROCESS OF
RAIKHING SUB-DISTRICT SAMPHRAN DISTRICT
NAKHONPATHOM PROVINCE

ณัชชา ณัฐโชติกิน

Natcha Natthachotphakhin

อนุวัติ กระสังข์

Anuwat Krasang

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

Kiettsak Suklueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : wan.252526@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ชิง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความร่วมมือของสมาชิกกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ชิง และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.967 จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 180 คน จากประชากรทั้งหมด 324 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คนแบบตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับสูง จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัญหา อุปสรรค คือ ขาดการผลักดันในการสร้างคนรุ่นใหม่ สมาชิกยังขาดองค์ความรู้ในการดำเนินการ ไม่มีแหล่งเงินทุนเพื่อมาสนับสนุน สถานที่ดำเนินงานเป็นพื้นที่เอกชนทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ และยังมีการเปลี่ยนผังเมืองจาก

ที่ดินประเภทการเกษตรเป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมทำให้เกิดมลพิษ สภาพภูมิอากาศปัจจุบัน แปรปรวนส่งผลให้การติดผลผลิตน้อยลง ตลอดจนขาดการยกระดับผลิตภัณฑ์เดิมของชุมชน เพื่อพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ทำให้ความสนใจในผลิตภัณฑ์ชุมชนลดลง ข้อเสนอแนะ คือ สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน เป็นหน่วยงานสนับสนุนเครื่องมือและงบประมาณตามความต้องการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ทางด้านผลประโยชน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนสิ่งที่จะมาส่งเสริมการผลิตสินค้าทางงบประมาณจากกลุ่มเครือข่ายภาครัฐ หาแหล่งเงินทุน หรือหาพันธมิตรใหม่ๆ มาปลูก ส่งเสริมให้ศึกษาดูงาน อบรมความรู้เกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจ และช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเพื่อรองรับสินค้าเกษตร ผลักดันให้เกิด MOU กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ร่วมกันทำการวิจัย ระดมความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ประชาชนร่วมมือกันโดยการที่ภาครัฐเป็นคนให้ข้อมูลสนับสนุน พัฒนาการผลิตให้ทันกับภายนอก ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้ เกิดความรักในท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมให้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าของชุมชน

คำสำคัญ : กระบวนการสร้างเครือข่าย, วิสาหกิจชุมชน, เครือข่าย

Abstract

The objective of this research was to study the general condition of the enterprises networking process of Raikhing sub-district, the relationship between the participation of members and the community enterprises networking process of Raikhing sub-district and the problems, obstacles and suggestions for community enterprises networking process of Raikhing sub-district, Samphran district, Nakhonpathom province. The research methodology of this study was the mixed methods comprised: The quantitative research conducted by survey method, collecting data from 180 samples out of 324 personnel of community members of Raikhing sub-district with questionnaires which was reliability at 0.967, analyzed data with Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Pearson's Correlation Coefficient and; The qualitative research collected data from 12 key informants by in-depth-interview. The obtained data was analyzed by descriptive content analysis.

The findings of this research were as follows: 1) The general conditions of the enterprises networking process of Raikhing sub-district, Samphran district, Nakhonpathom province were at high level in overall. Members' participation had relationship with the community enterprises networking process of Raikhing sub-district, Samphran district, Nakhonpathom provinces at high level in overall. Considering each aspect, it found that all aspect was at a high level therefore the hypothesis was accepted. The problems and obstacles found in this

study were as follows: Lacking of driving mechanism for young generations to continue the enterprises; Members did not have knowledge and budget to support the enterprises; Locations of the enterprises belong to private parties caused many problems for operation; City planning which changed the former agricultural areas into commercial areas caused pollution; The climate change that had effects on the production of local goods to be decreased including and; The lack of local product upgrading which lowered the rate of product interesting. The suggestions were as follows : the Office of Raikhing Agriculture should support the enterprises with equipment and budget as needed, publicize the benefits of the community enterprises, promote the products, seek for the budgets from other agencies concerned, support new seeds, promote educational tour, training and seminar, persuade new industry to support the local products, negotiate with both government and private sectors to make memorandum of understanding (MOU) , initiate research and development for product extension, promote people cooperation with the government support to upgrade new products, encourage students to learn the way of life so that they will love the locality as local products distribution areas.

Keywords: Networking Process, Community Enterprises, Networking

บทนำ

จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกในระยะ 5 ปีข้างหน้ายังมีแนวโน้มขยายตัวช้าและมีความเสี่ยงจากความผันผวนในระบบเศรษฐกิจและการเงินโลกในเกณฑ์สูง ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความสำคัญ รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปี พ.ศ. 2548 เพื่อให้ชุมชนเกิดความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจเกิดการพึ่งตนเอง เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในตลาดอย่างสมดุล เป็นทางเลือกที่สำคัญในการประกอบอาชีพโดยเฉพาะชนบท ที่ผสมผสานการผลิตในภาคเกษตรกรรม ภาคพาณิชยกรรม ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการด้วยการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ได้หล่อหลอมให้ทุกคนซึมซับถึงการพึ่งพาตนเองและนำองค์ความรู้นี้ไปใช้ในการผลิตถ่ายทอดให้กับสังคม ตลอดจนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ก่อให้เกิดความสมดุลในชีวิตชุมชนสามารถจัดการความรู้ภายในชุมชนรวมไปถึงการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพราะการเรียนรู้ทำให้ชุมชนได้รู้ศักยภาพของตนเอง ได้ค้นพบทุนที่มีอยู่ในชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ และเจตคติที่ดีต่อชีวิตและสังคม (นรินทร์ สังข์รักษา, 2551)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) จึงมีแนวทางสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านเครือข่ายวิสาหกิจ

ชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและวิสาหกิจชุมชน และความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อการสร้างองค์ความรู้ รูปแบบการจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของวิสาหกิจในระยะยาว รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานราก พร้อมทั้งประสานงานกับจังหวัดและท้องถิ่นเพื่อขยายผลจากชุมชนต้นแบบให้มีการนำไปใช้ในชุมชนอื่น ๆ อย่างกว้างขวางเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลได้ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน สร้างมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เป็นนวัตกรรมสังคม ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการประสานความร่วมมือที่เริ่มต้นจากการทำงานในพื้นที่เล็ก ๆ และขยายกระบวนการเป็นเครือข่ายที่กว้างออกไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ตำบลไร่จึง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม มีการส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนอันเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ชุมชนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการพึ่งพิงปัจจัยต่าง ๆ จากภายนอกชุมชนเป็นการพึ่งตนเองภายในชุมชน โดยอาศัยทุนของตนเองและทุนของชุมชน ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไร่จึง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลไร่จึง วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกาะลัดอีแท่น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตข้าวไร่จึง วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวไร่จึง และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนส้มโอนครชัยศรี จะเห็นได้ว่าการประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมนั้นจะต้องอาศัยเครือข่ายจากส่วนงานต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ใช่มชิก อีกทั้งยังต้องมีการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการพัฒนานำไปสู่ความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่จึง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจตุรร่วมของผลประโยชน์ มีการสร้างองค์ความรู้ เกิดแลกเปลี่ยนสารสนเทศและระดมทรัพยากรทำให้มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เกิดความสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกอันจะเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่จึง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความร่วมมือของสมาชิกกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่จึง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่จึง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างได้จากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีจำนวน 180 คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2557) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของ ตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจ 2) ด้านการปฏิบัติการ 3) ด้านการรับผลประโยชน์ 4) ด้านการประเมินผล

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่าย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการก่อรูปเครือข่าย 2) การจัดระบบบริหารเครือข่าย 3) การใช้ประโยชน์เครือข่าย 4) การธำรงรักษาเครือข่าย

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบล ไร่ชิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

2.2 แบบสัมภาษณ์

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัย

1. การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่ได้มาจากในท้องถิ่น มีการจัดประชุมร่วมกันทุกเดือนภายในกลุ่มของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.77$) ด้านการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 3.72$) ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.70$) ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.73$) และ กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ขิง พบว่าด้านการก่อรูปเครือข่าย ($\bar{X} = 3.53$) และด้านการจัดระบบบริหารเครือข่าย ($\bar{X} = 3.51$) อยู่ในระดับมาก ด้านการใช้ประโยชน์เครือข่าย ($\bar{X} = 3.38$) ด้านการธำรงรักษาเครือข่าย ($\bar{X} = 3.45$) อยู่ในระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมของสมาชิก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($R = .865^{**}$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับสูง คือ ด้านการธำรงรักษาเครือข่าย ($r = .789^{**}$) ด้านการก่อรูปเครือข่าย ($r = .734^{**}$) ด้านการจัดระบบบริหารเครือข่าย ($r = .671^{**}$) และด้านการใช้ประโยชน์เครือข่าย ($r = .550^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม คือ การสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเริ่มต้นจากการอนุรักษ์พื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่น รักษาภูมิปัญญาให้อยู่ได้นาน แต่ในปัจจุบันถูกมองเป็นการดำเนินการแบบธุรกิจ ทำให้ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มเกิดการขัดแย้งกัน อีกทั้งยังขาดการผลักดันในการสร้างคนรุ่นใหม่ สมาชิกยังขาดองค์ความรู้ในการดำเนินการ ไม่มีแหล่งเงินทุนเพื่อมาสนับสนุน สถานที่การทำงานเป็นพื้นที่เอกชนทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ และยังมีผลเปลี่ยนผังเมืองจากที่ดินประเภทการเกษตรเป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมทำให้เกิดมลพิษ สภาพภูมิอากาศปัจจุบันแปรปรวนส่งผลให้การติดผลผลิตน้อยลง ตลอดจนขาดการยกระดับผลิตภัณฑ์เดิมของชุมชน เพื่อพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ทำให้ความสนใจในผลิตภัณฑ์ชุมชนลดลง

4. ข้อเสนอแนะการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม คือ สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราณเป็นหน่วยงานสนับสนุนเครื่องมือและงบประมาณตามความต้องการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ทางด้านผลประโยชน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนสิ่งที่จะมาส่งเสริมการผลิตสินค้า ทางงบประมาณจากกลุ่มเครือข่ายภาครัฐ หาแหล่งเงินทุน หรือหาพันธมิตรใหม่ ๆ มาปลูก ส่งเสริมให้ศึกษาดูงาน อบรมความรู้เกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจ และช่วยดึงอุตสาหกรรมเข้ามาเพื่อรองรับสินค้าเกษตร ผลักดันให้เกิด MOU กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ร่วมกันทำการวิจัย ระดมความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ประชาชนร่วมมือกันโดยการที่ภาครัฐเป็นคนให้ข้อมูลสนับสนุน พัฒนาการผลิตให้ทันกับภายนอก ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้ เกิดความรักในท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมให้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าของชุมชน

อภิปรายผล

การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่าการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิงสามารถจัดตั้งกลุ่มได้ดี อาจเนื่องมาจากวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิงมีแหล่งวัตถุดิบที่ได้มาจากในท้องถิ่น และมีการจัดประชุมร่วมกันทุกเดือนภายในกลุ่มของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับธนวุฒิ พิมพ์ และจินตนา ฤทธิ์สมบูรณ์ (2557) พบว่า ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจการอยู่ในระดับมาก ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กับวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามลักษณะกิจการ 4 ลักษณะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงาน ความประหยัด ซื่อสัตย์ และความ สามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร ไชยศรี (2552) พบว่า กลยุทธ์ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ในการตั้งกลุ่ม การประชุมทุกเดือนมีโครงสร้างของกลุ่มชัดเจนมีการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มมีกฎระเบียบที่ร่วมกันสร้างขึ้นจากการสื่อสาร การเรียนรู้จากการประชุม อบรม สัมมนาและศึกษาดูงาน และปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของกลุ่มนั้นเกิดจากความสามารถในการวางแผน การควบคุมการผลิต ความสามารถในการบริหารจัดการสมาชิก และการมีเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่างกันมีส่วนร่วมของสมาชิกกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มุรธาธิร์ รักชาติเจริญ (2558) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำกับความยั่งยืนของชุมชนในลุ่มน้ำเชียงไกรนั้น มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r = 0.832$) ผลการวิเคราะห์เส้นทางโดยใช้ Path Analysis พบว่า ตัวแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำที่ สัมพันธ์กับความยั่งยืนของชุมชนในลุ่มน้ำลำเชียงไกร หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในการ

ประสานงานและในการส่งเสริมสนับสนุน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านการเข้าร่วมในการทำประชาพิจารณ์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามผลในด้านการรายงานผลการดำเนินงานนั้น มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความยั่งยืนของชุมชนในลุ่มน้ำลำเชียงไกร

สรุป

“กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม” เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนร่วมกันนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการแก้ไขและการพัฒนาที่ตรงประเด็นโดยมีการประชุมร่วมกันและเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม มีทั้งประชาชนในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งวัดเองก็เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อีกอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายก็เพราะว่าตำบลไร่ซิงมีวัดเป็นศูนย์กลางส่วนใหญ่จะมีการจัดกิจกรรมภายในวัด และหน่วยงานภาครัฐ ที่ให้การสนับสนุนในการสรรหางบประมาณ องค์ความรู้ วัสดุสิ่งของ หรือแม้แต่บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ รวมถึงการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีกระบวนการดังนี้

การมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

1) การตัดสินใจ สมาชิกมีการนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการแก้ไขและการพัฒนาที่ตรงประเด็น โดยการประชุมวางแผน หรือคัดเลือกกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนประกอบการตัดสินใจ อีกทั้งยังมีการปรึกษาหารือ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่ส่งผลต่อวิสาหกิจชุมชน

2) การปฏิบัติการ สมาชิกมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่ได้กำหนดร่วมกัน และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรต่าง ๆ

3) การรับผลประโยชน์ สมาชิกได้รับประโยชน์จากการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน และเกิดความสามัคคีกันมากขึ้น

4) การประเมินผล สมาชิกมีการติดตามการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีการขอความร่วมมือให้องค์กรอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน จากข้อมูลการเสวนาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

1) การก่อรูปเครือข่าย มีการสร้างแนวร่วมสมาชิกเครือข่าย เช่น การเปิดเวทีระดมความคิดเห็น และร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยเริ่มจากผู้ประกอบการเหมือนกันมารวมกลุ่มกันจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัดเป็นผู้สนับสนุนด้านสถานที่ และภาครัฐสนับสนุนวัสดุและสร้างองค์ความรู้

2) การจัดระบบบริหารเครือข่าย จัดระบบการติดต่อสื่อสารเพื่อปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นกลไกที่เชื่อมสมาชิกของเครือข่ายเข้าหากัน เรียนรู้ร่วมกัน จัดระบบสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์ เชื่อมโยงเครือข่ายในการผลิตและจำหน่ายสินค้าให้สินค้าติดตลาด

3) การใช้ประโยชน์เครือข่าย เป็นเวทีสร้างกระแสผลักดันประเด็นความคิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มีการประสานงานร่วมกันเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ระดมทรัพยากรหรือจัดตั้งกองทุน ร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชาวบ้านและจัดหาแหล่งวัตถุดิบซึ่งเป็นต้นทุนอันมีคุณค่าจากท้องถิ่น

4) การดำรงรักษาเครือข่าย ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สร้างระบบจูงใจและจัดหาทรัพยากรมาสนับสนุนอย่างพอเพียง จัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมให้การฝึกอบรม ร่วมแก้ไขปัญหา สร้างคนรุ่นใหม่และจัดทำงบประมาณมาสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

1.2 ภาครัฐควรมีการสร้าง ความสนใจเรื่องผลประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชนเป็นสำคัญ และมีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนชุมชนอย่างโปร่งใส

1.3 ภาครัฐควรสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง และจัดหาตลาดหรืออุตสาหกรรมในการรองรับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดการผลิตและรายได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกิดความสามัคคี ประองดองกัน มีความห่วงใย มีจิตใจเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน ปลุกฝังจิตสำนึกให้รักในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 สมาชิกควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผล และสรุปผลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยประเมินทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เพื่อจะนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

2.2 สมาชิกควรสนใจเรื่องการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และให้ความร่วมมือในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มากขึ้นกว่าเดิม

2.3 สมาชิกควรร่วมกันสร้างตลาดภายในท้องถิ่นและผลิตสินค้าในลักษณะชุมชนควบคู่กับการสร้างเครือข่าย

2.4 สมาชิกควรสร้างความรับผิดชอบให้กับตนเอง และสร้างความไว้วางใจกันในกลุ่ม เพื่อสร้างผู้นำที่มีความเข้มแข็ง เสียสละ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

3.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบพุทธบูรณาการเครือข่ายพหุภาคีในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบนฐานพลังท้องถิ่น

3.3 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมในชุมชน

3.4 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ชญาพร ไชยศรี. (2552). กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านผาห้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ธนวุฒิ พิมพ์ และจันทนา ฤทธิสมบูรณ์. (2557). การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัย มสค สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 10(2): 1-21.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2551). ผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี. ใน รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- มูรธาธีร์ รักชาติเจริญ. (2558). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำทางการเกษตรอย่างยั่งยืนของชุมชนในลุ่มน้ำลำเชียงไกร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.

การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ENHANCEMENT OF ELDERLY HEALTHCARE OF TAMBON THAMAKHAM MUENG DISTRICT AT KANCHANABURI PROVINCE

พระมหาสมคิด กมโล (มีสี)

Phramaha Somkit Kamaloo (misi)

อนุวัติ กระสังข์

Anuwat Krasang

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ

Kiettisak Suklueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : somkid.mis@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลท่ามะขาม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของผู้สูงอายุกับการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 296 คน จากประชากรทั้งหมด 1,127 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คนแบบตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบล ท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัญหา อุปสรรค คือ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพเมื่อเกิดการเจ็บป่วยผู้สูงอายุไม่ไปพบแพทย์ในทันที จะรอจนอาการรุนแรงมากจึงมาพบแพทย์ ทำให้การรักษาช่วยเหลือของแพทย์นั้นไม่ทันท่วงที การให้คำปรึกษาจะเกิดผล การออกกำลังกาย

ขาดความรู้ในการเตรียมพร้อมของร่างกายเพื่อให้ออกกำลังกายได้อย่างปลอดภัย ขาดนักวิชาการในการให้ความรู้และตรวจสุขภาพก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ ขาดความรู้ในการเลือกรับประทานอาหารและประโยชน์จากการดื่มน้ำที่สะอาด หรือผลไม้ที่เกิดประโยชน์ต่อร่างกายโดยแบ่งตามกลุ่มโรคประจำตัวผู้ป่วย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ขาดการให้คำปรึกษาถึงแนวทางในการให้กำลังใจของคนในครอบครัว หรือคนรอบข้างจากนักจิตวิทยา ข้อเสนอแนะ คือ ในความรับผิดชอบต่อสุขภาพให้ความรู้ถึงโทษของการใช้ยาชุดในการรักษา และจัดทีมเข้าตรวจสุขภาพลงสู่หมู่บ้านมากยิ่งขึ้น เช่น ลงพื้นที่ตรวจสุขภาพเดือนละ 4 วัน โดยการลงในวันหยุดเสาร์ หรืออาทิตย์ เพื่อจะได้พบปะอย่างทั่วถึง การออกกำลังกาย ให้ความรู้ในการเตรียมความพร้อมของร่างกาย เพื่อให้การออกกำลังกายเหมาะสมกับสภาพของร่างกาย เช่น ผู้สูงอายุที่มีปัญหาในการปวดข้อเข่า ควรออกกำลังกายในลักษณะใด และควรหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายลักษณะใด ด้านโภชนาการให้ความรู้ในการเลือกรับประทานอาหาร เช่น อาหารสำหรับผู้ที่เป็นโรคหัวใจควรหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารแบบใด รวมถึงประโยชน์จากการดื่มน้ำที่สะอาดและผู้สูงอายุที่ป่วยโรคใดควรหลีกเลี่ยงการดื่มน้ำมาก ๆ โดยแบ่งกลุ่มโรคประจำตัวผู้ป่วยเพื่อให้เกิดความรู้ไปในทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้คำปรึกษาถึงแนวทางในการให้กำลังใจจากคนในครอบครัว เช่น การพาผู้สูงอายุไปทำบุญ การพูดคุยพบปะสนทนาในบ้าน หรือการพูดคุยพบปะกับเพื่อนบ้าน และหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมจัดกิจกรรมลงในชุมชนให้มากขึ้น

คำสำคัญ : การเสริมสร้างสุขภาพ, ผู้สูงอายุ, สุขภาวะ

Abstract

Objectives of this research were to study the general condition of enhancing the health of the elderly in the Tha Makham Subdistrict Municipality, to study the relationship between the needs of the elderly and the elderly health promotion in Tha Makham Subdistrict Municipality and to study the problems, obstacles and suggestions for strengthening the elderly's health at Tha Makham Subdistrict Municipality, Mueang District, Kanchanaburi Province. Methodology was the mixed methods: The quantitative research conducted by survey method, collecting data from 296 samples out of 1,128 personnel of elderly in Tha Makham Subdistrict Municipality, Mueang District, Kanchanaburi Province with questionnaires which was reliability at 0.982, analyzed data with Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Pearson's Correlation Coefficients. The qualitative research collected data from 12 key informants by in-depth-interview Data were analyzed by descriptive content analysis. Findings of this research were as follows: The need for enhancing the elderly health, Tha Makham Subdistrict Municipality, Mueang District, Kanchanaburi

Province The overall picture is at a moderate level. Enhancing the health of the elderly, Tha Makham Subdistrict Municipality, Mueang District, Kanchanaburi Province At a moderate level. The needs of the elderly Have a positive relationship with Strengthening the elderly Overall, the level is high. Therefore accepting the assumption that the problem is the health responsibility when the illness occurs, the elderly do not go to see a doctor immediately. Will wait until the symptoms are so severe, come to see a doctor Causing the treatment of the doctor not immediately Counseling will be effective. Eexercise Lack of knowledge in the preparation of the body in order to exercise safely. Lack of academics in providing knowledge and health examination before participating in nutritional fitness activities, lack of knowledge on food choices and benefits from drinking clean water Or fruits that are beneficial to the body by dividing into groups of patients, patients Interpersonal relationships Lack of counseling about the ways of encouraging family members. Or those around you from a psychologist. Suggestions are in the responsibility to health, giving knowledge of the penalty of using a set of medications. And arrange a health check-up team to enter the village even more, such as entering a health check-up area for 4 days a month by taking a holiday on Saturday or Sunday in order to meet thoroughly exercise Provide knowledge in the preparation of the body To provide exercise suitable for the condition of the body, such as elderly people with knee pain problems What type of exercise should I exercise and what kind of exercise should be avoided? Nutrition provides knowledge of food choices, such as foods for people with heart disease, which foods should be avoided. Including benefits from drinking clean water and elderly people who have any disease should avoid drinking plenty of water By dividing the patient's disease group in order to create knowledge in the same direction Interpersonal relationships provide advice on ways to encourage family members, such as taking an elderly person to make merit. Talking, chatting, chatting in the house or talking to meet with neighbors and various agencies Join more activities in the community.

Keywords: Enhancement, Elderly Healthcare, Healthcare

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุเพราะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในสัดส่วน 10% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเกิน 7% ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยการคาดการณ์ขององค์กรสหประชาชาติในอีก 17 ปี ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged Society)” โดยจำนวนผู้สูงอายุ

คิดเป็น 21% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจะทำให้โครงสร้างประชากรของไทยเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน ผลคือ ค่าใช้จ่ายในเรื่องสวัสดิการและสุขภาพทั้งของครอบครัวและของรัฐจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก รัฐบาลไทยก็ได้ตระหนักถึงในเรื่องนี้จึงได้มีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อมุ่งคุ้มครองส่งเสริมและสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

รัฐบาลมีการวางแผนนโยบายในเรื่องต่าง ๆ หลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีและเหมาะสมซึ่งจะเป็นการสร้างและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้สูงอายุของไทยเพื่อการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้ชัดเจนและตรงตามสภาพความเป็นจริง จึงทำให้งานด้านผู้สูงอายุยังพบปัญหาจากการเรียกร้องมากมายจากสื่อต่าง ๆ หรือแม้แต่จากผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่หน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องโดยตรงจนมีผลการศึกษา (นพวรรณ จงวัฒนา, 2542)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการดำเนินงานต่าง ๆ ได้บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่ได้รับมาจากรัฐโดยเฉพาะในเรื่องการเสริมสร้างสุขภาวะแก่ผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นได้มีการนำเอานโยบายและแนวปฏิบัติใดเป็นเกณฑ์ในการดำเนินการนั้นคือ การวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาถึงปัจจัยการปฏิบัติ และผลต่าง ๆ ที่ให้แก่ผู้สูงอายุแต่ยังไม่มีการวิจัยใดที่ศึกษาเชิงการประเมินหรือตรวจทานว่า นโยบายและแนวทางปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในเรื่องการเสริมสร้างสุขภาวะนี้ทั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนที่ใช้ยึดถือและปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันขณะนี้นั้นตรงกันหรือแตกต่างกันอย่างไร เป็นการใช้นโยบายของพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้านนโยบายผู้สูงอายุ พ.ศ. 2550 หรือพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546หรือตามปฎิญญาผู้สูงอายุไทยพ.ศ. 2542 หรือตามนโยบายหลักแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) หรือใช้นโยบายหลักของรัฐบาล หรือใช้นโยบายยุทธศาสตร์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหลักเกณฑ์อื่น ๆ เป็นแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่จะช่วยให้เห็นแนวทางและภาพของเหตุหรือผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งสามารถที่จะนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาแก้ไข หรือปรับปรุง ในการดำเนินงานเรื่องการเสริมสร้างสุขภาวะแก่ผู้สูงอายุขององค์กรเหล่านี้ได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นโดยเป็นการนำไปใช้ต่อยอดในการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุในอนาคตได้ด้วยรวมทั้งผลการวิจัยนี้ยังช่วยสะท้อนกลับไปสู่หน่วยงานรัฐบาลต้นสังกัดที่เป็นผู้สั่งการและออกนโยบายหรือแผนหรือยุทธศาสตร์ทั้งหลายได้ข้อมูลไปปรับใช้ในการวางแผนแนวทางการบริหารจัดการด้วย ยิ่งกว่านั้นการวิจัยนี้ยังศึกษาเพิ่มเติมถึงข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาให้บริการแก่ผู้สูงอายุนั้นให้เป็นไปตามสภาพที่ต้องการอย่างแท้จริง ด้วยการศึกษากับผู้รับบริการคือ ผู้สูงอายุว่ามีการรับรู้ถึงนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติในเรื่องการเสริมสร้างสุขภาวะแก่ตนหรือผู้สูงอายุทั้งหลายจากองค์กรเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร และมีความต้องการให้เป็นไปอย่างไร

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อจะได้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้สูงอายุในการเอาใจใส่ต่อสุขภาพ เลือกรับประทานอาหารอย่างถูกต้อง ร่วมกิจกรรมกับบุคคลอื่นโดยให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสร้าง จุติมุ่งหมายในชีวิต และการจัดการกับความเครียดอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของผู้สูงอายุกับการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบล ท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการ สุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างได้จากผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีจำนวน 296 คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane (สุจิตรา บุญยรัต พันธุ์, 2557) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

แบบสอบถาม (Questionnaire)

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับวุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อความต้องการในการ เสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 5 ด้าน

ประกอบด้วย 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านการศึกษา 3. ด้านนันทนาการ 4. ด้านที่อยู่อาศัย 5. ด้านความปลอดภัย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ 2. ด้านการออกกำลังกาย 3. ด้านโภชนาการ 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5. ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ 6. ด้านการจัดการกับความเครียด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของกระบวนการการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

3. การสร้าง และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นใช้ในการศึกษาค้างนี้ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัด และมีความแม่นยำในการวัด ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ร่างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และแนวทางที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity)

3. นำแบบสอบถามกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการ เพื่อขอรับคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) จำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.00 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีสถานภาพเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สถิติทางสังคมศาสตร์ จึงได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982

7. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) มีสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านความต้องการด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{X} = 3.63$) ด้านความต้องการด้านความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.71$) อยู่ในระดับมาก และด้านความต้องการทางด้านร่างกาย ($\bar{X} = 2.96$) ความต้องการทางด้านการศึกษา ($\bar{X} = 3.37$) ด้านความต้องการด้านนันทนาการ ($\bar{X} = 3.17$) อยู่ในระดับปานกลาง การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ($\bar{X} = 3.40$) ด้านการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 3.25$) ด้านโภชนาการ ($\bar{X} = 3.32$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 3.32$) ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ ($\bar{X} = 3.29$) ด้านการจัดการความเครียด ($\bar{X} = 3.31$)

2. ความต้องการของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .476^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี คือ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพเมื่อเกิดการเจ็บป่วยผู้สูงอายุไม่ไปพบแพทย์ในทันที จะรอจนอาการรุนแรงมากจึงมาพบแพทย์ ทำให้การรักษาช่วยเหลือของแพทย์นั้นไม่ทันทั่วถึง การให้คำปรึกษาก็จะเกิดผล การออกกำลังกาย ขาดความรู้ในการเตรียมพร้อมของร่างกายเพื่อให้ออกกำลังกายได้อย่างปลอดภัย ขาดนักวิชาการในการให้ความรู้และตรวจสุขภาพก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ ขาดความรู้ในการเลือกรับประทานอาหารและประโยชน์จากการดื่มน้ำที่สะอาด หรือผลไม้ที่เกิดประโยชน์ต่อร่างกายโดยแบ่งตามกลุ่มโรคประจำตัวผู้ป่วย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ขาดการให้คำปรึกษาถึงแนวทางในการให้กำลังใจของคนในครอบครัว หรือคนรอบข้างจากนักจิตวิทยา

ข้อเสนอแนะการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี คือ ในความรับผิดชอบต่อสุขภาพให้ความรู้ถึงโทษของการใช้ยาชุดในการรักษา และจัดทีมเข้าตรวจสุขภาพลงสู่หมู่บ้านมากยิ่งขึ้น เช่น ลงพื้นที่ตรวจสุขภาพเดือนละ 4 วัน โดยการลงในวันหยุดเสาร์ หรืออาทิตย์ เพื่อจะได้พบปะอย่างทั่วถึง การออกกำลังกาย ให้ความรู้ในการเตรียมความพร้อมของร่างกาย เพื่อให้การออกกำลังกายเหมาะสมกับสภาพของร่างกาย เช่น ผู้สูงอายุที่มีปัญหาในการปวดข้อเข่า ควรออกกำลังกายในลักษณะใดและควรหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายลักษณะใด ด้านโภชนาการ ให้ความรู้ในการเลือกรับประทานอาหาร เช่น อาหารสำหรับผู้ที่เป็นโรคหัวใจควรหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารแบบใด รวมถึงประโยชน์จากการดื่มน้ำที่สะอาดและผู้สูงอายุที่ป่วยโรคใดควรหลีกเลี่ยงการดื่มน้ำมาก ๆ โดยแบ่งกลุ่มโรคประจำตัวผู้ป่วยเพื่อให้เกิดความรู้ไปในทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้คำปรึกษาถึงแนวทางในการให้กำลังใจจากคนในครอบครัว เช่น การพาผู้สูงอายุไปทำบุญ การพูดคุยพบปะสนทนาในบ้าน หรือการพูดคุยพบปะกับเพื่อนบ้าน และหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมจัดกิจกรรมลงในชุมชนให้มากขึ้น

อภิปรายผล

การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เตื่อนใจ ทองคำ (2549) พบว่า 1) พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านร่างกาย และด้านสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง ส่วนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว และไม่มีโรคประจำตัว มีพฤติกรรมการดูแลตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และผู้สูงอายุที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ การได้

เห็นคุณค่าในตนเองและโลกทัศน์ต่อชีวิตของผู้สูงอายุ สามารถร่วมกันทำนวยุทธการการดูแลตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุได้ ร้อยละ 36.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 4) การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวโลกทัศน์ต่อชีวิตของผู้สูงอายุ และการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถร่วมกันทำนวยุทธการการดูแลตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้ ร้อยละ 44.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 5) การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ การได้เห็นคุณค่าในตนเอง สามารถร่วมกันทำนวยุทธการการดูแลตนเองสังคมของผู้สูงอายุได้ ร้อยละ 37.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 6) การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนวยุทธการการดูแลตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุได้ ร้อยละ 27.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 7) การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ การได้เห็นคุณค่าในตนเองและโลกทัศน์ต่อชีวิตของผู้สูงอายุ สามารถร่วมกันทำนวยุทธการการดูแลตนเองโดยรวมของผู้สูงอายุได้ ร้อยละ 52.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพิสุทธิ บัวแก้ว และรติพร ถึงฝั่ง (2559) พบว่า ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทยอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุร่วมกันทำนวยุทธการการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุไทยได้ร้อยละ 11.2 ตัวแปรที่สำคัญที่สุด คือ รายได้ โดยพบว่าระดับรายได้เฉลี่ยต่อปีตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป สามารถทำนวยุทธการการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุได้มากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.174 รองลงมาคือการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย มาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.164 การศึกษานี้เสนอแนะว่าภาครัฐควรที่จะคงไว้ซึ่งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและปรับปรุงช่องทางการเข้าถึงสิทธิดังกล่าวให้ครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งส่งเสริมยุทธการการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของผู้สูงอายุและการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ นาควิจิตร (2551) พบว่า 1) ผู้สูงอายุที่มีอายุเพศ สถานภาพสมรส และลักษณะครอบครัวที่ต่างกัน มียุทธการการดูแลสุขภาพตนเองไม่แตกต่างกัน แต่ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกัน มียุทธการการดูแลสุขภาพตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) การรับรู้ความสามารถของตนด้านการดูแลสุขภาพตนเอง เจตคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเอง และความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับยุทธการการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) การสนับสนุนด้านการดูแลสุขภาพตนเองจากครอบครัวและการสนับสนุนด้านการดูแลสุขภาพตนเองจากบุคลากรทางการแพทย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับยุทธการการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) ยุทธการการดูแลสุขภาพตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขของ

ผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 5) การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการดูแลสุขภาพตนเอง เจตคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเอง การสนับสนุนด้านการดูแลสุขภาพตนเองจากความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 54.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพร สุชัยญา (2550) พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง และผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจและสภาพการมีพฤติกรรมการดูแลตนเองแตกต่างกัน ส่วนเพศและสถานภาพสมรส มีพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่แตกต่างกัน ในการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจในชีวิตต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีเพศ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ และสภาพการเป็นอยู่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในชีวิตไม่แตกต่างกัน และพบว่าพฤติกรรมการดูแลตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิต ($r = 0.074$) ทั้งหมดทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป

ความต้องการในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุด้านร่างกาย ญาติช่วยดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย ได้รับการรักษาจากแพทย์ทุกครั้งเมื่อยามเจ็บป่วย เข้ารับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ด้านการศึกษา ชุมชนมีการรณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึก ตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ ได้รับข่าวสารทางสื่อวิทยุ เสียงตามสายประกาศอย่างทั่วถึง ถ่ายทอดความรู้ในเรื่องสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐให้การสนับสนุน ด้านนันทนาการ เข้าร่วมกิจกรรมและการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น กิจกรรมทำบุญ และบำเพ็ญประโยชน์ทุกวันพระ จัดทัศนศึกษาแก่ท่าน เช่น ทัศนศึกษาศาสนสถาน แหล่งศึกษาทางธรรมชาติต่าง ๆ ด้านที่อยู่อาศัย จัดโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม ท่านต้องการให้มีการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย ภาครัฐจัดสวัสดิการสถานสงเคราะห์คนชราประเภทไม่เสียค่าใช้จ่าย ด้านความปลอดภัย จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในสถานที่ราชการที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล เช่น ทางลาดราวจับในอาคารหรือในห้องน้ำ และที่จอดรถ เป็นต้น เทศบาลดำเนินการในเรื่องการให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัวของท่านเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เทศบาลจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ท่านได้อยู่กับครอบครัวอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา เช่น กิจกรรมประกวดครอบครัวอบอุ่น

การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ เทศบาลจัดแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้บริการอย่างทันทีเมื่อมีอาการผิดปกติ มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ จัดฝึกอบรมในการ

ดูแลรักษาสุขภาพ ให้ความรู้ในการสังเกตอาการเจ็บป่วยและแจ้งแพทย์ทุกครั้ง ด้านการออกกำลังกาย เทศบาลสอนการผ่อนคลายหลังการออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายกลับสู่สภาวะปกติ สอนการทำกิจกรรมเพื่อยืดเส้นยืดสาย เช่น แกว่งแขน ยืดขา จัดให้มีการออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน จัดตั้งสวนสาธารณะ สนามกีฬาสำหรับออกกำลังกายและพักผ่อนสำหรับผู้สูงอายุ ให้ความรู้ในการเตรียมความพร้อมของร่างกายก่อนออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ เทศบาลสอนให้รู้จักการเลือกรับประทานผัก สอนวิธีการรับประทานอาหารโดยการเคี้ยวช้า ๆ ให้ละเอียด สอนการหลีกเลี่ยงรับประทานอาหารที่มีผลต่อสุขภาพ สอนให้รู้จักการเลือกรับประทานผลไม้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เทศบาลจัดกิจกรรมผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ เข้าพบปะดูแลและช่วยเหลืออยู่เสมอ พาไปทัศนศึกษาดูงานจากสถานที่ต่าง ๆ ส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายผู้สูงอายุเพื่อคอยให้การดูแล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกันของเพื่อนบ้านใกล้เคียง ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ เทศบาลสอนการปฏิบัติตนให้รู้สึกรู้สีกว่ามีความค่าอยู่ตลอดเวลา สอนการเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ฝึกการปฏิบัติในสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความสุข สนับสนุนการแสดงความสามารถในฐานะเป็นคลังสมอง เช่น การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดการอบรมเกี่ยวกับการฝึกสมาธิในให้พร้อมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ด้านการจัดการความเครียด เทศบาลสอนแนวทางในการแสดงออกเมื่อเกิดความเครียด สอนแนวทางการแก้ไขปัญหา สอนแนวทางการผ่อนคลายความเครียด ก่อตั้งชมรมกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ เช่น เปตอง หมากรุก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรจัดทำนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการความร่วมมือกันในการดูแลผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ภาครัฐควรกำหนดนโยบายการดูแลผู้สูงอายุ เป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ เพื่อประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในแต่ละภูมิภาค

1.3 ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพด้วยการสร้างหลักประกันด้านสุขภาพ หลักประกันด้านรายได้ ให้ครอบคลุมผู้สูงอายุทุกกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ตระหนักถึงการจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ (สำมะโนครัวประชากรผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานคร) เพราะสามารถนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายได้อย่างครอบคลุมและถูกต้องเพิ่มมากขึ้น

2.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุในชุมชนรวมกลุ่มกันจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

2.3 จัดโครงการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยความสมัครใจ มีการสำรวจความต้องการการฝึกอาชีพของผู้สูงอายุ

2.4 มีการจ้างงานผู้สูงอายุที่สามารถทำงานได้ ให้มีโอกาสดำรงงานต่อในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ

3.2 ควรศึกษาวิจัยแนวทางหรือรูปแบบที่ทำให้องค์กรผู้นำด้านผู้สูงอายุ องค์กรของชุมชนหรือภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ

3.3 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบของนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ

3.4 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

เตือนใจ ทองคำ. (2549). พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์.

ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นพวรรณ จงวัฒนา. (2542). ข้อมูลผู้สูงอายุที่น่าสนใจ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เบญจมาศ นาควิจิตร. (2551). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเอง และความสุขของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุของโรงพยาบาลสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. ใน ปรียัญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พิมพ์สุทธิ บัวแก้ว และรติพร ถึงฝั่ง. (2559). การดูแลสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย. วารสาร สมาคมนักวิจัย. 21(2).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). การสูงวัยของประชากรไทย. วารสารประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2550-2553. 2 (3).

สิริพร สุธัญญา. (2550). พฤติกรรมการดูแลตนเองกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในสวนรมณีนาค กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.

การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชนบ้านหัวอ่าว

อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

THE OCCURRENCE AND EXISTENCE OF SOCIAL CAPITAL IN COMMUNITY

BAN HUA AEO DISTRICT SAM PHRAN NAKHON PATHOM

วาสนา มะลินิน

Wasana Malinin

สัมพันธ์์ สุขใส

Sampham Suksai

นิตยา ปุระชาติ

Nittaya Purachart

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail : su_rabbit_na@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน 2) วิเคราะห์เงื่อนไขและกระบวนการ การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคม โดยเลือกชุมชนบ้านหัวอ่าว อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่ศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ครอบครัวและคนในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้านทั่วไปและประชาชนชาวบ้าน จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์เอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคมในชุมชนบ้านหัวอ่าวมีอยู่หลายประเภท ได้แก่ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนบุคคล ทุนกลุ่มหรือองค์กร ทุนเครือข่ายและเครือข่าย สิ่งสำคัญที่ทำให้ทุนทางสังคมเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ในชุมชน ได้แก่ การมีจิตสาธารณะ และความเอื้ออาทร รวมถึงความไว้วางใจต่อกันของคนในชุมชนที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นช่วยสืบสานทุนให้คงอยู่ต่อไป กระบวนการจัดการที่ดี มีคุณภาพ กรรมการที่มีความซื่อสัตย์ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ทั้งตัวผู้นำและสมาชิกทุกคนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เลิกล้มโครงการไปก่อน กำหนดเวลา กระบวนการจัดการที่ดีต้องอาศัยความเสียสละและการมีส่วนร่วม คือ ความร่วมแรงร่วมใจของคนทุกคนหรือของกลุ่ม ทำให้เกิดพลังของกลุ่ม การสร้างความยุติธรรม ทั้งด้านการจัดสรรปันส่วนผลประโยชน์ด้านการเงิน และความรับผิดชอบของแรงงานอย่างเสมอภาค ตลอดจนกลุ่มองค์กรมีกฎระเบียบเป็นที่ยอมรับ และให้สมาชิกทุกคนยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ การมีผู้นำชุมชนที่ดี มีวิสัยทัศน์

มีความรับผิดชอบ และเป็นผู้นำเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ตลอดจนการมีสมาชิกของกลุ่มที่ดี เช่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อดำเนินงานให้สำเร็จ มีความสามัคคี เชื่อฟังและปฏิบัติตาม การสนับสนุนให้เกิดมีองค์กรเครือข่ายทั้งภายในชุมชนกันเองและประสานงานกับองค์กรเครือข่ายภายนอก เพื่อจะช่วยให้องค์กรภายในเข้มแข็งอาศัยการพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด

คำสำคัญ : การเกิดขึ้นและดำรงอยู่, ทูทางสังคม, ชุมชน

Abstract

This research study based on the methodologies of qualitative research purposed for : 1. to study the occurrence and existence of social capital in community. 2. to study process and condition of the occurrence and existence of social capital by choosing study learning center of Ban Huaaeo District, Samphran Nakhonpathom with disabilities. Key informants, familial ties, kinship, seniority, villagers and leaders of local. Research instruments are none-structured interview dual with field note. Researcher is using Documentary Analysis, Participation observation and In-depth interview.

The results of this research that social capital in Ban Huaaeo communities of available social capital, cultural, natural resources, individual, group/ organizational, kinship and network-based. The occurrence and existence of social capital in community activities were transfers of will ancestors had determined to keep going all forms of available community social capital and pass on to the new generations knowledge gained and accumulated by the learned and experienced elderly both to keep and continue ; good/quality management process which relied on honest and hard-working individuals in carrying out various group activities. Both leaders and each member were seen as crucial actors in conducting and sustaining group activities. Such process depended on dedication and participation of all which lead to group power, fair distribution of financial interests and equal share of physical labour. Furthermore, group/organizational rules and regulations were both accepted and observed by every member ; leaders, having good, visionary, and responsible leaders capable of leading various activities. At the same time, having good followers also helped a great deal. The cooperated and were united in completing the tasks at hand, networks, internally and externally established networks working to connect with outside networked organizations in order to strengthen community ones relying as much as possible on themselves.

Keywords : Occurrence and existence, Social capital, Community

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (ปี พ.ศ. 2550-2554) นับเป็นการพลิกโฉมแนวทางในการพัฒนาประเทศ แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมาแต่ก็ไม่ได้ทิ้งหรือลดความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจลงไป สามารถเดินคู่กันไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ (Gobalization) ได้อย่างลงตัวเพียงแต่ยกระดับและให้ความสำคัญกับภาคสังคมขึ้นมามากขึ้น จากเดิมที่ประเทศไทยมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย อีกทั้งผลการพัฒนาที่ผ่านมาเศรษฐกิจของไทยเติบโตบนความเปราะบาง เนื่องจากการพึ่งพิงต่างประเทศมากเกินไป ในแผนพัฒนาฉบับนี้ให้ความสำคัญกับทุนทั้ง 3 คือ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทั้ง 3 ทุนจะขับเคลื่อนภายใต้คนที่มีคุณภาพ มีความรู้ และมีจริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

อย่างไรก็ตามในขณะที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจและทำให้สังคมส่วนหนึ่งดูเหมือนจะถูกกระทบอย่างรุนแรง แต่ก็ยังมีสังคมอีกส่วนหนึ่งโดยเฉพาะสังคมชนบทที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติดังกล่าวน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมประเพณีที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีครอบครัวเครือญาติที่มีสายสัมพันธ์แน่นแฟ้น การมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตและเป็นตาข่ายที่แข็งแรงที่รองรับคนที่ตกจากเบื้องสูงได้เป็นอย่างดี นี่คือ สิ่งที่เป็น “คุณค่า” เป็นสิ่งที่สังคมไทยมีมาอย่างยาวนานและยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งก็คือ “ทุนทางสังคม” (Social Capital)

ทุนทางสังคม หมายถึง ความเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม การมีการศึกษา การมีวัฒนธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีประสิทธิภาพในการทำงาน การมีการเมืองและระบบราชการที่ดี ทุนทางสังคมเป็นฐานให้เศรษฐกิจดี คำว่าทุนทางสังคมนี้ใกล้เคียงหรือตรงกับสังคมเข้มแข็ง ลักษณะที่สำคัญของสังคมเข้มแข็งคือ มีการรวมกลุ่มหรือความเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม ซึ่งการรวมกลุ่มหรือความเป็นกลุ่มก้อนเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่ง ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต การรวมกลุ่มช่วยให้เกิดความมั่นคง ความสุข ความปลอดภัย และทำอะไรก็สำเร็จได้ง่าย (ประเวศ วะสี, 2541 : 26-30)

ดังนั้น ชุมชนบ้านหัวอ่าว หมู่ที่ 5 ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกในปี 2551 ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำร่อง ซึ่งศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านหัวอ่าวมีกลุ่มปุ๋ยชีวภาพเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนกิจกรรม และเป็นที่รวบรวมข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ของชุมชนที่จะนำไปสู่ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน และนอกชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ ที่สามารถสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความ

ต้องการของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ และมุ่งพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ศักยภาพของชุมชนพิจารณาได้จากการดำเนินงานที่ผ่านมา แม้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาตามกระแสทุนก็ตาม แต่กลุ่มก็สามารถขับเคลื่อนไปได้ จากการศึกษาเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยตั้งเป็นประเด็นว่า เป็นเพราะสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ภูมิปัญญาการทำขนม การผลิตไม้กวาดทางมะพร้าว การผลิตปุ๋ยชีวภาพ แรงงาน ผลผลิตต่าง ๆ ที่เกิดจากการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ผู้นำองค์กร การดำเนินการโดยภาครัฐ สิ่งเหล่านี้ล้วนถูกกระทำโดยทุนทางสังคม ซึ่งได้แก่ ระบบความสัมพันธ์อันที่เครือญาติ ครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพ ที่เป็นระบบความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนฐานของการเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปันกัน เป็นต้น ถูกกระทำในลักษณะที่เป็นกระบวนการผ่านระบบคิดและวิถีปฏิบัติ ก่อเกิดเป็นพลังในการดำเนินงานของกลุ่ม ทำให้กลุ่มสามารถขับเคลื่อนไปได้และยังได้ส่งผลของความเป็นปึกแผ่นของชุมชน

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นเป็นเบื้องต้นว่า เป็นชุมชนที่ควรแก่การศึกษาในประเด็นของทุนทางสังคมที่ก่อให้เกิดขึ้น และดำรงอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นเงื่อนไขการขับเคลื่อนถูกกระทำผ่านกระบวนการทุนทางสังคม และทุนทางสังคมดังกล่าวได้เอื้อต่อการดำเนินงานของชุมชน จนทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน
2. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไข และกระบวนการการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตพื้นที่

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ หมู่ที่ 5 บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่ทำการศึกษา เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีปรากฏการณ์ตามประเด็นที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา คือ เป็นชุมชนที่มีการรวมตัวกันของคนในชุมชนเป็นกลุ่มและองค์กรต่าง ๆ เพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้กับครอบครัวและชุมชน ทั้งด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม การพัฒนาชุมชนตลอดจนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีความสมัครสมานสามัคคี ซึ่งจะแตกต่างกับหมู่บ้านอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าทำวิจัยได้สะดวกทั้งการติดต่อประสานงาน การคมนาคม และความสัมพันธ์ในชุมชน

1.2 ขอบเขตด้านให้ข้อมูล

1.2.1 บริบทของชุมชน โดยศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชน ลักษณะทางกายภาพ และโครงสร้างทางสังคม

1.2.2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต. นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับชุมชน ครอบครัวและคนในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้านทั่วไป และปราชญ์ชาวบ้าน

1.3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม ดังที่ ประเวศ วะสี (2541) ได้อธิบายว่า “ทุนทางสังคม” เป็นคำที่ใช้ในแง่มุมและลีลาที่ต่างกันสิ่งที่สำคัญ ต้องทำความเข้าใจ เรื่องของทุนก่อน คือ ทุนไม่ได้มีแต่ทุนที่เป็นเงินเท่านั้น แต่มีทุนอื่น ๆ อีก เช่น ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสิ่งแวดล้อมซึ่งทุนทางสังคม หมายถึง ความเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม การมีการศึกษาดี การมีวัฒนธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีประสิทธิภาพในการทำงาน การมีการเมืองและระบบราชการที่ดี ทั้งนี้ทุนทางสังคมเป็นฐานที่ทำให้เศรษฐกิจดี ประเทศใดที่มีทุนทางสังคมมาก เศรษฐกิจย่อมดี ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ เป็นตัวอย่างของประเทศที่มีลักษณะใกล้เคียงกับคำดังกล่าวข้างต้น จึงมีเศรษฐกิจดีกว่าประเทศด้อยทุนทางสังคม

1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ ดังที่ กนิษฐา นิตศน์พัฒนา และคณะ (2541) ได้ให้ความหมายของ จิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นคำเดียวกับคำว่า จิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักถึงและคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การทำบันทึกภาคสนาม (Field Note) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation)

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและรอบลึกโดยใช้อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และกล้องวิดีโอ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต ข้อมูลจากการสังเกตผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน กระบวนการและเงื่อนไขในการเกิดขึ้น และดำรงอยู่ของทุนทางสังคม การวิจัยครั้งนี้ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ดังนั้นการสังเกตของนักวิจัยขณะอยู่ในสถานการณ์สนามจะไม่สามารถเลือกสังเกต หรือแยกสถานการณ์ที่จะสังเกตออกจากกันได้ แต่มีการแบ่งประเภทของสิ่งที่สังเกตออกเป็น 6 ประเภท (Lofland, 1971) เพื่อให้ผู้สังเกตตระหนักว่าควรมีรายละเอียดอะไรบ้างในแต่ละประเภทของสิ่งที่สังเกต เป็นการวางแผนล่วงหน้าว่าจะสังเกตเรื่องใดบ้าง และกำหนดเรื่องที่จะสังเกตไว้ชัดเจน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งต้องการข้อมูลละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการสนทนาแบบมีเป้าหมาย โดยสัมภาษณ์แกนนำ นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง ครอบครัวและชุมชน ผู้นำชุมชน รวมไปถึงคนในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เอง ทำให้ได้ข้อมูลแบบกว้าง เพราะไม่จำกัดประเด็นสนทนา ไม่จำกัดประเด็นคำตอบ ไม่มีการกำหนดเวลาสนทนาที่แน่นอน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในการสนทนาในขณะนั้น ซึ่งเรื่องที่จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนกระบวนการและเงื่อนไขในการเกิดขึ้น และดำรงอยู่ของทุนทางสังคม

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ในภาคสนามนี้จะเริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่วันแรกที่ลงพื้นที่ จนถึงวันสุดท้ายที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ทันทีขณะเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกประเด็นสำคัญ ๆ ขณะสัมภาษณ์ไว้ และบันทึกภาพเพื่อนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถาม รวมทั้งฟังจากเครื่องบันทึกเสียงซ้ำหลังการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลหลายแห่ง ซึ่งได้กระทำภายหลังจากการสัมภาษณ์ทุกครั้ง แล้วนำไปถอดบันทึกคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำแต่ละรายการภายหลังกลับจากพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยได้ทำการสร้างมโนทัศน์ (Concept) ของข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันในรูปของข้อความ (Statement) และจัดหมวดหมู่ของมโนทัศน์เพื่อหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงเชิงเหตุผล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการกำหนดรหัส (Code) แยกเป็นหมวดหมู่ (Code Mapping) และเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละมโนทัศน์ จัดหมวดหมู่ให้แก่มโนทัศน์ต่าง ๆ เพื่อง่ายต่อการสืบค้น เป็นการตรวจสอบความเพียงพอ และความตรงของข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนต่อไป โดยผู้วิจัยเชื่อว่าสามารถให้ข้อมูลที่มีความแตกต่างไปจากมิติ (Dimensions) และคุณสมบัติ (Properties) ของกลุ่มมโนทัศน์ที่พบจากการสัมภาษณ์ที่ผ่านมาแล้ว นอกจากนี้การเลือกผู้ตอบรายต่อไป ยังคำนึงถึงความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมโนทัศน์ต่าง ๆ โดยการเปรียบเทียบ (Comparative Case) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Verify) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มจนไม่สามารถปรับเปลี่ยนข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Theoretical Generalization) ที่ได้อีกต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นหลัก ทั้งนี้โดยตั้งอยู่บนความถูกต้อง ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบในการทำวิจัย (พจณี เทียมศักดิ์, 2543 : 79-80) หลังจากนั้นจึงได้สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานผลการศึกษาก่อเป็นบทต่าง ๆ

2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนา (Description) และพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อให้เห็นถึงวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน กระบวนการและเงื่อนไขในการเกิดขึ้น และดำรงอยู่

ผลการวิจัย

1. การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชนบ้านหัวอ่าว

หมู่บ้านหัวอ่าวเป็นหมู่บ้านที่มีวิถีการดำรงชีวิตเป็นแบบของชุมชนชนบท การได้รับผลจากการพัฒนาของรัฐ แต่ยังมีทำการเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติ การคมนาคมในอดีตมีความยากลำบาก แต่สภาพทางภูมิศาสตร์เป็นชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งดิน น้ำ การเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในท้องถิ่นที่สะสมกันมา และการเรียนรู้จากการปรับตัวในเรื่องข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงของผู้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทำให้ชาวบ้านรู้จักการประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้แก้ปัญหา และจัดการปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชนได้ จนทำให้ชาวบ้านรู้จักการประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้แก้ปัญหา และจัดการปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชนได้ จนทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ในแนวทางที่ชาวบ้านสามารถกำหนดทิศทางไว้ร่วมกัน การรวมกลุ่มกันภายในหมู่บ้านโดยการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ ซึ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้ ทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในรูปแบบของพลังหรือปัจจัยที่มีอยู่ภายในชุมชน เป็นลักษณะของสังคมที่เป็นปัจเจกชนและองค์กรทางสังคมมีเครือข่าย (networks) มีความไว้วางใจ (trust) และมีบรรทัดฐานในการปฏิบัติ (norms) ซึ่งมีลักษณะการเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเป็นการส่งเสริมเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน แล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางด้านสังคม และวัฒนธรรม รวมถึงสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้น สิ่งที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนี้เกิดขึ้นมาจากทุนทางสังคมที่มีอยู่ภายในชุมชน ได้แก่ ทุนทรัพยากร ทุนองค์กร ทุนบุคคล และทุนเครือข่าย โดยมีระบบความเชื่อโครงสร้างทางสังคม การทำมาหากินเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดการดำรงอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน โดยมีปัจจัยภายในซึ่งประกอบไปด้วย ผู้นำ การพึ่งพาอาศัยกัน การอุทิศตน ความไว้วางใจ จิตสาธารณะ ความสัมพันธ์ในแนวราบ และปัจจัยภายนอกซึ่งประกอบไปด้วย เครือข่าย การเรียนรู้ การสื่อสาร และการดำรงชีวิตแบบใหม่ เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนจึงทำให้ชุมชนนี้สามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

2. เงื่อนไข และกระบวนการการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชนบ้านหัวอ่าว

การที่ชุมชนบ้านหัวอ่าวมีความสัมพันธ์กันทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนทั้งในด้านศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นการรวมตัวกันเพื่อสืบทอดช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เช่น การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานศพ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกร่วมกันที่จะช่วยเหลือ เอื้ออาทรกันโดยร่วมมือกัน โดยคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนและความสัมพันธ์นี้ยังมีไปถึงคนภายนอกชุมชนที่เกี่ยวข้องกัน โดยการสืบทอดทางเครือญาติ เครือข่ายเพื่อนฝูงหรือเครือข่ายของอาชีพที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กัน ภูมิปัญญาที่ต้องบอกกล่าวเพื่อให้มาการรับรู้ร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้นับได้ว่าเป็น

ทุนทางสังคมที่มีคุณค่าและประโยชน์ เป็นการรวมพลังโดยทุกคนมีความรู้สึกร่วมกัน ที่ทำให้เป็นสิ่งที่ จะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง

การที่ชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติที่เกี่ยวข้องกันอย่างแน่นแฟ้น ความรู้สึกผูกพัน กันในสายเลือดจึงทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในรูปแบบของการปฏิบัติต่อกันอย่างเอื้ออาทร ภายใต้ การควบคุมทางสังคมโดยวัฒนธรรมชุมชนที่สั่งสมมายาวนาน เป็นการตอบสนองความต้องการที่ หลากหลายของชาวบ้านที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของการควบคุม พฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม โดยมีค่านิยม จารีต ประเพณีและเงื่อนไข กฎระเบียบของชุมชนเป็นกลไกในการควบคุม

ความเป็นเครือญาติในชุมชน จึงทำให้ชาวบ้านได้อยู่ร่วมกันอย่างรักใคร่สามัคคีช่วยเหลือ เกื้อกูล แบ่งปัน พึ่งพาอาศัยกันอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบการพัฒนา ของรัฐและระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง แต่ชาวบ้านยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีเหล่านี้ไว้ได้เป็น อย่างดี และยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับภายใต้กระแสของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน จึงทำให้ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตในสภาวะปัจจุบันของชาวบ้านหัวอ่าวยังคงสืบทอดสิ่งที่ได้จากรุ่นก่อนๆ ไปได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชนบ้านหัวอ่าว อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม สรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชนบ้านหัวอ่าว

จากการศึกษาทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในครั้งนี้ พบว่า ชาวบ้านในชุมชนดำเนินวิถีชีวิตประจำวันในลักษณะของการรวมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่เป็นกิจกรรมส่วนบุคคลและกิจกรรมของส่วนรวมในชุมชน ยังคงรูปแบบของการรวมกลุ่มที่มี มาตั้งแต่อดีต เพื่อให้ชุมชนได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ช่วยกัน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน รวมถึงความมั่นใจ ความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นทุนทางสังคมที่ยังคงมี อยู่ในชุมชน โดยสิ่งเหล่านี้ได้แสดงผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การรวมกลุ่มจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ตลอดจนการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อผู้คนในชุมชนประสบปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางด้าน ร่างกายและจิตใจจะใช้การเกื้อกูลกันในกิจกรรมทางศาสนา เพื่อให้การดำรงและสร้างวัฒนธรรม ประเพณีที่มีค่าและรักษาคุณค่าในด้านศาสนาให้สืบต่อไปอย่างมั่นคง

จากการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างศักยภาพด้านต่าง ๆ ของชุมชน เป็นกลไกสำคัญ สามารถเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนได้เกิดการปรับตัวให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของการพัฒนาประเทศที่รุกเร้าเข้าไปในชุมชน การกำหนดทิศทาง การหาทางเลือกที่

เหมาะสมกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นที่ชุมชนต้องรวมกันในรูปแบบต่าง ๆ การประสานงานและการสร้างเครือข่ายที่กว้างขวางและซับซ้อนมากขึ้นกลุ่ม/องค์กรในชุมชนจึงเป็นทุนทางสังคมของชุมชนในการพัฒนา การควบคุมและการจัดการทรัพยากรของชุมชน สามารถสร้างอำนาจในการต่อรองกับรัฐ เอกชน และระบบการตลาดตลอดจนความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ด้วยการใช้ภูมิปัญญากับกระบวนการเรียนรู้ของผู้นในชุมชน

2. เงื่อนไข และกระบวนการการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชนบ้านหัวอ่าว

เมื่อชุมชนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความทันสมัย ระบบการค้าและการตลาด ระบบการติดต่อสื่อสารกันในสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปทำให้ชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อปรับตัว การเรียนรู้ของบุคคลในชุมชน มีรูปแบบใหม่เกิดขึ้น โดยใช้การรวมกลุ่มแบบที่มีมาตั้งแต่อดีตมาเป็นพื้นฐานของการรวมกลุ่ม เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง ผ่านกระบวนการพัฒนาของรัฐและระบบทุนนิยม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดกฎระเบียบการปฏิบัติและการแบ่งปันผลประโยชน์ในรูปของเงิน แต่ยังคงปฏิบัติต่อกันด้วยการให้คุณค่าของน้ำใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผ่อนปรนและรับฟังเหตุผลของกันและกัน เพื่อให้ผู้นในชุมชนได้อยู่ร่วมกันเรียนรู้และปรับตัวไปสู่การพัฒนาอย่างพร้อมเพียงกัน ต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาสู่ชุมชนร่วมกันทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนตามลักษณะต่าง ๆ ได้เหมาะสมทั้งทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนบุคคล ทุนองค์กร ทุนเครือข่ายและเครือข่าย และการพึ่งตนเองให้ได้ในทางเศรษฐกิจ ซึ่งวรวิทย์ โรมรัตนพันธ์ และคณะ (2546 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันเป็นเศรษฐกิจที่เน้นกระบวนการผลิตที่ไม่ยุ่งยาก อาศัยฐานทรัพยากรในชุมชน โดยเริ่มต้นที่ครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยการผลิตขนาดเล็ก ผลิตบนความพอเพียง เหลือบริโภคแล้วจึงขาย เป็นระบบเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและวัฒนธรรม อันประกอบไปด้วยสัจจะ ความดี ความมีเมตตา ความเอื้ออาทร และมุ่งการสร้างอำนาจต่อรองธุรกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็งขึ้น

จึงสรุปได้ว่า ทุนทางสังคมคือ ความเป็นกลุ่มก้อนทางสังคม มีการศึกษา มีวัฒนธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงมีการเมือง และระบบราชการที่ดี เป็นผลรวมของสิ่งดีงามต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมทั้งในส่วนที่ได้จากการสั่งสมและการต่อยอด การรวมตัวของคนที่มีคุณภาพเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมบนพื้นฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงาม อันประกอบไปด้วย ทุนมนุษย์ ทุนที่เป็นสถาบัน ทุนทางปัญญา และวัฒนธรรม โดยสิ่งเหล่านี้เกิดจากการสะสมมาเป็นเวลานานและเมื่อถูกนำออกมาใช้ เพื่อพัฒนาชุมชนเล็ก ๆ ให้ดำเนินไปได้ก็จะไปสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชน พบว่าเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างศักยภาพด้านต่าง ๆ ของชุมชนนั้นควรศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมในชุมชนเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

2. จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชน พบว่ามีสิ่งที่สนับสนุนหลายด้านด้วยกันที่ก่อให้เกิดทุนทางสังคมขึ้น ดังนั้นควรศึกษาเกี่ยวกับความไว้วางใจที่ส่งผลต่อทุนทางสังคมในชุมชน เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

3. การที่รัฐบาลได้มีนโยบายจากส่วนกลางเพื่อสร้างทุนทางสังคมให้กับชุมชน โดยมีการกำหนดกิจกรรมให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในลักษณะต่าง ๆ เช่น จัดให้มีการรวมตัวเป็นกลุ่มกิจกรรม จัดให้มีเวทีการประชาคมระดับชุมชน หากสิ่งเหล่านี้ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผนดำเนินกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้น คงไม่สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการ รัฐบาลคงต้องทบทวนกระบวนการทำงานเพื่อให้ชุมชนได้ดำเนินการ ซึ่งชุมชนจะได้เรียนรู้เพื่อสร้างทุนทางสังคมให้กับชุมชน

4. การสร้างทุนทางสังคม จำเป็นต้องผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของกิจกรรมตั้งแต่การให้โอกาสชุมชนรวมตัวกันเพื่อเรียนรู้และแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกัน เพื่อให้มีการบริหารจัดการองค์กรชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกิจกรรมเป็นสิ่งช่วยสนับสนุนเสริมสร้างทุนทางสังคมให้กับชุมชน การเรียนรู้ให้เข้าใจปัญหาและตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่เป็ประสบการณ์ให้กับชุมชน

5. จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐานของชุมชนที่มีความเข้มแข็งหรืออ่อนแอ และรวมถึงการรวมตัวของสมาชิกภายในชุมชนเองด้วย ดังนั้นควรมีการศึกษาหรือส่งเสริมบทบาทของสมาชิก ในฐานะของการเป็นผู้นำหรือตัวตายตัวแทน เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล*. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเวศ วะสี. (2541). *ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปาฐกถาพิเศษ ปวย อึ้งภากรณ์*. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.

- พจน์ เทียมศักดิ์. (2543). *ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน*. ใน ปริญญาพนธ์การศึกษา
ดุขภูิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรฤทธิ โรมรัตนพันธ์ และคณะ. (2546). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาทุนทางสังคมในฐานะปัจจัย
การผลิตของเศรษฐกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *ทิศทางที่ท้าทายแห่งการ
พัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2550). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.
2550-2554)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Lofland, J. (1971). *Analyzing Social Setting : A Guide to Qualitative Observation and
Analyzing*. Belmont, C.A.: Wadsworth.

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University of
Technology Suvarnabhumi

**การจัดการความรู้และรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน
ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ**

**KNOWLEDGE MANAGEMENT AND APPROPRIATE FORMS FOR PROVIDING
ACADEMIC SERVICES TO THE COMMUNITY OF THE FACULTY OF ARTS
RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY SUVARNABHUMI**

จิระวุฒิ สารธรรม

Jirawoot Saratum

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail : jirawoot.saratum.com

บทคัดย่อ

การจัดการความรู้และรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ การบริการทางวิชาการ แก่ชุมชน สังคม ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและในด้านที่คณะมีความเชี่ยวชาญ โดยจัดโครงการบริการวิชาการ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2558 เป็นระยะเวลา 3 ปี มีการจำนวนโครงการบริการวิชาการทั้ง 28 โครงการ ทุกโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ นั้นแสดงให้เห็นถึงประชาชนมีความสนใจในการร่วมกิจกรรมหรือโครงการของคณะศิลปศาสตร์ และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ ส่วนในการวางแผนการโครงการบริการวิชาการในอนาคตคณะศิลปศาสตร์ รวมข้อมูลหตุยภูมิเกี่ยวกับโครงการการให้บริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์ ที่ทางคณะศิลปศาสตร์ เคยดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556-2558 รวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการให้บริการวิชาการของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลและสร้างเครื่องมือในการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าประชาชนหรือชุมชนมีความต้องการรับการอบรมตามลำดับดังนี้ การอบรมภาษาอังกฤษ บริการแปลภาษาอังกฤษ-ไทย และไทย-อังกฤษ อบรมภาษาจีน อบรมการทำอาหาร อบรมด้านกฎหมาย และอบรมภาษาญี่ปุ่น อบรมการทำเบเกอรี่ การทำขนมปัง ขนมเค้กและขนมอบ อบรมการเขียนหนังสือราชการ หรือการเขียนอื่น ๆ ในงานราชการ อบรมผสมเครื่องดื่มค็อกเทลเพื่อประกอบอาชีพ อบรมผสมเครื่องดื่มม็อกเทลเพื่ออบรมด้านการเป็นพิธีกรหรือนักพูด อบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ อบรมด้านการจัดดอกไม้และการแกะสลักผักผลไม้ อบรมเพื่อเป็นบริกรเพื่อประกอบอาชีพด้านการโรงแรม สถานที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว อบรมด้านประวัติศาสตร์ประเทศไทย อบรมการทำวิจัย อบรมเกี่ยวกับประเทศในอาเซียน อบรมด้านการพัฒนาบุคลากร อบรมภาษาบาลาฮาซา อบรม

ภาษาภาษาพม่า อบรมภาษารัสเซีย อบรมภาษาลาว อบรมภาษาเขมรและความต้องการด้านอบรม ภาษาเวียดนาม ตามลำดับ

การให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ควรเป็นหัวข้อที่ชาวชุมชนสนใจ สอดคล้องกับบริบทของชุมชน นั้น ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อการบริการวิชาการที่ยั่งยืนและไม่ สูญเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ และผู้บริหารทุกระดับของมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญและ ถือเป็นการกิจหลักอย่างหนึ่งของ มหาวิทยาลัยในการจัดบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อให้เกิดการ ขับเคลื่อนการจัดบริการวิชาการแก่สังคมในทุกระดับอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, การบริการวิชาการ, ชุมชน

Abstract

Knowledge management and appropriate forms for providing academic services to the community Of the Faculty of Arts Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi Academic services for social communities in various forms According to their aptitude and in the area of expertise By organizing academic service projects from fiscal year 2013 to 2015 for a period of 3 years. There are a total of 28 academic service projects. All projects achieve the objectives of the project that has been targeted. That shows that people are interested in participating in activities or projects of the Faculty of Arts And create satisfaction for service recipients In the planning of future academic service projects, the Faculty of Arts Include secondary information about the Faculty of Liberal Arts academic service program at the FacultyLiberal arts has been operating since the fiscal year 2013- 2015, including various researches. Relating to the provision of academic services of other related organizations To analyze results and create research tools

From the research, it was found that people or communities had the desire to receive training in the following order. English language training English-Thai and Thai-English translation services, Chinese language training, cooking lessons Legal training And Japanese language training Baking, baking (making bread Cakes and pastries Training for writing government books Or other writing in government work Training mix cocktails for a career Training mix drinks for cocktails Training in ceremonies or speakers Training to become a guide And, respectively, the need for training in flower arrangements and fruit and vegetable carving Training to be a waiter for a career in hotels, accommodation and

attractions Academic training in Thailand Research training Training on ASEAN countries Training on personality development Bahasa language training Burmese language training Training in Russian language, Lao language training, Khmer language training and Vietnamese language training needs respectively.

Providing academic services to the community Should be the topic that the community is interested in In accordance with the context of that community By taking into account the benefits that will happen to the community seriously For sustainable academic services and without wasting budget And administrators at all levels of the university must pay attention and be considered one of the main tasks of University in providing academic services to society In order to drive the provision of academic services to society at all levels that will bring maximum benefits to the community.

Keywords: Knowledge management, Academic service, Community

บทนำ

การจัดการความรู้ในการบริการวิชาการแก่สังคม เป็นหนึ่งในภารกิจหลักของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พึงให้บริการ ทางวิชาการแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและในด้านที่คณะมีความเชี่ยวชาญ การให้บริการทางวิชาการอาจให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรืออาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม โดยให้บริการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอิสระ หน่วยงานสาธารณะ ชุมชน และสังคมโดยกว้าง รูปแบบการให้บริการทางวิชาการมีความหลากหลาย เช่น การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรของสถาบัน เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ ให้คำปรึกษา ให้การอบรม จัดประชุมหรือ สัมมนาวิชาการ ทำงานวิจัย เพื่อตอบคำถามต่าง ๆ ชี้แนะสังคม การให้บริการทางวิชาการ นอกจากเป็นการทำประโยชน์ให้สังคม แล้ว สถาบันยังได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ คือ เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ของอาจารย์ อันจะ นำมาสู่การพัฒนาหลักสูตรมีการบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอน และการวิจัย พัฒนาตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษาและเป็นการสร้างรายได้ของสถาบันจากการให้บริการทางวิชาการด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่า การจัดการความรู้ร่วมกับสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจจึงจัดทำงานวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้และรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ” ซึ่งผู้วิจัยได้มุ่งเน้นในการรวบรวม ประมวล และวิเคราะห์ องค์ความรู้ภายใต้การดำเนินการเกี่ยวกับโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ของคณะศิลปศาสตร์ที่ผ่านมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อพัฒนาให้เกิดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า

และเป็นวงจรการสร้างความรู้ใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการแสวงหาความรู้ วิเคราะห์สารสนเทศ จัดเก็บความรู้ จัดการสารสนเทศในการความรู้เกี่ยวกับการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของคณะศิลปศาสตร์ พร้อมทั้งเผยแพร่ความรู้โดยใช้เทคโนโลยีเครือข่ายสารสนเทศเป็นเครื่องมือในลักษณะจัดทำเป็นเอกสารออนไลน์ ด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับการจัดเก็บและเผยแพร่องค์ความรู้สู่ภายนอกองค์กร และเพื่อเป็นการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน รวมไปถึงสร้างความรู้ร่วมกันของบุคลากรภายในหน่วยงานของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนในการรับบริการวิชาการจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของคณะศิลปศาสตร์

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับโครงการการให้บริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์ ที่ทางคณะศิลปศาสตร์เคยดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556-2558 รวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการให้บริการวิชาการของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลและสร้างเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

รูปแบบการวิจัย

เป็นการสำรวจความต้องการในการรับบริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์ เพื่อใช้ในการวางแผนการให้บริการทางวิชาการของทางคณะฯ ต่อไป

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลด้านการให้บริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์จากผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการให้บริการวิชาการของคณะฯ ทั้งแบบทนายได้ และแบบให้เปล่า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานโครงการบริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ถึงปี 2558 ทำการศึกษาในลักษณะวิเคราะห์จัดแยกหมู่ประเภทการให้บริการวิชาการ เน้นการศึกษาเชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ของกับตัวชี้วัดของระบบประกันคุณภาพการศึกษาในเรื่องการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ของคณะศิลปศาสตร์

กลุ่มที่ 2 ประชาชน หรือ ชุมชนที่เคยใช้บริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์ รวมถึงกลุ่มบุคคลที่เคยรับบริการทางวิชาการที่คณะศิลปศาสตร์จัดขึ้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการรับบริการวิชาการของชุมชนต่อคณะศิลปศาสตร์ โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสำรวจปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ต้องการใช้บริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสำรวจความต้องการของชุมชนในการรับบริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์ที่มีความเกี่ยวเนื่องในด้านภาษา (สาขาภาษา) ด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม (สาขาวิชาการท่องเที่ยวและสาขาวิชาการโรงแรม) และด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (สาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์) โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนโดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert's Scale) 5 ระดับ คือ ความต้องการในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความต้องการมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความต้องการมาก

3 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความต้องการปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความต้องการน้อย

1 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความต้องการน้อยที่สุด

การแปลผลจากการประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อคำถามซึ่งสามารถแปลผลในแต่ละช่วงชั้นได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 แปลผลว่า มีความต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 แปลผลว่า มีความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 แปลผลว่า มีความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 แปลผลว่า มีความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 แปลผลว่า มีความต้องการน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended question) โดยให้เขียนบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการของชุมชนในการรับบริการวิชาการจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มีผลการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	26	26
หญิง	74	74
รวม	100	100
2. อายุ		
น้อยกว่า 20 ปี	18	18
20 – 30 ปี	34	34
31 – 40 ปี	32	32
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	16	16
รวม	100	100
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	47	47
ปริญญาตรี	51	51
ปริญญาโท	2	2
ปริญญาเอก	0	0
รวม	100	100
4. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐสาหกิจ	11	11
พนักงานราชการ/รัฐสาหกิจ	13	13
พนักงานบริษัท	14	14
ลูกจ้างประจำ	5	5
ลูกจ้างชั่วคราว	4	4
นักเรียน/นักศึกษา	19	19
ค้าขาย/อาชีพอิสระ	23	23
รับจ้าง	7	7
เกษตรกร/ประมง	3	3
อื่น ๆ	1	1
รวม	100	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	32	32
10,000 – 15,000 บาท	21	21
15,001 – 20,000 บาท	28	28
มากกว่า 20,000 บาท	19	19
รวม	100	100

จากตารางที่ 1 พบว่า

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 74 คิดเป็นร้อยละ 74 และรองลงมา
เป็นเพศชายมีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 26

อายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 20-30 ปี มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาอายุ 31-40 ปี
มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาอายุน้อยกว่า 20 มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18
และมีอายุมากกว่า 40 ปี ขึ้นไปจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 51
รองลงมาเป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาเป็นระดับปริญญา
โท มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และระดับปริญญาโทไม่พบระหว่างเก็บข้อมูล

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ
23 รองลงมาเป็นลูกจ้างชั่วคราวจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19 รองลงมาประกอบอาชีพพนักงาน
บริษัท มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 รองลงมาเป็นพนักงานราชการหรือรัฐสาหกิจ มีจำนวน 13
คน คิดเป็นร้อยละ 13 รองลงมารับราชการหรือรัฐสาหกิจจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11 รองลงมา
ประกอบอาชีพค้าขายหรืออาชีพอิสระ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 รองลงมาเป็นลูกจ้างประจำ
มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 รองลงมาเป็นลูกจ้างชั่วคราว มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4
รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 3 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกรหรือ
ประมง มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และประกอบอาชีพอื่นไม่พบระหว่างเก็บข้อมูล

รายได้ส่วนตัวต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 32
คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมามีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28
รองลงมามีรายได้ 10,000 – 15,000 บาท มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21 และมีรายได้มากกว่า
20,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการอบรมหรือกิจกรรมที่ต้องการรับบริการจาก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ตารางที่ 2 แสดงความต้องการด้านการอบรมหรือกิจกรรมที่ต้องการรับบริการจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

รายการ	Mean	S.D.	แปลผลความต้องการ
สาขาวิชาภาษา			
1. ความต้องการด้านการอบรมภาษาอังกฤษ	4.73	0.62	มีความต้องการมากที่สุด
2. ความต้องการด้านอบรมภาษาไทย	3.36	0.51	มีความต้องการปานกลาง
3. ความต้องการด้านอบรมภาษาจีน	4.56	0.54	มีความต้องการมากที่สุด
4. ความต้องการด้านอบรมภาษาญี่ปุ่น	4.25	0.44	มีความต้องการมากที่สุด
5. ความต้องการด้านอบรมภาษาเกาหลี	3.92	0.63	มีความต้องการมาก
6. ความต้องการด้านอบรมภาษารัสเซีย	1.72	0.57	มีความต้องการน้อยที่สุด
7. ความต้องการด้านอบรมภาษาบาฮาซา	2.45	0.53	มีความต้องการน้อย
8. ความต้องการด้านอบรมภาษาเขมร	1.62	0.44	มีความต้องการน้อยที่สุด
9. ความต้องการด้านอบรมภาษาลาว	1.78	0.52	มีความต้องการน้อยที่สุด
10. ความต้องการด้านอบรมภาษาเวียดนาม	1.52	0.57	มีความต้องการน้อยที่สุด
11. ความต้องการด้านอบรมภาษาภาษาพม่า	1.72	0.33	มีความต้องการน้อยที่สุด
12. ความต้องการอบรมการเขียนหนังสือราชการ หรือการเขียนอื่น ๆ ในงานราชการ	4.11	0.48	มีความต้องการมาก
13. ความต้องการบริการแปลภาษาอังกฤษ-ไทย และไทย-อังกฤษ	4.61	0.49	มีความต้องการมากที่สุด
สาขาวิชาการท่องเที่ยวและสาขาวิชาการโรงแรม			
1. ความต้องการอบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์	3.54	0.51	มีความต้องการมาก
2. ความต้องการอบรมเพื่อเป็นบริกร เพื่อประกอบอาชีพด้านการโรงแรม สถานที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว	3.25	0.52	มีความต้องการปานกลาง
3. ความต้องการด้านอบรมผสมเครื่องดื่มม็อกเทลเพื่อประกอบอาชีพ	3.78	0.57	มีความต้องการมาก
4. ความต้องการด้านอบรมผสมเครื่องดื่มค็อกเทลเพื่อประกอบอาชีพ	3.80	0.76	มีความต้องการมาก
5. ความต้องการอบรมการทำอาหาร	4.48	0.61	มีความต้องการมากที่สุด
6. ความต้องการอบรมการทำเบเกอรี่(การทำขนมปัง ขนมเค้กและขนมอบ)	4.12	0.52	มีความต้องการมาก
7. ความต้องการอบรมด้านการจัดดอกไม้และการแกะสลักผักผลไม้	3.41	0.62	มีความต้องการมาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	Mean	S.D.	แปลผลความต้องการ
สาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์			
1. ความต้องการอบรมการทำวิจัย	2.88	0.54	มีความต้องการปานกลาง
2. ความต้องการอบรมด้านกฎหมาย	4.37	0.47	มีความต้องการมากที่สุด
3. ความต้องการอบรมด้านการเป็นพิธีกรหรือนักพูด	3.55	0.55	มีความต้องการมาก
4. ความต้องการอบรมด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ	2.22	0.62	มีความต้องการน้อย
5. ความต้องการอบรมเกี่ยวกับประเทศในอาเซียน	2.87	0.53	มีความต้องการปานกลาง
6. ความต้องการอบรมด้านประวัติศาสตร์ประเทศไทย	3.04	0.71	มีความต้องการปานกลาง

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าการให้บริการวิชาการเรียงตามลำดับความต้องการจากมากที่สุดถึงความต้องการน้อยที่สุด ดังนี้ การอบรมภาษาอังกฤษ บริการแปลภาษาอังกฤษ-ไทย และไทย-อังกฤษ อบรมภาษาจีน อบรมการทำอาหาร อบรมด้านกฎหมาย และอบรมภาษาญี่ปุ่น อบรมการทำเบเกอรี่ (การทำขนมปัง ขนมเค้กและขนมอบ) อบรมการเขียนหนังสือราชการ หรือการเขียนอื่น ๆ ในงานราชการ อบรมผสมเครื่องดื่มค็อกเทลเพื่อประกอบอาชีพ อบรมผสมเครื่องดื่มmocktail เพื่ออบรมด้านการเป็นพิธีกรหรือนักพูด อบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ อบรมด้านการจัดดอกไม้และการแกะสลักผักผลไม้ อบรมเพื่อเป็นบริการเพื่อประกอบอาชีพด้านการโรงแรม สถานที่พักและสถานที่ท่องเที่ยว อบรมด้านประวัติศาสตร์ประเทศไทย อบรมการทำวิจัย อบรมเกี่ยวกับประเทศในอาเซียน อบรมด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ อบรมภาษาบาฮาซา อบรมภาษาภาษาพม่า อบรมภาษารัสเซีย อบรมภาษาลาว อบรมภาษาเขมรและความต้องการด้านอบรมภาษาเวียดนาม ซึ่งจากการวิจัยให้ทราบถึงองค์ความรู้ของคณะศิลปศาสตร์และความต้องการรับการบริการวิชาการของคณะ

2. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการให้บริการด้านวิชาการ

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการให้บริการวิชาการ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ ไม่สามารถจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมตามเวลาที่กำหนดเนื่องจากขึ้นอยู่กับความพร้อมของอาจารย์และชุมชน เมื่อจัดบริการวิชาการแก่สังคมตามแผนงานที่กำหนด แต่เมื่อลงพื้นที่จริงพบปัญหาเกี่ยวกับการเมืองในชุมชน จึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนพื้นที่ใหม่ ทำให้เกิดความล่าช้าในการจัดบริการวิชาการแก่สังคมและชาวชุมชนบางกลุ่มอาจยังไม่เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับ จึงอาจทำให้เหลือบุคคลเพียงบางกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการบริการวิชาการตั้งแต่ต้นจนจบ ทำให้การพัฒนางานบริการวิชาการให้ตรงจุดนั้นเป็นไปได้ค่อนข้างยาก

อภิปรายผล

การรวบรวม ประมวล และวิเคราะห์ ความรู้และผลการดำเนินงาน รวมถึงวิเคราะห์ความเชี่ยวชาญในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของคณะศิลปศาสตร์โดยการจัดโครงการบริการวิชาการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2558 เป็นระยะเวลา 3 ปี มีจำนวนโครงการบริการวิชาการทั้ง 28 โครงการ ทุกโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ นั้นแสดงให้เห็นถึงประชาชนมีความสนใจในการร่วมกิจกรรมหรือโครงการของคณะศิลปศาสตร์ และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการส่วนร่วมโครงการหรือกิจกรรม ในการวางแผนโครงการบริการวิชาการในอนาคต คณะศิลปศาสตร์ ควรให้บริการจากการสำรวจ คือด้านการอบรมภาษาอังกฤษ บริการแปลภาษาอังกฤษ-ไทย และ ไทย-อังกฤษ อบรมภาษาจีน อบรมการทำอาหาร อบรมด้านกฎหมาย และอบรมภาษาญี่ปุ่น อบรมการทำเบเกอรี่(การทำขนมปัง ขนมเค้กและขนมอบ อบรมการเขียนหนังสือราชการ หรือการเขียนอื่น ๆ ในงานราชการ อบรมผสมเครื่องดื่มค็อกเทลเพื่อประกอบอาชีพ อบรมผสมเครื่องดื่มม็อกเทลเพื่อ อบรมด้านการเป็นพิธีกรหรือนักพูด อบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ อบรมด้านการจัดดอกไม้และการแกะสลักผักผลไม้ อบรมเพื่อเป็นบริกรเพื่อประกอบอาชีพด้านการโรงแรม สถานที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว อบรมด้านประวัติศาสตร์ประเทศไทย อบรมการทำวิจัย อบรมเกี่ยวกับประเทศในอาเซียน อบรมด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ อบรมภาษาบาฮาซา อบรมภาษาภาษาพม่า อบรมภาษารัสเซีย อบรมภาษาลาว อบรมภาษาเขมรและความต้องการด้านอบรมภาษาเวียดนาม ตามลำดับ ซึ่งการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน เป็นการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยซึ่งอยู่ในฐานะที่พึงของชุมชนในด้านวิชาการหรือการพัฒนาความรู้ ตลอดจนความเข้มแข็งประเทศชาติและนานาชาติ ให้การบริการวิชาการแก่บุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย อาจเป็นการบริการที่มีค่าตอบแทนและบริการวิชาการให้เปล่า โดยมีการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้พัฒนาหรือบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนและการวิจัยและการบริการวิชาการแก่ชุมชน คือการนำความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ชุมชนสนใจหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนไปพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือนำองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ไปบรรยายให้กับคนในชุมชนได้รับความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ในเรื่องของประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน คือ การพัฒนาความรู้ที่ได้จากการให้บริการทางวิชาการและการถ่ายทอดความรู้สู่บุคลากรภายในสถาบันและเผยแพร่สู่สาธารณชน ดังนั้น จึงถือได้ว่าการบริการวิชาการเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การบริการวิชาการแก่ชุมชนแบ่งประโยชน์เป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือต่อชุมชน คือชุมชนได้รับความรู้เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือวิถีทางในการดำเนินชีวิต ส่วนที่ 2 คือนำข้อมูลจากชุมชนมาพัฒนางานบริการวิชาการให้สอดคล้องกับสิ่งที่ชุมชนต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพลินพิศ จุฬพันธ์ทอง (2557) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติงานการบริการวิชาการ ตามความคิดเห็นของอาจารย์พบว่า ข้อที่อาจารย์เห็นว่าการปฏิบัติจำนวนมากที่สุด ได้แก่ มีการประเมินพึงพอใจของการให้บริการ

วิชาการด้านความรู้และประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นทุกโครงการ/กิจกรรม และข้อที่อาจารย์จำนวนมากที่สุด เห็นว่ามีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การพิจารณาแนวทางเรื่องค่าตอบแทน/รางวัลที่พึงพอใจแก่ ผู้ปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ปัญหาการบริการวิชาการโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการการบริการโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สำหรับความคิดเห็นของ บุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้รับบริการวิชาการ พบว่า ข้อที่จำนวนบุคคลภายนอกจำนวนมากที่สุดเห็นว่ามี การปฏิบัติ ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานนำความรู้มาใช้ประโยชน์ได้ และข้อที่เห็นว่ามี การปฏิบัติ น้อย ที่สุด ได้แก่ งานบริการด้านติดตั้ง จัดวาง ตรวจสอบระบบงานของหน่วยงาน ปัญหาการบริการวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการการบริการวิชาการโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก

การบริการวิชาการของคณะศิลปศาสตร์สร้างประโยชน์ให้กับประชาชนหรือคนในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนและนำเสนอความรู้ของผู้เชี่ยวชาญในศิลปศาสตร์สู่สังคม โดยเน้น บทบาทเป็นผู้เสนอทางออกให้แก่สังคม สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย เพื่อร่วมกันให้บริการวิชาการแบบองค์รวม โดยมีการกำหนด Theme การให้บริการวิชาการ การคณะ ศิลปศาสตร์จัดกิจกรรมบริการวิชาการ โดยคำนึงถึงบริบทของแต่ละชุมชน ทำให้ความรู้ที่นำไปคืนให้กับ ชุมชนนั้น ชาวชุมชนสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญาพันธ์ ตั้งคุณานันต์ (2553) ที่ทำการศึกษาเรื่องความต้องการของชุมชนลาดกระบังต่อหลักการ ให้บริการและรูปแบบการบริการวิชาการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในเรื่องของชุมชนมีความต้องการในระดับรูปแบบการให้บริการวิชาการ ตามองค์ความรู้ที่ประชาชนหรือ ชุมชนต้องการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกมา อ่วมเจริญ (2558) ที่ทำการศึกษาเรื่องการบริการ วิชาการแก่สังคมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ข้อเสนอแนะ

ในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนควรเป็นหัวข้อที่ชาวชุมชนสนใจจริง ๆ สอดคล้องกับบริบท ของชุมชนนั้น ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อการบริการวิชาการที่ยั่งยืน และไม่สูญเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ และผู้บริหารทุกระดับของมหาวิทยาลัยต้องให้ ความสำคัญและถือเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งของ มหาวิทยาลัยในการจัดบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดบริการวิชาการแก่สังคมในทุกระดับอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดกับ ชุมชน และคงวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่ว่า “มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อชุมชน สังคม และนานาชาติ”

เอกสารอ้างอิง

- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2553). *ความต้องการของชุมชนลาดกระบังต่อหลักการให้บริการ และรูปแบบการบริการวิชาการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*. ใน รายงานการวิจัย, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พรณี สวนเพลง. (2552). *เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่นส์.
- เพลินพิศ จุฬพันธ์ทอง. (2557). *การพัฒนากลยุทธ์การบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง*. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุกมา อ่วมเจริญ. (2558). *การบริการวิชาการแก่สังคมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. ใน รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคไทยแลนด์ 4.0

THE BUDDHA'S CONCEPT OF LEADERSHIP & THAILAND 4.0

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ

Phrakhruskosoltammanusit

พระครูโสภณวีรานุวัตร

Phrakhrusophonweeranuwat

พระครูวิบูลย์เจติยานุรักษ์

Phrakhru wiboonjetianurak

เอกมงคล เพ็ชรวงษ์

Aekmongkol Phetchawong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : aekmong123@hotmail.com

บทคัดย่อ

ผู้นำของประเทศของโลกที่ยิ่งใหญ่เกรียงไกรไปด้วยความสามารถปัญญาเฉียบแหลมจะมีประโยชน์อะไรถ้าขาดสติหรือเสียสติและไม่ยึดหลักธรรมในการปกครองบริหารประเทศความสำเร็จที่ได้มาไม่ว่ายุคใดสมัยใด ถ้าขาดองค์ประกอบของหลักธรรม จะเป็นความสำเร็จที่ไม่ยั่งยืนย่อมสามารถเสื่อมสลายได้ ยิ่งเจริญสูงส่งทางด้านวัตถุขึ้นเท่าใด ก็ยังมีโอกาสเสื่อมสลายเร็วขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะภาวะผู้นำที่ต้อันพึงประสงค์ ในยุค 4.0 นั้น จะไม่ใช่ผู้ที่คอยสั่งการอีกต่อไป แต่จะเป็นผู้นำที่คอยส่งเสริมสนับสนุน ให้ลูกน้องแต่ละคนสามารถทำงานที่ตัวเองรับผิดชอบให้สำเร็จ รวมถึงการคิดสิ่งใหม่ ๆ การนำเอาคุณค่าที่มีในตัวพนักงานมาสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรม ทันสมัยมีการประยุกต์ Digital Life อันทรงคุณค่า ต้องสร้างมาเพื่อให้มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์, ยุคไทยแลนด์ 4.0

Abstract

In this point, we are mentioned all about the Leadership of the greatest world, with their sharp talents, can be useful for so many types of their works. In case of they must be conscious rather than unconscious otherwise the leadership cannot be stand up the top of the world. They do not a making rule on the administration of the country, the success cannot movement. In case of the standard is not stable or unsustainable

success that can be destroyed every minutes, hours, days, months and years. How much higher or how much faster that are involved with the object. It is more likely to undergo beta-decay or positron-decay. The discussion of how the shift to Industry 4.0, especially digitalization, will affect the labour market is being with management practices in industry or so on. Therefore is especially good desirable leadership in the 4.0 era is not the one who orders anymore. It is a leader who promotes. Then, they are allowed in each subordinate to work on his or her own for their responsibilities that are including new ideas, needs to bring some value to the employees to innovate better fine an industry and work together. Modern technology gadgets are becoming everyday items in the world today. New technology is not just a good idea and a cool gadget it is also built for functionality a sustainable healthy life is ensuring that older people have health conditions.

Keywords: leadership, Desirable Leadership, Thailand 4.0,

บทนำ

การปกครองและบริหารที่ดีนั้น ผู้นำจะต้องมีความรู้รอบด้าน มีความเป็นภาวะผู้นำที่ดีทุกด้าน โดยมี “ประมุขศิลป์” คือ คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี (Good Leadership) อันเป็นคุณสมบัติที่ดีที่สำคัญ หลักทางศาสนานั้นเป็นสิ่งที่ทันสมัยเป็นวิทยาศาสตร์ และสามารถนำมาปรับใช้ได้กับการดำรงชีวิต และการทำงานในปัจจุบันได้ และการเป็นผู้นำที่ดีที่พึงประสงค์ในยุค 4.0 นั้นเปรียบเสมือนการเป็นผู้นำที่ยืนบนจุดที่สูงสุดแล้วกลับสู่สามัญ เนื่องจากผู้นำในอดีตเริ่มต้นการเป็นผู้นำที่คอยบังคับบัญชา เป็นยุคของการขึ้นสั่งการ โดยใช้ทักษะของผู้นำที่คล้ายกับทหาร และบทบาทของผู้นำจะมีลักษณะเป็นผู้บริหารจัดการ ที่มีการวางแผน การบริหาร การนำเสนอผลงาน การคิดเชิงวิเคราะห์ และการจะชีวิตถึงความเป็นผู้นำที่ดี

แต่บทบาทของผู้นำที่พึงประสงค์ในยุค 4.0 เนื่องจากเป็นยุคของการบริหารจัดการคนให้ดูแลคน เป็นเรื่องของความเชื่อในความเป็นมนุษย์ และคุณค่าที่มีอยู่ในตัวทุกคน (Human Being) นั้นเพราะ 4.0 คือยุคของนวัตกรรมและโลกที่ทันสมัยในการประยุกต์ Digital Life ผนวกกับนวัตกรรมอันทรงคุณค่าที่แต่ละองค์กรต้องสร้างมา เพื่อให้มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้คุณสมบัติของผู้นำเปลี่ยนไป เพราะเป็นเรื่องที่กลับมาใกล้ตัวมาก บทบาทของผู้นำยุค 4.0 นิยามให้ “ผู้นำต้องเปลี่ยนเป็นผู้อำนวย หมายถึง ผู้อำนวยการเรียนรู้หรือคอยอำนวยความสะดวกในทุก ๆ เรื่อง เพื่อให้คนทำงานสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง” ยุค 4.0 ผู้นำจะต้องคอยส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการจัดการตัวเอง (Self Organization) ซึ่งเชื่อมโยงไปกับวิถีของคนยุค 4.0 อย่างชัดเจน ส่วนในแง่ของ HR 4.0

ก็จะมองไปที่การเชื่อในคุณค่าของคน (Personal Value) ศรัทธาในคุณค่าที่มีอยู่ในตัวทุกคน เชื่อว่าทุกคนสามารถดูแลและจัดการตัวเองได้ ก่อเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ด้วยตัวเองเช่นเดียวกัน สิ่งที่น่าสนใจคือ บทบาทของผู้นำที่ดีในยุค 4.0 จะไม่ใช่ผู้ที่คอยสั่งการอีกต่อไป แต่จะเป็นผู้ที่คอยส่งเสริมสนับสนุนบุคคลให้สามารถทำงานที่ตัวเองรับผิดชอบให้สำเร็จ รวมถึงการคิดสิ่งใหม่ ๆ การนำเอาคุณค่าที่มีในตัวสร้างเป็นนวัตกรรม ต้องเข้าใจในความต่างของคนและศรัทธาในคุณค่าความแตกต่างของแต่ละคน (Personal Values Trust)

ความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership)

คำว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการบริหารและจัดการองค์กรทั้งในภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้ตั้งไว้ ความหมายของ ภาวะผู้นำ ในทัศนะนักวิชาการทั่วไป ให้ความหมายของภาวะผู้นำ เอาไว้หลายทรรศนะด้วยกัน ที่น่าสนใจทั้งนักวิชาการต่างประเทศและภายในประเทศ เพื่อความเข้าใจที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น จึงได้รวบรวมความหมายของภาวะผู้นำจากผู้รู้ทั้งหลาย บางส่วนอาทิเช่น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551 : 25) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลาย มาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งาม

กิติ ตัยคานนท์ (2543 : 67) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ศิลปะ หรือ ความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จูงใจ หรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการ และอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือติดต่อกันและกันให้ร่วมมือกันกับตน ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินจะเป็นไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้

ฉายศิลป์ เขียวชาญพิพัฒน์ (2527 : 27) และคนอื่น ๆ ให้คำนิยามว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ศิลปะในการชักจูงผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มใจ เต็มความสามารถ และกระตือรือร้น หรือ ภาวะผู้นำ คือ ผู้ที่เป็นแบบอย่าง และมีความสามารถพิเศษแสดงบทบาทในการสั่งการ และออกคำสั่งที่มีอิทธิพลต่อคนอื่น

เถาว์ลย์ นันทาภิวัฒน์ (2521 : 203) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสัมพันธ์ซึ่งบุคคลหนึ่ง หรือ ผู้มีอิทธิพลให้ผู้อื่นทำงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายอันเป็นที่ต้องการของผู้นำ ผู้นำจึงไม่ใช่ผู้ที่คอยผลักดันด้านเดียว หากแต่ผู้นำยังทำหน้าที่เป็นผู้ที่คอยอุดหนุนด้วย โดยจูงใจให้ผู้ตามทราบแนวทางปรารถนาให้ปฏิบัติตามด้วยการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544 : 11) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal) หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leaders) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุ

จุดมุ่งหมายร่วมกัน (Shared Purposes) หรือเป็นความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่น และให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์การ

นอกจากนี้ทฤษฎีการต่างต่าง ๆ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับภาวะผู้นำไว้ว่า

ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ การพัฒนาองค์การให้ก้าวหน้าควรเริ่มต้นที่ การสร้างภาวะผู้นำ ให้เกิดกับผู้บังคับบัญชา ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา จะต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน นั่นคือ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้บังคับบัญชา (Leader) ผู้บังคับบัญชาจะต้องมีความเป็นผู้บังคับบัญชา หรือภาวะผู้นำ (Leadership)

ผู้นำ หมายถึง บุคคลในกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้กำกับและประสานงานให้กิจกรรมของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผู้นำอาจเป็นผู้ที่อาจได้รับ การเลือกตั้งหรือแต่งตั้งหรือเป็นผู้ที่แสดงตัวเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในกลุ่ม เพื่อที่จะกำกับและประสานงานที่จะนำไปสู่เป้าหมายด้วยพลังของกลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจ เป็นผู้ออกคำสั่งเป็นผู้จัดการปัญหาการโต้แย้งภายในกลุ่ม (สมยศ นาวการ, 2538 : 12) ผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารหรือการจัดการ หรือผู้จัดการที่มีลักษณะเป็นผู้บังคับบัญชา ดังนี้

1. ต้องมีความฉลาด (Intelligence) ผู้นำจะต้องมีระดับความรู้และสติปัญญาโดยเฉลี่ยสูงกว่าบุคคลที่ให้เขาเป็นผู้บังคับบัญชา เพราะผู้นำจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ บุคคลที่ฉลาดเท่านั้นที่จะสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ได้

2. ต้องมีวุฒิภาวะทางสังคมและใจกว้าง (Social Maturity & Achievement Drive) คือ จะต้องมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างกว้างขวาง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ต้องยอมรับสภาพต่าง ๆ ไม่ว่าแพ้หรือชนะ ไม่ว่าผิดหวังหรือสำเร็จ ผู้นำจะต้องมีความอดทนต่อความคับข้องใจต่าง

3. ต้องมีแรงจูงใจภายใน (Inner Motivation) ผู้นำจะต้องมีแรงขับที่จะทำอะไรให้เด่น ให้สำเร็จอยู่เรื่อย ๆ เมื่อทำสิ่งหนึ่งสำเร็จก็ต้องการที่จะทำสิ่งอื่นต่อไป เมื่อทำสิ่งใดสำเร็จก็จะกลายเป็นแรงจูงใจท้าทายให้ทำสิ่งอื่นให้สำเร็จต่อไป

4. ต้องมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Attitudes) ผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้น เขายอมรับอยู่เสมอว่า งานที่สำเร็จนั้นมีคนอื่นช่วยทำ ไม่ใช่เขาทำเอง ดังนั้น เขาจะต้องพัฒนาความเข้าใจและทักษะทางสังคมที่จะทำงานร่วมกับ

จะเห็นได้ว่า ผู้นำ หมายความว่าบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจเพราะมีความสามารถการปกครองบังคับบัญชาและจะพาผู้ตามหรือได้บังคับบัญชาไปในทางดีหรือชั่วได้

คุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์

คุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แสวงหาได้ สร้างสรรค์ให้บังเกิดขึ้นได้ “เป็นพรแสวง ไม่ใช่พรสวรรค์” (ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2552) ให้สรรสร้างหาความสุขกับงานในหน้าที่ให้มากที่สุดและดีที่สุด ให้พัฒนาตนเองแล้วนำมาเป็นแนวทางแก้ปัญหา พัฒนาหน่วยงานของตนเอง

ผู้นำควรหลีกเลี่ยงการมุ่งมั่นสร้างความสำเร็จในตำแหน่งให้กับตนเอง บนพื้นฐานของความคิดสะสม เบียดเบียน ที่มุ่งสร้างความสำเร็จทางวัตถุนิยมแต่ “มีจิตใจที่ยากจน” เป็นการใช้ภาวะผู้นำที่ไม่ถูกทิศทาง ซึ่งเป็นหนทางเสื่อมสำหรับผู้นำในที่สุด

ผู้บริหารหรือผู้นำเป็นตำแหน่งที่ทุกคนอยากได้ เป็นไปตามความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งมาสโลว์ได้ระบุไว้คือ ความต้องการด้านร่างกาย ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านสังคม ด้านมีชื่อเสียง และด้านความสำเร็จ ซึ่งเป็นความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด ผู้บริหารหรือผู้นำ ถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหน่วยงาน บุคคลที่จะก้าวเป็นผู้บริหารหรือผู้นำ ต้องมีศักยภาพ(Potential)เหนือคนอื่นในหน่วยงานหรือในกลุ่มสังคมของตนเอง ซึ่งคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ มีดังต่อไปนี้ (ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2552)

1. มีมนุษยสัมพันธ์ ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานทุกคนด้วยความนับถือ และให้เกียรติอย่างจริงจัง มีความสัมพันธ์อันดี ประนีประนอม สามารถดึงเอาศักยภาพของผู้ร่วมงานมาใช้ให้มากที่สุด ทำให้การประสานงาน การขอความร่วมมือปฏิบัติงานที่มอบหมาย ได้รับการตอบสนองด้วยความเต็มใจ และมีขวัญกำลังใจที่ดี อันจะทำให้งานบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

2. มีอารมณ์ที่มั่นคง ไม่ฉุนเฉียวง่าย ละซึ่งความโลภ โกรธ หลง จัดความขัดแย้งในหน่วยงานของตนเองเป็นเด็ดขาดและอะลุ่มอล่วย พยายามกันได้ก็ยอม ไม่มีทิฐิ มองส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่เอาเรื่องส่วนตัวมาเกี่ยวกับงาน ไม่แย่งเอาผลงาน รู้ว่างานสำเร็จเป็นผลงานของใครจึงจะให้คุณให้โทษได้อย่างยุติธรรม

3. มีบุคลิกภาพที่ดี หรือภาษาไทยที่ง่าย เข้าใจดี ใช้ว่า “มีมาดดี” คำว่ามาด หมายถึง ทุก ๆ สิ่ง ทุก ๆ อย่าง ที่อยู่ในตัวผู้นำและทุกอย่างที่ผู้นำกระทำ ตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า การยืน เดิน นั่ง นอน พูด ฟัง การแต่งกาย ฯลฯ บุคลิกหรือมาดเป็นสิ่งที่สามารถฝึกหัดกันได้ แก้ไขและปรับปรุงกันได้ หากหน่วยงานใดมีผู้นำไม่มีมาด บุคลากรก็ขาดความเชื่อมั่น ศรัทธา ไม่ร่วมทำงานหรือให้ความร่วมมือ ทำให้งานไม่บรรลุเป้าหมาย

4. เป็นแบบอย่าง ในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน ที่ต้องการให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตาม ผู้นำควรเป็นแบบอย่างที่ดี ในการครองตน ครองคน ครองงาน

5. ทำงานเป็นทีม เป็นประชาธิปไตย การวางกฎเกณฑ์ ระเบียบ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตาม ต้องใช้วิธีแบบมีส่วนร่วม โดยจัดประชุมปรึกษาหารือกับผู้ร่วมงาน พยายามดึงศักยภาพที่ดีของผู้ร่วมงานออกมาใช้ให้เป็นแนวปฏิบัติในหน่วยงานหรือองค์การของตนเอง อย่าใช้คน ๆ เดียวเป็นตัวชี้ขาด เพราะการบริหารงานโดยคนเดียวจะมีโอกาสล้มเหลวได้ง่ายกว่าการบริหารโดยกลุ่มบุคคล

6. ทำตัวเป็นครูที่ดี ที่มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงตลอดเวลา ผู้นำอย่าขี้เกียจ อย่าลืมนำผู้นำกระทำสิ่งใด ที่ไหน อย่างไร จะมีผู้ร่วมงานคอยจับจ้อง สังเกตอยู่ ถ้าปฏิบัติตนดี งานดี

มีประสิทธิภาพ เข้าลักษณะ รวดเร็ว เรียบร้อย ราบรื่น ก็จะเป็นการสอนผู้ร่วมงานโดยทางอ้อม คือเป็นการสอนด้วยการกระทำให้ดู โดยไม่ต้องบอกหรือแนะนำเป็นการส่วนตัวแต่อย่างใด

7. มีความซื่อสัตย์ สุจริต ผู้นำหรือผู้บริหารจะถูกพิสูจน์โดยใช้ความซื่อสัตย์เป็นเกณฑ์ เป็นเครื่องวัดผู้นำที่ดีมาก เพราะมนุษย์ทุกคนมีความโลภเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ถ้าผู้นำมีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้นำได้นาน อย่าหมกเม็ด อย่าเก็บความลับเรื่องเงินไว้คนเดียว โอกาสพลาดเรื่องเงินจะเป็นอันตรายมาก ผู้นำอย่าถือเงิน จับเงิน หรือซื้อของ วัสดุ อุปกรณ์ด้วยตนเอง ไม่ใช่หน้าที่ ควรให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้ร่วมงานเป็นผู้ทำในรูปของคณะกรรมการ

8. กล้าตัดสินใจ และให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการคิด รับรู้ รับทราบ ให้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการคิด เวลามีคนถามต้องตอบได้ “ต้องเป็นหนึ่งเดียว” เท่านั้น ไม่มีสองในหน่วยงานหรือองค์กร

9. ไม่หวงอำนาจ ให้กระจายอำนาจและมอบหมายหน้าที่ให้พร้อมกับมอบอำนาจในการปฏิบัติงานเป็นฝ่าย/แผนก/หมวด/งาน เป็นการมอบหมายภารกิจหรืองานสำคัญให้ผู้ร่วมงานไปปฏิบัติ โดยผู้นำคอยหมั่นกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ดูแลอยู่ห่าง ๆ อย่าไปจู้จี้จ้าน ชี้นิ้วขึ้นอยู่ตลอดเวลา อันจะเป็นผลให้ผู้ร่วมงานไม่มั่นใจ ซึ่งต่อไปจะไม่กล้าทำงาน ทำให้งานเสียทั้งระบบได้ “ผู้มอบอำนาจคือผู้มีอำนาจที่แท้จริง”

10. ให้ขวัญ กำลังใจ แก่ผู้ร่วมงานอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม รู้เห็นถึงความสามารถ และมีมือของผู้ร่วมงาน เพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจ ให้ทุกคน ทุ่มงาน และถ่วงถึง

11. เป็นนักแก้ปัญหา เมื่อมีปัญหา และเหตุการณ์เร่งด่วนเกิดขึ้น ผู้บริหารต้องแสดงความรู้สึที่เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำในการแก้ปัญหานั้น ไม่ใช่โยนปัญหาให้ผู้ร่วมงานไปจัดการกันเอง กล้ารับผิดชอบ กล้าหาญพอที่จะผจญปัญหาอย่าหนีปัญหา ดังคำที่ว่า “ปัญหาเขามีไว้ให้แก้ ไม่ใช่มีไว้ให้แบก” ปัญหาที่มีไว้ทดสอบความสามารถของผู้นำ ต้องเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ร่วมงาน อย่าปล่อยให้ผู้ร่วมงานแก้ปัญหาเร่งด่วนนั้นแบบไม่มีที่ปรึกษา จะทำได้ “ใจ” ของผู้ร่วมงาน ต่อไปผู้ร่วมงานก็จะทำงานแบบ “ถวายหัว” ให้ได้

12. พัฒนาตนเอง และนำตนเองไปสู่ความสำเร็จที่สูงสุด และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้นำต้องแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพราะหน้าที่สำคัญของผู้นำคือ การตัดสินใจสั่งการ ซึ่งต้องใช้ข้อมูลข่าวสารถึง 90 เปอร์เซ็นต์ ใช้ความรู้และประสบการณ์เพียง 10 เปอร์เซ็นต์ และมีผลแห่งความสำเร็จหรือล้มเหลวรอคอยอยู่ ผู้นำไม่มีสิทธิตัดสินใจพลาด มีแต่คำว่า “ถูกต้องเท่านั้น” จึงจะทำให้องค์กรพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลในที่สุด

13. ต้องยึดระบบระเบียบ รักษาระบบหรือวัฒนธรรมขององค์กรให้ดี ทำงานให้ได้ดี ปราศจากปัญหาและแสวงหาให้เกิดผลผลิตสูงสุด ด้วยการปฏิบัติภารกิจภายในขอบเขตที่กำหนดให้

และ/หรือนอกจากภาระหน้าที่ดังกล่าว ต้องกล้าที่จะคิดสร้างสรรค์และพัฒนางานในทุกโอกาสที่เอื้ออำนวย

14. ต้องช่วยเหลือผู้ร่วมงานทุกเรื่อง คอยเป็นห่วงเป็นใยตลอดเวลา ประสานหน่วยงานอื่น เพื่อขอความช่วยเหลือผู้ร่วมงาน และพัฒนาผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง มีการให้อภัยผู้ร่วมงานเมื่อทำผิดพลาด เป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน เป็น “ผู้นำนักบุญ” มีความเกรงใจผู้ร่วมงาน จัดตั้งกองทุน มูลนิธิ และ สมาคม ไว้คอยสนับสนุนส่งเสริมเป็นสวัสดิการแก่ผู้ร่วมงานหรือหน่วยงานและพัฒนาคุณภาพผู้ร่วมงาน ให้มีความก้าวหน้า มีความสงบสุข

15. มีความสามารถทางด้านศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน สามารถใช้คนอื่นให้ทำบางอย่างตามเป้าหมายและแนวทางที่ตนวาดฝันหรือคาดคะเนเองได้ มีอัจฉริยภาพของผู้นำที่ประกอบขึ้นด้วยคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ตั้ง

สรุป จะเห็นว่า คุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แสวงหาได้ สร้างสรรค์ให้บังเกิดขึ้นได้ “เป็นพรแสวง ไม่ใช่พรสวรรค์” ให้สรรสร้างหาความสุขกับงานในหน้าที่ให้มากที่สุดและดีที่สุด ให้พัฒนาตนเองแล้วนำมาเป็นแนวทางแก้ปัญหา พัฒนาหน่วยงานของตนเอง ผู้นำควรหลีกเลี่ยงการมุ่งมั่นสร้างความสำเร็จในตำแหน่งให้กับตนเอง บนพื้นฐานของความคิดสะสม เบียดเบียน ที่มุ่งสร้างความสำเร็จทางวัตถุนิยมแต่ “มีจิตใจที่ยากจน” เป็นการใช้อำนาจผู้นำที่ไม่ถูกต้องทิศทาง ซึ่งเป็นหนทางเสื่อมสำหรับผู้นำในที่สุด

คุณสมบัติการเป็นภาวะผู้นำที่ดีที่พึงประสงค์

เรื่องของผู้นำนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก หลายองค์กรพยายามที่จะหาวิธีในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับให้เกิดขึ้น เพื่อที่จะให้ผู้นำเหล่านี้ เป็นผู้ผลักดันความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับองค์กร มีผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ในเรื่องของภาวะผู้นำนั้น ก็ยืนยันว่า องค์กรที่ประสบความสำเร็จนั้น เป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารของตนมีภาวะผู้นำ และสามารถนำองค์กร นำคนให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ผู้นำที่ดี ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ต้องเป็นคนที่มีมองเห็นภาพในอนาคต ที่คนอื่นมองไม่เห็น มองเห็นโอกาสในอนาคตได้ และเมื่อมองเห็นภาพอนาคตแล้ว ก็ต้องสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างชัดเจน ไม่ใช่แค่ฝันเพื่องเพียงอย่างเดียวสรุปโดยย่อได้ 5 ประการ คือ

1) ผู้นำที่ดี ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ต้องเป็นคนที่มีมองเห็นภาพในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็น ต้องเห็นโอกาสในอนาคตได้ และเมื่อมองเห็นภาพอนาคตแล้ว ก็ต้องสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างชัดเจน ไม่ใช่แค่ฝันเพื่องเพียงอย่างเดียว

2) ผู้นำที่ดี จะต้องกระจายงานให้ทีมงานอย่างเหมาะสม เป็นการนำแผนงานที่กำหนดไว้นั้น มากระจายสู่พนักงาน และทีมงาน โดยพิจารณาความเหมาะสมของพนักงานแต่ละคนให้เหมาะกับงานแต่ละอย่าง เพื่อให้เขาสามารถที่จะทำงานได้ตามที่ถนัด รวมทั้งให้โอกาสคนอื่น ๆ ได้ทำงาน

3) ผู้นำที่ดี จะต้องสร้างทีมงานได้ จะต้องเป็นคนทำงานให้สำเร็จ โดยเน้นทั้งงานเน้นทั้งคน และในการสร้างทีมงานที่ดี ผู้นำก็ต้องมีทักษะในการสื่อความที่ดี มีความเป็นธรรมกับพนักงานทุกคนในทีม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เวลาทำงานก็จะเน้นให้ทุกคนร่วมกันทำงาน ไม่มีการทำตัวเด่นเพียงคนเดียว หรือรับแต่ชอบ ไม่ยอมรับผิดชอบ

4) ผู้นำที่ดี จะต้องสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานได้ มีพลังในการสร้างกำลังใจให้กับทีมงาน และกระตุ้นให้พนักงานมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จได้ เหมือนกับที่ Jack Welch อดีต CEO ของ GE ได้ใช้คำว่า Energize ก็คือการทำให้อื่นมีพลังในการทำงานอยู่เสมอ

5) ผู้นำที่ดี จะต้องเป็นผู้พัฒนาคนอื่นอยู่เสมอ มีความเข้าใจพนักงานที่มีผลงานไม่ดี และพยายามที่จะพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานมากขึ้น ผู้นำที่ดีจะไม่ตำหนิพนักงานว่า “ทำไมโง่จัง แค่นี้ยังทำไม่ได้” (ถ้าทำได้ก็คงมาเป็นหัวหน้าของผู้นำคนนี้ไปแล้ว) ประคัลภ์บัณฑิต (2553) แต่จะพยายามพัฒนาให้พนักงานทำงานให้ได้ ผู้นำที่ดีจึงเปรียบเสมือนครูที่สอนพนักงานทั้งด้านความรู้ในการทำงานและเป็นตัวอย่างสำหรับพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วย

โดยเฉพาะผู้นำที่ดี จะต้องเป็นผู้พัฒนาคนอื่นอยู่เสมอ มีความเข้าใจพนักงานที่มีผลงานไม่ดี และพยายามที่จะพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานมากขึ้น ผู้นำที่ดีจะไม่ตำหนิพนักงานว่า “ทำไมโง่จัง แค่นี้ยังทำไม่ได้” (ถ้าทำได้ก็คงมาเป็นหัวหน้าของผู้นำคนนี้ไปแล้ว) แต่จะพยายามพัฒนาให้พนักงานทำงานให้ได้ ผู้นำที่ดีจึงเปรียบเสมือนครู ที่สอนพนักงานทั้งด้านความรู้ในการทำงาน และเป็นตัวอย่างสำหรับพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วย คนที่เป็นผู้นำมักมีลักษณะบางอย่างที่เด่นกว่าผู้ตาม คนที่เป็นผู้นำมักเป็นคนที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ผู้อื่นยอมทำตาม อีกทั้งผู้ตามยอมได้นำเอาความประพฤติ ได้นำเอาแบบอย่างในการทำงาน ผู้ตามบางคนถึงกับยอมถอดแบบผู้นำ บางคนลอกเลียนแบบอย่างของผู้นำ

ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม

ผู้นำตามหลักพุทธธรรม มีที่มาจากการเลือกสรรสมาชิกในสังคม โดยการมอบอำนาจให้แก่บุคคลที่มีคุณสมบัติพิเศษ ต่างจากบุคคลอื่น เช่น มีผิวพรรณวรรณะดี มีร่างกายแข็งแรง นั้นหมายถึง ศักยภาพในการใช้อำนาจซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับปกครองหมู่คณะ การใช้อำนาจตามที่ปรากฏในหลักพุทธธรรมมีวิธีการต่าง ๆ เพื่อสนองตามวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจตามลักษณะตามผู้นำ อำนาจจึงมิใช่สิ่งสมบูรณ์ในตัวเอง แต่เป็นวิถีทาง (means) ไปสู่จุดหมาย (purposes) จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์โดยรวมของมวลสมาชิก ดังนี้

1. เพื่อทำลายอธรรม ความชั่วร้าย หรือ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากสมาชิกในสังคม จึงมีการลงโทษเพื่อเป็นการหยุดยั้งความชั่วที่เกิดขึ้น

2. เพื่อรักษาความเป็นธรรมของมวลสมาชิกในสังคม ถือเป็นแนวทางที่ดีงาม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนความถูกต้องในรูปของกฎระเบียบของสังคม

3. เพื่อสร้างความสงบสุข และความเจริญให้เกิดขึ้นในสังคมทั้งทางวัตถุและจิตใจ

อำนาจของผู้นำ ตามที่ปรากฏในพุทธธรรม แสดงให้เห็นถึงที่มาอันสำคัญของอำนาจดังกล่าว จากความยินยอม สละอำนาจของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ ได้รับรองความชอบของอำนาจผู้นำสังคม จึงมีสิทธิใช้อำนาจในฐานะผู้นำ ดังปรากฏออกมาในรูปของการเมือง โดยเนื้อหา ก็คือ การบริหารทำให้เกิดความสงบและผาสุก ในรูปการปกครอง โดยเนื้อหาก็คือ การยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่มวลชน ดังนั้น อำนาจสิทธิขาดและการยอมรับการใช้อำนาจของผู้นำ จึงเป็นสิ่งที่มวลสมาชิกได้ทำการตกลงร่วมกันแล้ว สิ่งที่ผู้นำปฏิบัติจะต้องเป็นไปโดยชอบธรรม คำนึงถึงสมาชิกในสังคม ขณะเดียวกันก็มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์แก่มวลสมาชิก อำนาจดังกล่าวนี้จึงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญคือ ความเชื่อศรัทธาของสมาชิก ที่มีต่อตัวผู้นำและการใช้อำนาจของผู้นำแบบต่าง ๆ จะเห็นว่า การใช้อำนาจของผู้นำมีความเชื่อมโยงระหว่างความสัมพันธ์ของผู้นำกับมวลสมาชิกในสังคม

เนื่องจากอำนาจกษัตริย์ดังกล่าว เป็นไปในลักษณะการยินยอมพร้อมใจของสมาชิกที่จะสละอำนาจส่วนบุคคลให้แก่ผู้นำคือกษัตริย์ ผู้มีอิสระในการใช้อำนาจในการปกครองได้เต็มที่เพื่อรักษาความชอบธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม แต่ก็ยังอยู่ในการควบคุมดูแลของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจเดิม เพราะถ้ากษัตริย์ประพฤติธรรม หรือไม่มีคุณสมบัติพอก็จะถูกถอดถอนลงและหาผู้ที่เหมาะสมกว่าเป็นแทน การใช้อำนาจในทางพระพุทธศาสนาต้องมีธรรมกำกับ เพราะความคิดทางพระพุทธศาสนายกย่องกษัตริย์คุณธรรม เป็นธรรมราชาหรือกษัตริย์ผู้เอาชนะด้วยมากกว่ากษัตริย์ผู้ทรงปราบโลกด้วยกำลัง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การปกครองของกษัตริย์ในพระพุทธศาสนามีอยู่อย่างเดียว คือ อำนาจอธรรม จะเห็นได้ว่าพุทธธรรมที่ปรากฏในคำสอนส่วนใหญ่เกี่ยวกับผู้นำและสมาชิกในสังคมนั้น ได้เน้นถึงตัวผู้นำหรือผู้ใช้อำนาจในเชิงระบอบ แต่พุ่งเป้าไปที่ตัวผู้ใช้อำนาจนั้น ประกอบกับการใช้อำนาจไปตามวัตถุประสงค์ หรือจุดหมายรวมกันของมวลสมาชิกจึงเป็นการอธิบายของคุณธรรม และการใช้อำนาจโดยธรรมลักษณะวิธีการใช้อำนาจของผู้นำที่มีความเป็นใหญ่ตามหลักพุทธธรรม ได้แสดงอภิปไตย เป็น 3 (อภิปไตยสูตร ในพระไตรปิฎก เล่มที่ 12 ทุก-ติกนิบาตข้อ 479) ลักษณะของการใช้อำนาจ อันได้แก่

1. **อัตตาริปไตย** (supremacy of self) หมายถึง การถือตนเองเป็นใหญ่ คือ ถือตนเองเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจ เขาเชื่อมั่นตนเองสูงมาก คิดว่าตัวเองฉลาดกว่าใครจึงไม่รับฟังความคิดเห็นใคร เขาไม่อดทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์ เขานิยมใช้พระเดชมากกว่าพระคุณ เมื่อบริหารงานนาน ๆ ไปจะไม่มีคนกล้าคัดค้านหรือทัดทาน ลงท้ายนักบริหารประเภทนี้มักเผด็จการ วิธีการบริหารแบบนี้ทำให้ได้งานแต่เสียคนนั่นคืองานเสร็จเร็วทันใจนักบริหาร แต่ไม่ถูกใจคนร่วมงาน เขาผูกใจคนไม่ได้ เขาได้ความสำเร็จของงาน แต่เสียเรื่องการครองใจคน

2. **โลกาธิปไตย** (supremacy of the world) หมายถึง การถือคนอื่นเป็นใหญ่ นักบริหารประเภทนี้ มีวิธีทำงานที่ตรงกันข้ามกับประเภทแรก นั่นคือ นักบริหารโลกาธิปไตยไม่มีจุดยืนเป็นของตัวเอง เขาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถตัดสินใจอะไร ถ้านั่งเป็นประธานอยู่ในที่ประชุมเขาจะ

ฟังทุกฝ่ายก็จริง แต่เมื่อฝ่ายต่าง ๆ พุดขัดแย้งกัน เขาจะไม่ตัดสินใจชี้ขาด แต่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายทุ่มเถียงทะเลาะกันเอง ใครเสนอความคิดเห็นอะไรมาเขาเห็นคล้อยตามด้วย จนไม่ยอมตัดสินใจเด็ดขาดลงไปว่าฝ่ายไหนถูกหรือผิดในที่สุดลูกน้องต้องวิ่งเต้นเข้าหาหน้าบริหารประเภทนี้อยู่เรื่อยไป ผลลงเอยด้วยลูกน้องตีกันเอง เพราะนักบริหารไม่ยอมวินิจฉัย ชี้ขาดว่า จะทำตามข้อเสนอของใคร

3. ธรรมาธิปไตย (supremacy of the dharma) หมายถึง การถือธรรมหรือหลักการเป็นสำคัญ นักบริหารประเภทนี้ถือหลักการ ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่กระทำการด้วยปรารภสิ่งที่ได้ศึกษาตรวจสอบตามข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวางแจ้งชัดและพิจารณาอย่างดีที่สุด เต็มขีดแห่งสติปัญญาจะมองเห็นได้ด้วยความสามารถที่กระจ่าง เป็นไปโดยชอบธรรม และเพื่อความดีงาม เป็นปริมาณอย่างสามัญ ได้แก่ทำการด้วยความเคารพหลักการ กฎ ระเบียบกติกา (Outdoor Education For Youth and Living Society, 2560)

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคไทยแลนด์ 4.0

คุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์นั้นเมื่อรวบรวมจากตำราก็น่าจะมีจำนวนมาก ทำให้ผู้บริหารมีความลังเลว่า ในฐานะที่ตนเป็นผู้บริหารควรจะยึดถือคุณธรรมข้อใดในการบริหารงาน โดยเฉพาะเมื่อเพิ่มหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเข้าไป ก็จะมีจำนวนมากขึ้นเป็นทวีคูณ ทำให้ไม่รู้ว่าจะนำหลักธรรมอะไรมายึดถือเป็นหลักปฏิบัติที่จะเป็นประโยชน์ได้จริง ๆ จากการศึกษารวบรวมแนวทางต่าง ๆ จากเอกสารรวมทั้งพระราชดำรัสต่าง ๆ โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่า คุณธรรมเหล่านั้นจะต้องครอบคลุมหน้าที่ และภารกิจของผู้บริหาร 3 ประการ คือ การครองตน ครองคน และครองงาน จากพระราชดำรัสตอนหนึ่งซึ่งพระราชทานแก่ผู้เข้าเฝ้าในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2527 เป็นข้อความที่ครอบคลุมเฉพาะที่จำเป็นและสำคัญในการนำไปปฏิบัติงานในฐานะผู้นำได้เป็นอย่างดี ดังมีความว่า “กำลังใจ กำลังปัญญา กำลังความคิด ความซื่อสัตย์ ทุกสิ่งทุกอย่างมีความหมายทั้งนั้น ไม่ใช่ไม่มีความหมาย เวลาท่านผู้ใหญ่ไปให้อวาทบอกวาทให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำการงานด้วยความตั้งใจที่ดี ให้หลักวิชาการให้ถูกต้อง ท่านผู้ใหญ่ท่านพูดอย่างนั้นมากมาย ท่านไปที่ไหนก็ต้องพูดอย่างนั้น แล้วก็ไม่มี ความหมาย ที่จริงมีความหมายต้องพูดซ้ำซากว่า ขอให้ทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ทำด้วยรู้ทัน ทำด้วยความรู้ไม่เพเลอสติ ทำด้วยมีหลักวิชา ทำด้วยความไม่มีอคติ”

จากพระบรมราโชวาทดังกล่าว มีข้อความที่พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า ให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่มีอคติ ทำงานด้วยความตั้งใจที่ดี ให้หลักวิชาการให้ถูกต้อง และ เมื่อนำพระราชดำรัสดังกล่าวซึ่งกล่าวไว้เมื่อ 30 กว่าปีก่อน แต่ยังคงมีความทันสมัย สามารถนำมายึดถือและปฏิบัติได้เป็นอย่างดี และเมื่อนำมาวิเคราะห์ดู ก็สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ข้อใหญ่ ซึ่งเป็นคุณธรรมของผู้นำ เพื่อการประพฤติปฏิบัติในการครองตน ครองคน และครองงานได้เป็นอย่างดี นั่นก็คือ ให้มีความซื่อสัตย์ ให้มีความยุติธรรม ให้ทำงานด้วยความตั้งใจที่ดี และใช้หลักวิชาการในทางที่ถูกต้อง

องค์กรทั้งหลายไม่ว่า องค์กรของรัฐหรือบริษัทเอกชนจะเจริญก้าวหน้า และมีความยั่งยืนได้ก็ ต้องอาศัยบุคลากรในองค์กร เป็นกำลังการขับเคลื่อนนำพาองค์กร ไปสู่เป้าหมาย คือ ความสำเร็จ โดยเฉพาะผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารทุกระดับต้องถือว่า มีบทบาทสำคัญยิ่งเพราะถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่ดีและ มีความ สามารถ เข้ามาบริหาร องค์กรนั้น ก็เป็นอันหวังความเจริญก้าวหน้าได้ แต่หากได้ผู้นำไม่ดี บกพร่องด้านคุณธรรม ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต ย่อมนำพาองค์กรไปสู่ความเสื่อมได้ ไม่วันใด ก็วันหนึ่ง ซึ่งก็มีตัวอย่างให้เห็นในสังคมไทย

ฉะนั้น ผู้นำที่ดี จึงต้องมีคุณสมบัติหรือมีความเพียบพร้อม ด้วยคุณธรรมหลายๆ อย่างอยู่ใน ตัว โดยคุณธรรมของผู้นำหากยกหลักธรรม ในทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับการจัดสรรไว้พร้อมสรรพ อยู่เพื่อการเลือกสรรนำมาใช้ให้เหมาะกับกาลเทศะ บุคคล และสถานการณ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551 : 326)

สรุป

ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคปัจจุบันเป็นสิ่งที่แสวงหาได้ สร้างสรรค์ให้บังเกิดขึ้นได้ เป็นพร แสวง ไม่ใช่พรสวรรค์ ให้สรรสร้างหาความสุขกับงานในหน้าที่ให้มากที่สุดและดีที่สุด ให้พัฒนาตนเอง แล้วนำมาเป็นแนวทางแก้ปัญหา พัฒนาหน่วยงานของตนเอง ผู้นำควรหลีกเลี่ยงการมุงมั่นสร้าง ความสำเร็จในตำแหน่งให้กับตนเอง บนพื้นฐานของความคิดสะสม เปียดยั่งยืน ที่มุ่งสร้างความร่ำรวย ทางวัตถุนิยมแต่ “มีจิตใจที่ยากจน” เป็นการใชภาวะผู้นำที่ไม่ถูกทิศทาง ซึ่งเป็นหนทางเสื่อมสำหรับผู้นำ

ในที่สุดผู้นำที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผู้นำที่สมบูรณ์แบบ ทั้งในด้านคุณภาพทางจิตใจ และคุณภาพ ด้านความสามารถ กล่าวคือ ในด้านคุณภาพทางจิตใจก็เป็นผู้นำที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม ความซื่อสัตย์ เป็นหลัก โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ปวงชนหรือหมู่คณะ แก่สังคม แก่โลก เป็นหลัก ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง โดยทำตนเป็นผู้นำที่เป็นที่พึ่งของหมู่ชน เป็นที่พึ่งของสังคม ตลอดจนเป็นที่พึ่งของมนุษยชาติอย่างสมบูรณ์

ส่วนในด้านคุณภาพด้านความสามารถ ก็เป็นผู้นำที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วนเช่น ด้านการจัดระบบบริหารงาน ด้านความรู้พื้นฐานทางกฎหมาย เศรษฐกิจ สถานการณ์ โลกเป็นต้น

ดังนั้น ผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักครองตน ครองคน ครองงาน จึงเป็นผู้นำที่ สามารถครองตนให้เป็นที่ยอมรับนับถือและศรัทธาของบุคคลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร อีกทั้งเป็นผู้นำที่ครองคนด้วยความยุติธรรมโดยการสร้างทีมงานที่แข็งแกร่งในการบริหารงาน และเป็น ผู้นำที่ครองงานด้วยการพัฒนาระบบการบริหารงานในองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการ แก้ปัญหาโดยใช้องค์ความรู้เป็นฐาน ทำให้บุคลากรเป็นผู้รอบรู้ มีการคิดอย่างเป็นระบบ มีโมเดล ความคิด มีทีมการเรียนรู้ ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ในระบบการบริหารงานทุก ๆ ส่วน จึงทำให้

องค์กรสามารถปรับเปลี่ยนการทำงานได้อย่างสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ได้

เอกสารอ้างอิง

- กิติ ตัยคานนท์. (2527). *เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: เพลวอักษร.
- ฉายศิลป์ เชี่ยวชาญพิพัฒน์. (2527). *การบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เถาว์วัลย์ นันทาภิวัฒน์. (2521). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ (Leadership)*. กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์.
- สมยศ นาวการ. (2538). *การบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- อธิปไตยสูตร. ใน พระไตรปิฎกเล่มที่ 12 อังคุตตรนิกาย เอก-ทุก-ติกนิบาตข้อ 479.
- ประคัลภ์ ปั่นทพลังกูร. (2553). *คุณสมบัติสำคัญของการเป็นผู้นำที่ดี Think People Consul Ting*. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2560 จาก <https://prakal.wordpress.com>.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2552). *คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์*. เรียกใช้เมื่อ 16 กันยายน 2560 จาก <https://www.gotoknow.org/posts>.
- Outdoor Education For Youth and Living Society. (2560). *ผู้นำและภาวะผู้นำ...กับความสำเร็จขององค์กร*. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://phinit0112.blogspot.com>.

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ Brochure

DEVELOPMENT OF TEACHING MATERIALS FOR BROCHURE PUBLICATIONS

พระครูโสภณวีรานุวัตร

Phrakhrusophonweeranuwat

พระครูวิบูลย์เจติยานุรักษ์

Phrakhru wiboonjetianurak

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ

Phakhruskosoltammanusit

เอกมงคล เพ็ชรวงษ์

Aekmongkol phetchawong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : 2555ido@gmail.com

บทคัดย่อ

เริ่มแรกในระบบการพิมพ์จะใช้ช่างศิลป์ ช่างทำแม่พิมพ์ที่มีทักษะและความชำนาญในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เป็นอย่างมาก ซึ่งสิ่งพิมพ์เริ่มแรกนั้นเป็นการแกะสลักตัวอักษรลงหิน จากนั้นก็เขียนบนผ้าไหม หนังสัตรี จากนั้นพัฒนาการมาเป็นการเขียนบนกระดาษโดยในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ให้การสร้างงานสิ่งพิมพ์ง่ายขึ้นก่อนที่จะเรียนรู้ถึงกระบวนการที่จะกล่าวถึงความหมายของสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทของโปรแกรมที่ใช้ในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ กระบวนการสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยกระจายความรู้ ข่าวสาร เรื่องราว แนวความคิด ประเพณีวัฒนธรรม และธุรกิจต่าง ๆ ไปสู่สังคมมนุษย์อย่างเป็นประสิทธิภาพ และสังคมยังมีความก้าวหน้ามากเพียงใดยังต้องการแพร่กระจายข่าวสารข้อมูลมากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลมาก และเป็นที่ยอมรับกันว่าโลกมนุษย์ในยุคปัจจุบันนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารหรืออินเทอร์เน็ต ที่ต้องการความรู้และข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาและตัดสินใจ การให้บริการด้านข่าวสารที่มีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งทำให้เกิดศาสตร์แขนงใหม่นั้น คือ การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยกระจายความรู้ ข่าวสาร เรื่องราว แนวความคิด ประเพณีวัฒนธรรม และธุรกิจต่าง ๆ ไปสู่สังคมมนุษย์อย่างเป็นประสิทธิภาพ และสังคมยังมีความก้าวหน้ามากเพียงใดยังต้องการแพร่กระจายข่าวสารข้อมูลมากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลมาก และเป็นที่ยอมรับกันว่าโลกมนุษย์ในยุคปัจจุบันนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารหรืออินเทอร์เน็ต ที่ต้องการความรู้และข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาและตัดสินใจ การให้บริการด้านข่าวสารที่มีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งทำให้เกิดศาสตร์แขนงใหม่นั้น คือ การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์

คำสำคัญ : การพัฒนา, สื่อการเรียนการสอน, สิ่งพิมพ์ Brochure

Abstract

We could turn back time actually for initially for the printing system, artisans use for the mold maker with the skills and expertise in producing printing media. The initial publication is carved into the stone and then directly wrote it on to the silk leather, it will be later developed into writing on paper. At the present time, with the new computer technology is an advantaged of the printing for more easier. So many ways before learning how to get achievement to be successful, how to mention the meaning of the printing media system, what kind of printing media, and what kind of program is using for the production. The printing media process is a very important medium to help and get into the knowledge, news, stories, ideas, traditions, culture and business to human society as effectively. How much more social progress is needed to make the globalization into the public? Which is currently a very informative era? It is accepted that the human world today is the age of information. Some knowledge and information are both of basis for planning, development and decision making. Providing effective news services is essential, which has been persuading for a new branch of science. Production of printing media is an important for helping and spreading over all around knowledge, news, stories, ideas, traditions, culture. The business development is directly to human society an impact to social or public, they can consume all media by data information.

Keywords: Development, teaching materials, brochure publications

บทนำ

สื่อการสอน (Instructional Media) หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับการสอนของครูไปถึงผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามจุดประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นอย่างดี สื่อที่ใช้ในการสอนนี้ อาจจะเป็นวัตถุสิ่งของที่มีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ได้ เช่น วัตถุสิ่งของตามธรรมชาติ ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ วัตถุสิ่งของที่คิดประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นสำหรับการสอน คำพูดท่าทาง วัสดุ และเครื่องมือสื่อสาร และ กิจกรรมหรือกระบวนการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ สื่อการเรียนการสอนนั้นมีหลากหลายประเภท อาทิ เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ ชุดการสอน เป็นต้น

บทความนี้ นำเสนอสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่ง ซึ่งอยู่ในหมวด สื่อสิ่งพิมพ์ นั่นก็คือ โบรชัวร์ เป็นสื่อหลักแรกๆ ที่ใคร่ก็นึกถึงเมื่อพูดถึงการโปรโมทแบรนด์ มีลักษณะเด่นคือการบอกข้อมูลแบรนด์อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และถูกส่งต่อไปยังกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ เรียกได้ว่า เป็นสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ สุดคลาสสิก ที่ไม่ว่าแบรนด์ไหนก็ขาดไม่ได้

โบรชัวร์ที่ดี จะทำให้บรรลุเหตุแห่งการสร้างแบรนด์ เลือกกลุ่มเป้าหมายได้ สิ่งที่ต้องการบอกกับผู้บริโภคจะถูกส่งต่อโดยตรง และยังสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการแจกจ่ายโบรชัวร์ได้อีกด้วย เพราะนอกจากการแจกจ่ายในจุดพื้นที่ต่าง ๆ แล้ว โบรชัวร์ยังสามารถส่งต่อผ่านไปรษณีย์ให้แก่กลุ่มลูกค้าที่ต้องการได้โดยตรง และการให้ข้อมูล การเข้าถึงจุดประสงค์ในการสร้างแบรนด์ จะต้องมีการให้ข้อมูลที่เพียงพอ ไม่ว่าแบรนด์ใหญ่ขนาดไหน โบรชัวร์ยังถือเป็นกลยุทธ์ที่จำเป็น ถึงแม้สื่อออนไลน์ในปัจจุบันจะเป็นสื่อที่ถูกนิยมมาก แต่โบรชัวร์ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อทางด้านการศึกษาทั้งอดีตและปัจจุบัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของโบรชัวร์

ดังนั้น โบรชัวร์จึงถือเป็นทางเลือกที่สามารถมอบข้อมูลอย่างครบถ้วนให้กับกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นจุดประสงค์ของแบรนด์ พันธกิจ หรือแม้กระทั่งด้านการพัฒนาการศึกษาต่าง ๆ ในทุกการวางแผนสำหรับการทำกลยุทธ์โบรชัวร์ จะต้องอาศัยความละเอียด เนิบคม และรอบคอบ ให้สอดคล้องกับผู้พบเห็น

ความหมายบทบาทความสำคัญของสื่อสิ่งพิมพ์

1. ความหมายของคำว่า “สื่อ”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำนี้ไว้ดังนี้ “สื่อ (กริยา) หมายถึง ติดต่อให้ถึงกัน เช่น สื่อความหมาย ชักนำให้รู้จักกัน สื่อ (นาม) หมายถึง ผู้หรือสิ่งที่ติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกัน เช่น เขาใช้จดหมายเป็นสื่อติดต่อกัน เรียกผู้ที่ทำหน้าที่ชักนำให้ ชายหญิงได้แต่งงานกันว่า พ่อสื่อ หรือ แม่สื่อ (ศิลปะ) วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาสร้างสรรค์งานศิลปกรรม ให้มีความหมายตามแนวคิด ซึ่งศิลปินประสงค์แสดงออกเช่นนั้น เช่น สื่อผสม” และนักเทคโนโลยีการศึกษาได้มีการนิยามความหมายของคำว่า “สื่อ” ไว้ดังต่อไปนี้

Heinich และคณะ (1996) Heinich เป็นศาสตราจารย์ ภาควิชาเทคโนโลยีระบบการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University) ให้คำจำกัดความคำว่า “media” ไว้ดังนี้ “Media is a channel of communication.” ซึ่งสรุปความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ “สื่อ คือ ช่องทางในการติดต่อสื่อสาร” Heinich และคณะยังได้ขยายความเพิ่มเติมอีกว่า “media มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน มีความหมายว่า ระหว่าง (between) หมายถึง อะไรก็ตามซึ่งทำการบรรทุกหรือนำพาข้อมูลหรือสารสนเทศ สื่อเป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างแหล่งกำเนิดสารกับผู้รับสาร”

J.Romiszowski (1992) ศาสตราจารย์ทางการออกแบบ การพัฒนา และการประเมินผล สื่อการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยซีราคิวส์ (Syracuse University) ให้คำจำกัดความคำว่า “media” ไว้ดังนี้ “the carriers of messages, from some transmitting source (which may be a human being or an inanimate object) to the receiver of the message (which in our case is the learner)” ซึ่งสรุปความเป็น ภาษาไทยได้ดังนี้ “ตัวนำสารจากแหล่งกำเนิดของการสื่อสาร (ซึ่งอาจจะเป็นมนุษย์ หรือวัตถุที่ไม่มีชีวิต) ไปยังผู้รับสาร (ซึ่งในกรณีของการเรียนการสอนก็คือ ผู้เรียน)”

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สื่อ หมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสารกับ ผู้รับสาร เป็นสิ่งที่นำพาสารจากแหล่งกำเนิดไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เกิดผลใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการ สื่อสาร

2. ความหมายของคำว่า “สิ่งพิมพ์”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 1-191) ได้กล่าวให้ความหมายไว้ เช่น เดียวกันกับในพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 (พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484, 2546) กล่าวว่า “สิ่งพิมพ์ หมายถึง สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใด ๆ ที่พิมพ์ขึ้น รวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผ่นผัง แผนภาพ ภาพระบายสี ใบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน”

3. ความหมายของคำว่า “สื่อสิ่งพิมพ์”

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้เกี่ยวกับสิ่ง พิมพ์ ดังนี้

ธีระศักดิ์ ละม่อม (2542 : 49) กล่าวว่า “สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อที่เกิดขึ้นจากการพิมพ์ นั้นเอง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว หรือ โปสเตอร์ จุดประสงค์ในการจัดทำนั้นก็เพื่อความรู้หรือบันเทิง”

นลินี เสาวภาคย์ (2542 : 141) กล่าวว่า “สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อที่ใช้ติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกันโดยภาษาเขียน โดยใช้วัสดุกระดาษพิมพ์ออกมาพร้อมกัน เพื่อแจกจ่ายให้กับผู้อ่านได้ คราวละมาก ๆ สื่อสิ่งพิมพ์นี้อาจออกมาในรูปแบบต่าง ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ นิตยสาร วารสาร จุลสาร หนังสือพิมพ์ ใบปลิว แผ่นพับ หนังสือคู่มือ และโปสเตอร์ เป็นต้น”

สุรัตน์ นุ่มนนท์ (2539 : 6) กล่าวว่า “สื่อสิ่งพิมพ์” หมายถึงสิ่งที่ใช้ในการพิมพ์เป็นหลัก จึงไม่ได้หมายถึงหนังสือพิมพ์และนิตยสารเท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงสิ่งพิมพ์ทุกประเภท

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า “สื่อสิ่งพิมพ์” ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หนังสือ โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว จดหมายข่าว หนังสือเล่มเล็ก และคู่มือ เป็นต้น ทำให้มองเห็นถึงวัสดุหลักที่ใช้ในการจัดทำคือกระดาษใช้ในการตีพิมพ์นั่นเอง และเราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าแนวโน้มในอนาคตที่เป็นมาจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด จะทำให้เราได้เห็นสื่อสิ่งพิมพ์ถูกแปลงให้อยู่ในรูปแบบของดิจิทัลเพื่อลดภาระปัญหาหลากหลายต่าง ๆ รวมทั้งความสะดวกในการจัดเก็บ นำเสนอ พกพา และการค้นคว้าอย่างรวดเร็ว

4. บทบาทความสำคัญของสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมมนุษย์เพราะเป็นเครื่องมือและช่องทางที่เปิดโอกาสให้มนุษย์สื่อสารกันได้ในทุกสถานที่และโอกาส อันนำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ หล่อหลอมความเข้าใจ สานสัมพันธ์ทางความคิด ก่อให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งเป็นสะพานนำไปสู่การสร้างเชื่อมโยงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม บทบาทที่สำคัญของสื่อสิ่งพิมพ์ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะถึงบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ไว้ กล่าวคือ

วิชย พยัคฆโส (2542 : 1) “สื่อสิ่งพิมพ์มีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศเพราะสื่อสิ่งพิมพ์ได้ เสริมสร้างบทบาทพื้นฐานด้านการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองควบคู่กันไป บางครั้งมีผู้กล่าวว่า ความเจริญ ของประเทศใดอาจวัดได้จากปริมาณการบริโภคกระดาษของชนในชาตินั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่ง สำหรับประเทศไทย เช่นเดียวกัน บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ได้มีบทบาทสูงยิ่งในการพัฒนาประเทศมาจนปัจจุบันและในอนาคตต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

จันทนา ทองประยูร (2537 : 14) กล่าวว่า “ เมื่อเทคโนโลยีทางการพิมพ์เจริญก้าวหน้าจนถึงขั้นมีการ ประดิษฐ์เครื่องจักรและอุปกรณ์ทางการพิมพ์ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพิมพ์จำนวนมากในระยะเวลาอันรวดเร็วทำให้สิ่งพิมพ์มีบทบาทมากมายในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ตั้งแต่การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งให้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง เป็นแหล่งข้อมูลที่มนุษย์ใช้ประกอบการตัดสินใจ ฯลฯ สิ่งพิมพ์นอกจากจะมีบทบาทอย่างมากในชีวิตประจำวันระดับบุคคลแล้วยังมีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาบ้านเมือง ต่อความเจริญทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมด้วย

อนันต์ธนา อังกินันท์ (2539 : 260) กล่าวว่า “สื่อสิ่งพิมพ์มีบทบาทอย่างสำคัญในสังคมทั้งทาง ด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และการมรอิทธิพลที่ แตกต่างไปจากสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ อาจสรุปบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อสังคมได้ 3 ประการคือ บทบาทในการพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาสังคม”

สุรัตน์ นุมนนธ์ (2539 : 60) กล่าวว่า “สื่อสิ่งพิมพ์มีส่วนช่วยให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลง ไปอย่างมากจากยุคปราศจากสิ่งพิมพ์ สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อนำไปประกอบอาชีพ ด้วยการเรียนรู้จากหนังสือ อย่างไรก็ตาม แม้สื่อสิ่งพิมพ์จะสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่มนุษย์ได้หลายประการ แต่ก็สามารถชักนำไปในทางที่ผิด ได้จนเป็นการทำลายสังคม แต่โดยคุณประโยชน์ส่วนรวมแล้ว สื่อสิ่งพิมพ์ได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือให้การดำรงชีวิต ของมนุษย์ดีขึ้น รวมทั้งได้ช่วยแนะนำ แก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ”

ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ถึงวัตถุประสงค์ในการการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ขึ้นมา ก็เพื่อเป็นเครื่องมือทางการสื่อสารเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ในการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์แต่ละประเภท

ความเป็นมาสื่อสิ่งพิมพ์

สิ่งพิมพ์ถือได้ว่า เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งควบคู่มากับการพัฒนาการของมนุษยชาติ และจัดเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญมาตลอดนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในการถ่ายทอด ความรู้วิชาการ และเพื่อการติดต่อ สื่อสารสำหรับมนุษยชาติ ดังคำจำกัดความของ พจนี พลสิทธิ์ (2536 : 3) สรุปความเป็นมาและความสำคัญของสิ่งพิมพ์ไว้ว่า “สิ่งพิมพ์” นับเป็นวัสดุที่แสดงถึงพัฒนา การความเจริญก้าวหน้าทางด้านสติปัญญา ของมนุษย์ ความคิด จินตนาการ เจตคติ ความฝัน ชีวิต วัฒนธรรม สังคม เหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ของมนุษย์แต่ละยุคสมัย สามารถเก็บรักษาสืบทอดจากชน รุ่นหนึ่งไปสู่ชนรุ่นหลัง ความคิดในเรื่องการพิมพ์นั้นนอกเหนือจาก เพื่อเป็นเครื่องมือในการบันทึก ความคิด จินตนาการ ความรู้ และเหตุการณ์ต่าง ๆ แล้วยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าชนชาติต่าง ๆ ในโลกนี้ล้วนมีความพยายามที่จะพัฒนาความคิดของตนให้เจริญก้าวหน้าทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ความคิด ในเรื่องการพิมพ์ที่มีจุดประสงค์เริ่มแรกก็คง เพื่อให้มีการแพร่หลาย เรื่องความคิด ความรู้ ไปสู่ชนรุ่น หนึ่ง และเพื่อให้มีหลาย ๆ สำเนาจะได้เก็บรักษาให้คงอยู่ได้นานปีนั้น ในยุคปัจจุบัน ชนรุ่นหลังได้สาน ต่อความคิดเรื่องการพิมพ์จนกระทั่งกลายเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยและซับซ้อน สามารถผลิตสิ่งพิมพ์ได้ หลากหลายชนิดตอบสนองวัตถุประสงค์ของมนุษยชาติได้กว้างขวางนอกเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์ จะเป็น สื่อมวลชนที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษยชาติมานานนับพัน ๆ ปี และมีความเก่าแก่กว่าสื่อมวลชนประเภท อื่นไม่ว่าจะเป็น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีการใช้ แพร่หลายไปทั่วโลกเช่นในปัจจุบันก็ตาม แต่สื่อสิ่งพิมพ์ก็ยังเป็นสื่อที่มีการใช้อย่างแพร่หลายเป็นที่นิยม ของทุกชนชาติมิได้ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทใดก็ตาม เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ สาเหตุสำคัญที่ทำให้สื่อสิ่งพิมพ์ยังเป็นที่นิยมแพร่หลายมา โดยตลอด ก็เพราะบุคคลสามารถเลือกอ่านได้ตามความเหมาะสม อีกทั้งยังใช้เป็นเอกสารอ้างอิงได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

ประวัติการพิมพ์ในประเทศไทย

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กรุงศรีอยุธยา ได้เริ่มแต่งและพิมพ์หนังสือคำสอนทาง ศาสนา คริสต์ขึ้น และหลังจากนั้นหมอบรัดเลย์เข้ามาเมืองไทย และได้เริ่มดำเนินงานพิมพ์จนสนใจเป็น ธุรกิจด้านการพิมพ์ในเมืองไทย

พ.ศ. 2382 ได้พิมพ์เอกสารทางราชการเป็นชิ้นแรก คือ หมายประกาศห้ามสูบบุหรี่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้จ้างพิมพ์จำนวน 9,000 ฉบับ

ต่อมาเมื่อวันที่ 4 ก.ค. 2387 ได้ออกหนังสือฉบับแรกขึ้น คือ บางกอกรีคอร์ดเดอร์ (Bangkok Recorder) เป็นจดหมายเหตุอย่างสั้น ออกเดือนละ 2 ฉบับ 15 มิ.ย. พ.ศ. 2404 ได้พิมพ์หนังสือเล่ม ออกจำหน่ายโดยซื้อลิขสิทธิ์จาก หนังสือนิราศลอนดอนของหม่อมราโชทัยและได้เริ่มต้นการซื้อขาย

ลิขสิทธิ์จำหน่ายในเมืองไทย หมอบรัดเลย์ได้ถึงแก่กรรมในเมืองไทยกิจการ การพิมพ์ของไทยจึงเริ่มต้นเป็นของไทย

พ.ศ. 2500 ประเทศไทยจึงนำเครื่องพิมพ์แบบโรตารี ออฟเซต (Rotary off Set) มาใช้เป็นครั้งแรก โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชนำเครื่องหล่อเรียงพิมพ์ Monotype มาใช้กับตัวพิมพ์ภาษาไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดโรงพิมพ์ธนบัตรในเมืองไทยขึ้นใช้เอง

สื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ Brochure

ความหมายของโบรชัวร์ (Brochure) คือ เอกสารเย็บเล่มหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “โบรชัวร์” นั้นเป็นที่ยอมรับจากภาษาฝรั่งเศสว่า “Brochure” โดยใช้เรียกทับศัพท์ของ สิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งในความหมายที่แท้จริงแล้วคือโบรชัวร์หมายความว่าหนังสือเล่มเล็กที่มีภาพ ข้อมูล สินค้า หรือบริการ ภาพและข้อมูลนั้นอาจจะเป็น ข้อมูลขององค์กร เช่น บริษัท ห้าง ร้าน หน่วยงานราชการต่าง ๆ เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของโบรชัวร์ จึงใช้เป็นสื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการขาย โบรชัวร์ที่ดีมีคุณภาพช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสินค้าและบริการขององค์กรมีมากขึ้นทำให้การขายง่ายขึ้น ขายดีขึ้น รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลมีความรวดเร็วและน่าสนใจมากยิ่งขึ้นตามมาด้วย

ลักษณะที่สำคัญของโบรชัวร์ หรือเอกสารเย็บเล่ม ก็คือ เป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่มุ่งเสนอข่าวสารเป็นการเฉพาะและต้องการ เนื้อหารายละเอียดที่สามารถบรรจุได้มากกว่าแผ่นพับทั่ว ๆ ไป รวมทั้งในการจัดทำโบรชัวร์จะมีการเอาใจใส่ในคุณภาพ ทางกราฟิกมากกว่างานพิมพ์ประเภทจุลสาร

ส่วนรูปแบบโบรชัวร์ มักจะทำเล่มแบบเย็บมุงหลังคา ซึ่งจะต้องมีปกหน้า-หลังด้วยนั่นเอง ปัจจุบันอาจจะมีหลายขนาดและอาจจะไม่เย็บเล่ม แต่เป็นการพับเก็บเล่มก็ได้

ตัวอย่างงานพิมพ์โบรชัวร์ที่พบเห็นโดยทั่วไป เช่น เอกสารโฆษณาสินค้า เอกสารแนะนำองค์กร บริษัท ร้านค้า เป็นต้น

สื่อโบรชัวร์เป็นที่นิยมและเหมาะกับองค์กรที่อยู่เพราะเนื้อที่มีมากนี้เองทำให้การประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการมีได้อย่างไม่อย่างจำกัด และยังคงน่าเชื่อถือหลากหลาย โบรชัวร์นั้นเปรียบเสมือน Portfolio (หนังสือแนะนำ) ที่แสดงถึงภาพลักษณ์หน้าตาและรูปแบบของบริษัทนั้น ๆ การทำโบรชัวร์ให้ดีมีคุณภาพจึงต้องใช้เวลารวบรวมข้อมูล และออกแบบให้ดีเพื่อให้ โบรชัวร์เป็นสื่อกลางในการเสริมสร้าง Brand (รูปลักษณ์ สัญลักษณ์) ให้กับบริษัทนั่นเอง ซึ่งโบรชัวร์จะมีจำนวนหน้าที่ค่อนข้างมาก โดยทั่วไปโบรชัวร์มักจะจัดทำเป็นเล่ม เล่มหนึ่งประมาณ 8-16 หน้า โบรชัวร์จะอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับบริษัทและสินค้าได้อย่างละเอียด (มนูญ ไชยสมบูรณ์, 2551)

ขั้นตอนการเตรียมงานพิมพ์โปสเตอร์

กำหนดวัตถุประสงค์

ก่อนที่จะจัดทำพิมพ์โปสเตอร์ จำเป็นต้องทราบจุดประสงค์ในการจัดทำ เช่น ทำขึ้นเพื่อแนะนำสินค้าหรือบริษัท กำหนดหัวข้อที่จะบรรจุลงในโปสเตอร์ กำหนดช่องทางการแจกจ่าย เช่น แจกหน้าร้าน แจกตามศูนย์การค้าต่าง ๆ หรือส่งทางไปรษณีย์ถึงลูกค้าโดยตรงกำหนดแผนและช่วงเวลาการแจกจ่าย และท้ายสุดตั้งความคาดหวังที่จะได้รับ ความคาดหวังอาจรวมถึงการรับรู้หรือการต่อยอดความนึกคิดในผลิตภัณฑ์หรือการบริการนั้น ๆ ด้วย

กำหนดรูปแบบ ขนาด และจำนวนพิมพ์

วิธีหนึ่งในการกำหนดรูปแบบก็คือดูตัวอย่างโปสเตอร์ที่มีอยู่ในท้องตลาด โปสเตอร์ตามศูนย์การค้าหรือโปสเตอร์ที่ได้รับทางไปรษณีย์ เลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับงานที่จะทำ สำหรับขนาดให้เลือกว่าจากขนาดของโปสเตอร์ ที่ระบุข้างล่างได้เพื่อความสะดวกไม่เสียเศษในการพิมพ์ ส่วนจำนวนพิมพ์ให้ดูจากความต้องการใช้งาน

ในขั้นนี้ควรจัดทำแบบร่างโปสเตอร์คร่าว ๆ (Layout) เพื่อดูว่า จะเดินเรื่องอย่างไรตลอดทั้งเล่ม มีหัวเรื่องและภาพประกอบอย่างไร ฯลฯ

ออกแบบจัดทำอาร์ตเวิร์ค

ในปัจจุบันจะใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ในการออกแบบและจัดทำต้นฉบับ ซอฟต์แวร์ที่เกี่ยวข้องกับภาพและการตกแต่งภาพ มักใช้ Adobe Photoshop ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจัดหน้า มักใช้ Adobe Indesign, Illustrator, Pagemaker ในการจัดทำต้นฉบับโปสเตอร์ ให้คำนึงถึงปกที่ผู้รับจะพบเห็นถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ต้องให้เด่นสะดุดสายตา ปกโปสเตอร์บางเล่มมีการทำไค้ต เป็นรูปให้ดูแปลกตา บางเล่มเคลือบปกด้วยพลาสติกด้านแล้วเคลือบสปีดยูวีบนภาพ ที่ต้องการเน้น ฯลฯ ข้อความในหน้าแรกต้องกระชับสื่อถึงสิ่งที่ต้องการให้รับทราบ และเร้าใจให้อ่านรายละเอียดในหน้าต่อ ๆ ไป ในหน้าอื่น ๆ ให้ดำเนินเรื่องราวและภาพอย่างต่อเนื่อง จากหน้าหนึ่งไปอีกหน้าหนึ่ง การจัดรูปแบบแต่ละหน้าให้มีลักษณะที่เข้ากัน และให้ดูไม่ขัดกันหรือไม่ต่อเนื่องกัน เช่น จัดระยะขอบเท่ากันทุกหน้า ใช้สีโทนเดียวกัน ใช้ฟอนต์เดียวกัน

อนึ่งงานพิมพ์โปสเตอร์ที่ดี เริ่มจากต้นฉบับที่ดี ภาพที่คมชัด ใช้ซอฟต์แวร์ที่ถูกต้อง และที่สำคัญที่สุด การพิมพ์ต้องได้คุณภาพ เมื่อได้โปสเตอร์ที่ดีย่อมมีส่วนช่วยให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

สื่อการเรียนการสอนทางศาสนาออกมาในรูปแบบประเภทสิ่งพิมพ์

1. พุทธ-ดิฉัน (พระเอกชัย อรินทโม, 2561) สถาปติยกรรม ลงมาสู่การออกแบบกราฟิกที่ใช้ในการสื่อสารกับผู้คนโดยตรงพระเป็นนักออกแบบผู้ทำงานออกแบบนิเทศศิลป์ให้กับงานพุทธศาสนา มาแล้วนับไม่ถ้วน เคยสงสัยไหมว่าทำไมกราฟิกใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาต้องเป็นลายไทย

“ถ้าจะมองเรื่องของหลักธรรมกับการออกแบบกราฟิกบนป้ายโฆษณา ก็ตาม **บนโบรชัวร์** ก็ตาม **ในสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อออนไลน์**ก็ตาม อะไรคือศิลปะของพุทธที่แท้จริง ในเมื่อที่ผ่านมาเราใช้ ลวดลายไทย ช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ มาเป็นองค์ประกอบทางกราฟิกเสมอ แล้วถ้าหากประเทศไทยไม่มี ลวดลายไทยล่ะ กราฟิกของพุทธศาสนาจะออกมาเป็นยังไง “สุดท้ายก็เหลือแค่ใบไม้ ดิน หิน น้ำ และ องค์ประกอบทางธรรมชาติที่ยึดโยงเข้ากับแก่นของธรรมะที่เป็นเรื่องของธรรมชาติ ซึ่งดูแล้วเกิดความ เรียบง่าย สบายตา สงบเย็น รู้สึกปลดปล่อย ในการออกแบบกราฟิกให้กับงานต่าง ๆ ของวัด เลือกที่จะ ลดทอนรายละเอียดที่ไม่จำเป็น ไม่มีผลต่อการรับรู้และความรู้สึกออก ความเรียบง่ายนี้สอดคล้องกับความพอดี ความพอเพียง”

ในฝั่งเอเชีย ประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีนำองค์ประกอบทางธรรมชาติเข้าไปช่วยในการออกแบบ ทางศาสนาเยอะมาก จนกลายเป็นศิลปะบำบัดที่ดี

นึกให้เห็นภาพง่าย ๆ อย่างเช่นสวนเซนหรือวัดญี่ปุ่น ซึ่งเป็นวัดไม้และให้ความงดงามตาม ธรรมชาติของวัสดุ ไม่มีการปรุงแต่งเพิ่มเติม ถ้าต้องทาสี โทนที่เขาสีเลือกใช้จะผสมทางสีเทาเสียเยอะ ไม่ฉูดฉาด ให้ความรู้สึกสุขุม แค่นั่งเดินเข้าไปก็รู้สึกสงบเย็นแล้ว

ออกแบบโดยอาศัยหลักการเพียง 3 ข้อเท่านั้น คือ **“เรียบง่าย สะอาด และสมสมัย”** ความเรียบง่ายคือความพอเพียง

ความสะอาด คือ ศิล ซึ่งหมายถึงการชำระกายใจให้สะอาด จะออกแบบ จัดระเบียบงาน กราฟิก ออกมายังไงให้ดูสะอาดตา สว่างข้างในจิตใจ

สมสมัย ไม่ได้หมายความว่าให้ทันสมัย เพราะความเป็นวัดเป็นวาไม่ต้องทันสมัยมากก็ได้ แต่ต้องคุยรู้เรื่องกับคนทุกกลุ่ม เด็กน้อยไปจนถึงคนแก่อ่านแล้วเข้าใจ เพราะสุดท้ายมันไม่ใช่แค่เรื่อง ความสวยงาม แต่มันเป็นเรื่องการสื่อสาร

2. ภาพถ่าย-ธรรมะ ที่เป็นพุทธสังคม

จากการออกแบบนิเทศศิลป์มาสู่ส่วนที่เล็กและมีอิมแพ็คต่มากที่สุดนั่นคือ ภาพถ่าย “หนึ่งใน หลักมงคล 38” ประการกล่าวไว้ว่า การมีศิลปะนั้นเป็นมงคล คำว่าศิลปะแท้จริงแล้วมีความหมาย ครอบคลุมศาสตร์หลากหลายแขนง ทั้งแต่ศิลปะการพูดไปจนถึงศิลปะการใช้ชีวิตประจำวัน

แต่ถ้าให้ถอดศิลปะการมองธรรมผ่านเลนส์ออกมา หลักธรรมที่ได้เรียนรู้มีหลายอย่างอาทิ เช่น (พระเอกชัย อรินทโม, 2561)

อย่างแรกคือ ทำให้เรารู้จักการรอคอย บางทีเรามึนงงไว้ในใจ เห็นภาพฝันแล้ว อย่าเพิ่งรีบร้อน รีบไขว่คว้า บางสิ่งบางอย่าง มันจะมาตามกาลเวลา จะถ่ายจังหวะคนที่เดินมา ให้สวมรอยกับอาคาร สถานที่พอดี ต้องมีการรอคอย ไม่ใจร้อนเกินไป หายใจเข้าออกช้า ๆ รอจังหวะ ที่เหมาะสมแล้ว ค่อยกดชัตเตอร์

อย่างที่สองคือ สอนให้เรามีสติ มีความรวดเร็ว มีความตื่นตัว มีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ความพร้อมต้องมีเสมอ เมื่อจังหวะมีก็ต้องรีบกดชัตเตอร์ เพราะบางจังหวะมันเกิดขึ้นเพียงหนเดียวเท่านั้น

อย่างที่สามคือ สอนให้เราเป็นคนรอบคอบ ในแง่การจัดองค์ประกอบภาพ ก่อนจะกดชัตเตอร์ เราต้องเช็กทุกองค์ประกอบ รวมถึงเส้นเอียง เส้นตรง ของภาพ ต้องถ่วงถ่วง

อย่างที่สี่คือ ต้องรู้จักปล่อยวาง บางทีความคาดหวังมีไว้สูง แต่พอดีว่ามีอุปสรรคมาขัดขวาง บางคนถอดใจ โมโห การโมโหคือการไม่มีสติ คือการไม่รู้เท่าทันอารมณ์ตัวเอง ต้องหัดปล่อยวางและเริ่มต้นใหม่

อย่างที่ห้าคือ ความเพียรพยายาม แม้จะผิดหวัง ไม่สมหวัง ต้องไม่หยุดเพียรพยายามที่จะพัฒนาตัวเองเพื่อให้ดีขึ้น เก่งขึ้น

“เหตุผลที่ทำเพจเฟซบุ๊กและเว็บไซต์ของ “Dhamma on Lens” และ “Graphic งานวัด” จริง ๆ คือ เพื่อเสริมสร้างกำลังใจและแสดงให้เหล่าพระ-เณรรูปอื่น ๆ ที่ไม่ถนัดการเทศน์รู้สึกมีบทบาทขึ้นมาในการช่วยกันเผยแผ่พุทธศาสนา ไม่ใช่ว่าเขาอยู่แต่เบื้องหลัง ทำแต่สิ่งเดิม ๆ ไม่มีการพัฒนา ท้อแท้ ท้อถอย

“เราสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ขึ้นมาเพื่อเป็นฐานการเรียนรู้ ให้พระ-เณรรุ่นใหม่ ๆ มาดูเป็นกรณีศึกษา เพื่อปรับมุมมองใหม่ ๆ และนำไปปรับใช้กับการสื่อสารงานด้านพุทธศาสนาในอนาคต จากเดิมที่เราทำป้าย โบรชัวร์ สิ่งพิมพ์งานวัด วาอารามต่าง ๆ เน้นอ่านว่ามันสื่อสาร แต่ก็สื่อสารได้กับคนกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น”

“ถ้าอยากสื่อสารกับคนจำนวนมากขึ้น ข้อมูลเหล่านั้นจะต้องมาอยู่บนแพลตฟอร์มที่ไม่มีเรื่องสถานที่มาเป็นตัวจำกัด อย่างโลกออนไลน์ ที่ทุกคนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างอิสระ เพื่อขยายขอบเขตพรมแดนการสื่อสารงานศาสนาออกไปให้กว้างไกลขึ้น”

สรุป

สิ่งพิมพ์สามารถช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพและความรู้ ความสามารถ ทำให้แต่ละคนรู้ว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไรจึงจะมีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์และมีความสุข ในด้านสิ่งพิมพ์อื่น ๆ โดยเฉพาะสิ่งพิมพ์ประเภท “โบรชัวร์” ก็เอื้ออำนวยต่อการศึกษามากกว่าให้ความรู้เรื่องราวข่าวสารประจำวันแล้วยังเป็นเครื่องมือทางการศึกษาและยังเป็นข้ออ้างอิงอีกด้วย เหตุการณ์และที่ทันสมัยซึ่งให้ประโยชน์ได้เต็มที่แล้ว โบรชัวร์ที่เป็นวารสารเชิงวิชาการยังใช้สำหรับค้นคว้าอ้างอิงเสมือนตำราได้ตลอดไป ทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีผู้คิดขึ้นมามากจะโฆษณาผ่านโบรชัวร์ก่อนเสมอและยังเป็นประโยชน์ในแง่ของการเสนอเรื่องราวที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ เฉพาะอย่าง ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การเกษตร การเมือง การปกครอง การพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่งคือเป็นเครื่องมือและช่องทางการสื่อสารที่มีต้นทุน

ต่ำและคงทน เนื้อหาที่น่าสนใจในสื่อสิ่งพิมพ์ยังมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีพ การเรียนรู้ และการพัฒนาการทางความคิด ทักษะคิด ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคมอย่างต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ อย่างดีเยี่ยมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย สัตยพิงค์. (2544). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์*. เพชรบูรณ์: โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ฉัตรสุตา ทฬารวรรณและสิริภรณ์ แก้วมงคล. (2558). *บทบาทหน้าที่ของสื่อสิ่งพิมพ์*. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.talja.ob.tc/singpim.doc>.
- พระเอกชัย อรินทโม. (2561). *กลุ่มพระสงฆ์ผู้บอกเล่าเรื่องธรรมะผ่านภาพถ่ายและงาน*. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://readthecloud.co/dhamma-on-lens/>.
- _____. (2561). *กลุ่ม Graphic งานวัด 21 ธ.ค. 2561*. เรียกใช้เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2562 จาก www.dham aonlens.com.
- พีระ จิรโสภณ. (2533). *ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (หน่วยที่ 1-7)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พจนีย์ พลสิทธิ์. (2536). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์*. ใน *เอกสารประกอบการสอนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์*. กรุงเทพมหานคร.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2539). *สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อสิ่งพิมพ์*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (หน่วยที่ 1-7)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกุล คุปรัตน์. (2532). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- จันทนา ทองประยูร. (2537). *การออกแบบและจัดจำหน่ายสิ่งพิมพ์*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มนูญ ไชยสมบูรณ์. (มปป.). *โบรชัวร์(Brochure)*. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2558 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/225894>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- สุรัตน์ นุ่มนนท์. (2530). *ประวัติและพัฒนาการของสื่อสิ่งพิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (หน่วยที่ 1-8)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2539). *ความหมายและความสำคัญของสิ่งพิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- _____. (2530). ประวัติและพัฒนาการของสื่อสิ่งพิมพ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (หน่วยที่ 1-8). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรสิทธิ์ วิทยาธิรัฐ. (2542). การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: โปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2542). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: พิษณุการพิมพ์.
- _____. (2539). ความหมายและความสำคัญของสื่อสิ่งพิมพ์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2539). อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (หน่วยที่ 1-7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2556). ความหมายและความสำคัญของสื่อสิ่งพิมพ์. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2558 จาก <http://webcache.googleusercontent.com>.
- _____. (2556). ความเป็นมาของสื่อสิ่งพิมพ์. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.pdc.ac.th/chinawat/CAI51/>.
- _____. (2556). ความรู้เรื่องสื่อกับสื่อสิ่งพิมพ์. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2558 จาก <http://bangkokprint.com/?p=880>.
- _____. (มปป.). ความหมายของโบรชัวร์. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2558 จาก http://madeaw126.blogspot.com/2011/03/blog-post_30.html.
- Heinich และคณะ. (1996). สื่อสร้างสรรค์ - zether สื่อสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://sites.google.com/a/srv.ac.th/zether/sux-srangsrkh> <https://vichsuda.wordpress.com/2016/02/13/>.
- J. Romiszowski. (1992). การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. เรียกใช้เมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://vichsuda.wordpress.com/2016/02/13/>.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านสังคมศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดออกรวบรวมปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

1) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการหรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุ โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด แน่นนอน มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8-12 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบนขอบซ้าย 1.5 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด เท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดรูปแบบตามแบบของวารสาร พร้อมระบุหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน และ E-mail ที่สามารถติดต่อได้

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน 300 คำ ต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระนี้ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุป มีความกะทัดรัด สั้น กระชับ และครอบคลุม

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด และระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) **ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) (ถ้ามี) ระบุข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากผลการวิจัย

7) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) (ถ้ามี)
- 6) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th Edition) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ใช้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิง บทความทุกรายการและเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่มที่ ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/1516281-282), (พระไตรปิฎก พร้อมอรรถกถาแปล/15/255-319)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (ธนุ ทดแทนคุณ, 2562 : 16)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และชนิดาภา กระแจะจันทร์, 2561 : 9) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สัมพันธ์ สุกใส, 2560 : 12-15; สมพงษ์ เกษานุช, 2561 : 12)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า และคณะ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และคณะ, 2558 : 39)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น โดย เว้น 1 ระยะ และ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค คั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่ผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วยปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Hanegraaff, W., 2003 : 15)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น และใช้เครื่องหมาย "&" ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะ ก่อนและหลัง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Cadigan, J. & Shupp, R., 2000 : 193) และให้ใช้เครื่องหมายอฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Cadigan, J., 2013 : 190; Hanegraaff, W., 2003 : 15)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น ของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง (Hanegraaff, W. et al., 2008 : 49)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่งตามลำดับพยัญชนะภาษาอังกฤษ (A-Z)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท เอ็ม อี เค จำกัด ใช้ เอ็ม อี เค
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์) ./ ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์) ./ ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์) ./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2561). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:

เอ็น เค การพิมพ์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์) ./ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ) ./ ชื่อหนังสือ./ (เลขหน้าที่อ้างอิง) ./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สัมพันธ์ สุกใส. (2561). การพัฒนาทรัพยากรบุคคล. ใน จิตาภา เร่งมีศรีสุข (บรรณาธิการ). การบริหาร

องค์กรสู่ความเป็นเลิศ. (หน้า 112-115). กรุงเทพมหานคร: เอ็น เจ ที ปริ้นติ้ง.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์) ./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/ (ฉบับที่) ./ เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมพงษ์ เกษานุช. (2560). กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.

วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง./ หน้า/ เลขหน้าที่อ้าง)./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, (เล่ม 2, หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ ปีที่ (ฉบับที่)./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

ชญ ทดแทนคุณ. (12 กันยายน 2561). มาตรฐานการเขียนหนังสือราชการ. *มติชน*, น. 15.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์/ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชนเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขา รัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ :

ชื่อ นามสกุลผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์)./ ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อ/นามสกุล/ผู้สัมภาษณ์).

ตัวอย่าง :

วาสนา มะลินิน. (12 กันยายน 2562). ระบบการพัฒนานักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ ใน มทร.สุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี. (สมพงษ์ เกษานุช ผู้สัมภาษณ์).

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./เรียกใช้เมื่อ/วันที่/เดือน/ปี./จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล (URL).

ตัวอย่าง :

วิทยา พัฒนเมธาดา. (2560). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management)*. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2561. จาก <http://www.kansuksa.com/31/>.

หมายเหตุ: / = เว้นวรรค 1 ครั้ง

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *ศธ. จัดครูปรับบทบาทใหม่ทันกับเทคโนโลยีสอนเด็ก*. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=34113&Key=hotnews>.

กริช แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชียงราย. (2560). *สื่อการสอน*. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kru.chiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.

จรัญ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่*. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เตังไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.

จันทราณี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.

จามจุรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.

- ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทร์สำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1 (1), 12-25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิตา บุณจันทร. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals : From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

4. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

4.1 ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

- 1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น
 - ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด
 - ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุด เอกสารต้องระบุรายละเอียด ผู้เขียนบทความ Author (s) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง และสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างใดอย่างหนึ่งโดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตรการศึกษาโปรดระบุชื่อหลักสูตร สาขา และสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน
- 2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)
- 3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ
 - แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ
 - แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

4) ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ มายัง

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208

4.2 ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word และ PDF ส่งมายัง E-mail: journalartmutsb2560@gmail.com เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการ พิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผนชีติบรรจุข้อมูลต้นฉบับจำนวน 1 แผ่น มายังกองบรรณาธิการเพื่อเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

5. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร รูปแบบไฟล์ภาพในสกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp. ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไขถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

6. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืน เพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารบทความลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับ

บทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt)

เว้น 1 บรรทัด (12 pt)

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt)

(16 pt)

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

Abstract (18pt)

(16 pt)

เว้น 1 บรรทัด (12 pt)

Keywords: 3-5 words (16 pt)

(16 pt)

บทนำ : Introduction (18 pt)

(16.pt).....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

วัตถุประสงค์การวิจัย : Research Objectives (18 pt)

1. (16.pt).....

2. (16.pt).....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย : Research Methodology (18 pt)

1. หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

(16.pt).....

.....

2. หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

(16.pt).....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

ผลการวิจัย : Results (18pt)

(16.pt).....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

อภิปรายผล : Discussion (18pt)

(16.pt).....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) : Originality and Body of Knowledge (18pt)

(16.pt).....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ : Suggestion (18 pt)

1. (16.pt).....

2. (16.pt).....

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

เอกสารอ้างอิง : References (18 pt)

..... ไทย (16.pt).....

.....

..... Eng (16.pt).....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับ
บทความวิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/ปณิณกะ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16.pt).....

เว้น 1 บรรทัด (12 pt)

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt)

(16.pt).....

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

Abstract (18 pt)

(16.pt).....

เว้น 1 บรรทัด (12 pt)

Keywords: 3-5 words (16 pt)

(16.pt).....

บทนำ : Introduction (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

เนื้อหา : Body (18 pt)

1. หัวข้อที่ 1 (18 pt)

(16 pt).....

.....

1.1 หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

(16 pt).....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

สรุป : Conclusion (18 pt)

(16 pt).....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) : Suggestion (18 pt)

(16 pt).....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

เอกสารอ้างอิง : References (18 pt)

..... ไทย (16 pt)

.....

..... Eng (16 pt)

.....